

2041

СБОРНИКЪ ПѢСЕНЪ

БУКОВИНСКАГО НАРОДА.

Составилъ А. Лоначевскій.

(Изъ матерьяла, доставленнаго Г. И. Купчанкомъ въ Юго-Западный Отдѣлъ Императорскаго Русскаго Географическаго Общества).

20.VIII 1894 ✓

Цѣна 75 коп.

КІЕВЪ,

Типографія М. П. Фрица, Больш. Владим. ул., возлѣ памятн. св. Ирины, соб. д.
1875.

№ 2041

Sbornik - p'esen

СБОРНИКЪ П'ЕСЕНЪ

bukovin'skago (i) naroda
БУКОВИНСКАГО НАРОДА.

Lomachevskij A.

Составилъ А. Лоначевскій.

(Изъ матерьяла, доставленнаго Г. И. Купчанкомъ въ Юго-Западный Отдѣлъ Императорскаго Русскаго Географическаго Общества).

25

M. P. Fridc K'iev
КІЕВЪ,

Типографія М. П. Фрица, Больш. Владим. ул., возлѣ памяти св. Ирины, соб. д.
1875.

№ 2241

СРОЧНЫЙ ПЕЧАТЪ

ВЪ КОЗНИСКОГО НАВОДА

Составилъ А. Новоселъ

Изъ II тома «Записокъ» Юго-Запад. Отдѣла Импер. Рус. Геогр. Общ.
Напечатано по опредѣленію обыкновеннаго собранія Юго-Западнаго Отдѣла
Императорскаго Русскаго Географическаго Общества 16 мая 1875 года.

Правитель дѣлъ **Ал. Антеповичъ**.

НІВВР

1875

Въ русской литературѣ почти нѣтъ сколько-нибудь обстоятельныхъ свѣдѣній о населеніи Буковины; многіе, даже между образованными, и не подозреваютъ, что тамъ живетъ русскій народъ, до сихъ поръ сохранившій свою народность. Вслѣдствіе этого, въ одномъ изъ засѣданій Отдѣла было выражено желаніе видѣть скорѣе въ печати хотя часть этнографическаго матерьяла, собраннаго въ Буковинѣ и доставленнаго Отдѣлу Гр. Ив. Купчанкою, а потому и предложено было кому-нибудь изъ членовъ разобрать этотъ матерьялъ и приготовить его къ печати. Принявъ на себя этотъ трудъ, я нашелъ возможнымъ приготовить для настоящаго тома записокъ только пѣсни, оставивъ для слѣдующаго тома сказки, пословицы и проч.

Пѣсни раздѣлены мною на шесть отдѣловъ, которые приняты въ засѣданіи для будущаго общаго сборника пѣсенъ; вотъ эти отдѣлы: пѣсни культа, пѣсни жизни личной, пѣсни семейныя; политическія, искусство и поученіе въ пѣсняхъ.

Внутреннее расположеніе пѣсенъ каждаго отдѣла я старался сдѣлать строго послѣдовательнымъ, а для большаго удобства, при пользованіи сборникомъ, къ каждой пѣсни написано мною заглавіе, въ которомъ я старался передать сущность содержанія. Всѣ пѣсни объ одномъ и томъ же предметѣ, или о предметахъ близкихъ поставлены рядомъ.

Въ заключеніе я долженъ сдѣлать оговорку относительно перваго отдѣла. Кромѣ собственно пѣсенъ, я внесъ сюда народныя суевѣрія, заговоры и молитвы, желая, такимъ образомъ, соеди-

нить все, что касается народных вѣрованій,—такъ какъ онѣ составляютъ для этнографа наиболее интересную сторону народной жизни.

Дѣйствительный членъ А. Лоначевскій.

128402

ПѢСНИ

БУКОВИНСКАГО НАРОДА.

ОТДѢЛЪ I.

ПѢСНИ КУЛЬТА.

Антропоморфизмъ земли.

1.

Аничені братья сіно косили
При зеленій долині ¹⁾,
А сестра Аница сніданье носила.
Зістритили її три козаченьки,
Дали Аниці коні держати,
А самі сіли дай сніданье зліли.
Взріла Аница, шо небилица,
Пустила коні й а в чистое поле,
Сама скочила да в сіное море.
Та як свакала, тай промовила:
«Не косіт, братья, то зелене сіно,
Бо зелене сіно—Аничене тіло;
Не косіт, братья, руту круту:
Рута крута—Аничена рука;

¹⁾ Послѣ каждой строки въ видѣ припѣва.

Не косіт, братья, тер при обочах:
Тер при обочах—Аничені очі ¹⁾.

Въ с. Ошехлѣбахъ

Колядки на праздники Рождества Христова.

ВРЕМЕНА ГОДА.

2.

Знати, пізнати, котре добрий пан,
Гой, дай, Боже! ²⁾.
В него ворота з самого злота,
В него подвір'є, як срібло біле.
Ци мгла, ци вода, ци білі вівці?
Ні мгла, ні вода, все білі вівці!
Чи то вівці? нашого пана,
Нашого пана, пана Івана.
Идут за ними три вівчарики:
Один вівчарик—святий Николай,
Другий вівчарик—святий Юрий,
Третий вівчарик—сам святий Господь.
Гей идут, идут, три трубці несут:
У Николая дай роговая,
А у Юрия дай мідяная,
А у Господа з самого злота.
Як затрубив святий Николай,
Всі се гори забіліли;
Як затрубив святий Юрий,
Всі ліси се зазеленіли;
Як затрубив святий Господь,
Пішли голоса по-під небеса.

¹⁾ Хотя это обыкновенная бытовая пѣсня, не приуроченная ни къ какому времени и слѣдовательно къ колядкамъ не относится; тѣмъ не менѣе мы ее помѣщаемъ въ этомъ отдѣлѣ, такъ какъ она, не имѣя бытоваго смысла, служитъ къ уразумѣнію мифическаго значенія слѣдующихъ за нею колядокъ.

²⁾ Послѣ каждой строки.

3.

Гей біжит ридван золотокован—

Гой, дай, Боже! ¹⁾

А в тім рідвані золотий стільчик;
 На тим стільчику кгрешная панна,
 Кгрешная панна на имье Марья
 Ой сидит собі, шитьечко шие;
 Шитьечко шие—три шириноці:
 Першу, шо шила—сади садила,
 Тоту би дати своєму свекрови;
 Другу, шо шила всіляким шовком,
 Тоту би дати меньшому брату;
 Трету шо шила, злотом злотила,
 Тоту би дати своєму милому.
 Ей дати, дати, нема ким післати!
 Е в мене сестра меньша від мене,
 Меньша від мене, красша від мене;
 Сестру похваля, мене погудя;
 Хоть сором, хоть два,—понесу сама!

Три праздника.

4.

Зажурили се гори, долини—

Гой, дай, Боже! ²⁾

Шо не зродило жито, пшеница,
 Але зродило зелене вино;
 Зелене вино славно зацвіло,
 Славно зацвіло, мало зродило.
 Сокотила його кгрешная панна,
 Кгрешная панна на имя Анна;
 Шитьечко шила, уже заснула.
 Прилетіла д'ній райская пташка;
 Райская пташка крильцями збила,

¹⁾ Послѣ каждой строки въ видѣ припѣва.

²⁾ Послѣ каждой строки.

Тим кгрешню панну Анну збудила.
 «Райская пташко, не спивай вино,
 Бо мені вина багато треба!
 Треба мені вина на дві, три службі:
 На одну службу—на святе Різдо,
 На другу службу—на Васплія,
 На третю службу—на Великий день,
 На Великий день той на Великдень».

Приданное кгрешної панни.

5.

Гей в лісі, в лісі в Недоборі

Гой, дай, Боже ¹⁾

Ци вогонь горит, ци місяць світе?

Ні вогонь горит, ні місяць світе,

Кгрешная панна вінком сіє!

Вінком сіє, бояр честує:

«Станьте, бояри, в одну сторону,

Бо мене батько даром дарує.

Даром дарує, три села дає:

Одно село з старими людьми,

А друге село из парубками,

А третє село из дівочками;

З старими людьми село порядне,

А з парубками село буйное

А з дівочками село славноє».

Пожеланія хозяйину дома.

6.

Гей, в ліску, в ліску,

На жовтім ніску,—

Гой, дай Боже! ²⁾

¹⁾ Послѣ каждой строки.

²⁾ Тоже.

Камінь лупають,
 Церкву мурують.
 Церкву мурують
 С трьома верхами.
 А в першій верху
 Служба се служе,
 Служба се служе
 За кгосподаря.
 А в другім верху
 Свічі палають,
 Свічі палають
 За кгосподиню.
 А в третім верху
 Дзвоники дзвоня
 За всю челядку.
 А за сим словом
 Ночуйте з Богом!

7.

Вінчуем вас шьєстьем, здоровьєм,
 Шьєстьем, здоровьєм, святим Рождеством!
 Гей дай же, Боже, два стоги гречки,
 Два стоги гречки—на пирожечки!
 Гей дай же, Боже, один стіг пшениці,
 Один стіг пшениці—на варяниці!
 Гей дай же, Боже, в городі зела,
 В городі зела, в домі весело!
 Гей дай же, Боже, і в домі шьєстья,
 И в домі шьєстья для челядочки,
 Для челядочки, для домової!
 Гей дай же, Боже, и на двір шьєстья,
 И на двір шьєстья для худобочки,
 Для худобочки, для рогової!
 Гей дай же, Боже, один стіг вівса,
 Один стіг вівса—вже коляда вся!

Вам колядочка, нам пива бочка,
 Бочка як бочка—хоть коновочка!
 А ви не жертуйте,
 И нас почестуйте!

Святочная забава.

8.

Послѣ коляды парубки часто входятъ и въ комнату, гдѣ въ домѣ есть дѣвушка и просятъ ея родителей, чтобы позволили «плясати».

Когда позволить отецъ дѣвушки, то парубки, держа въ рукахъ шапки, начинаютъ плясать и при этомъ поютъ:

День добрый з вечера!

Кланяла се головка

З вушами, з гнидами,

З пелешками,

А в волосю вуши,

А у гирі гниди;

Вуши гнидей побідили,

Ми се до вас затрудили.

Не далека дорога:

Від стола до порога.

Гоп, гоп!

Гоп, гоп!

Дѣвушка бросаетъ имъ въ шапку по нѣскольку крейцаровъ;
 они поютъ:

Наші коники дай потружені,

А підківки під ними дай поломлені.

Ой треба би нам сто грошей дати,

Шоби коники дай підковати:

А крейцарице на тютюнище,

А шестачище на горівчище!

Гоп, гоп!

Гоп, гоп!

Дѣвушка вновѣ даєть имъ деньги, они продолжаютъ:

Єй гела, гела, гуси, на став,
 День добрий, дивчино, бо я ще не спав!
 Не спав, не спав, й не буду спати,
 За годиночку буде свѣтати,

Гоп, гоп!

Гоп, гоп!

Єй гела, гела, білії гуси,
 Не колотіте воду Маруси.
 Марюся прала тай лебедила, ¹⁾
 Своїї свекрусі не догодила!
 Маруся прала, дай лебедила,
 Сивими кіньми води возила.

Гоп, гоп!

Гоп, гоп!

Сарока кучьма,

Тут ми се мучем

За того Лева,

Шо з Кисилева.

Гляди, гляди

На тоті гряди,

Ци нема, ци нема

Якої зради?

Ой е там зрада—

Старая баба,

З білими плечима,

З чорними очима;

Солому січе,

Пирогои пече.

Гоп, гоп!

Гоп, гоп!

Гей, давай, давай,

Шо маєш давати,

¹⁾ Отъ слова лебедь.

Як не маш давати,
 Вігони з хати
 Хоть кочаргою,
 Хоть лопатою,
 Хоть дівчиною
 Кучерявою.

Дівчушка бросаетъ имъ еще нѣсколько крейцаровъ, и они уходятъ.

Дружинники.

9.

Гей Орде пишній, пане дідичу,
 Гой, дай, Боже! ¹⁾
 Ой згорда собі починаеш,
 По-під Камянець коником граеш.
 Камянці кажут: «то наш пан їде».
 А мамка каже: «то мій син їде».
 —«По чім пізнала?»—«По кошулеці:
 На нім кошулька, як бів ²⁾ біленька,
 «Як бів біленька, як лист тоненька.
 —«Де вона прана?»—«В краях Дуная».
 —«Де вона кручена?»—«В коня копитах».
 —«Де вона сушена?»—«В тура на розі».
 —«Де вона тачана?»—«В тернових дворах,
 На тісових столах».
 —«Де вона убрана?»—«В Бога за дверми».

10.

Війшли молодці
 Рано з церковці,
 Та радят раду
 Старосвітську:

¹⁾ Послѣ каждой строки.

²⁾ Лебедь.

«Не купуймо, братья,
 На дівки вінки;
 Але купуймо, братья,
 Золоті човни,
 Золоті човни,
 Сріблі веселца.

Та пустим се ми
 Краєм—Дунаєм;
 Краєм—Дунаєм
 Я в чужую землю.

Чуємо ми там
 Доброго пана;
 Дарує дари,
 Дай по коникови;
 Дай по коникови,
 Дай по вороному,
 По угорській стрілці,
 По хорошій дівці!»

Суевѣрія, касаючіяся праздниковъ Рождества Христова.

11.

Гріх кликати на Різдво кури до їди словами: «ціп, ціп, ціп!» бо не будут ся нести.

Гріх класти на Різдво кучьму на стів, бо кертиці будут рити подвірьє.

Гріх згадовати на Різдво «мак», бо будут кидатися блохи.

Гріх згадовати на Різдво біб, бо будут се кидати кгелки на шиї.

Колядки наканунѣ св. Василія.

Маланка.

12.

Гей Маланка Підністрянка,
 Підністрянка воду пила,
 На камені ноги мила,
 Тонкий фартух замочила.

«Повій, вітре, й а з Залуча,
 Вісуши фартух, як внуца!
 Повій, вітре, з заболота,
 Вісуши фартух, як золото!
 Повій, вітре, як-так,
 Вісуши фартух, як мак!

Божья милость на домашнихъ животныхъ.

13.

Прилетіла ластівочка,
 Сіла собі під віконце.
 Стала вона шьєбетати,
 Взяв се кгазда пробужати.
 Ой встань, кгаздо, Божа милість!
 Божа милість, твоя радість!
 Коровки се вположили,
 Та телятка породили.
 Ой встань, кгаздо, Божа милість!
 Божа милість, твоя радість!
 Кобилки се пожеребили,
 Та лошатка починили.
 Ой встань, кгаздо, Божа милість!
 Божа милість, твоя радість!
 Овечки ся покотили,
 Та ягнятки починили.
 Ой встань, кгаздо, Божа милість!
 Божа милість, твоя радість!
 Тай ройї се пороїли,
 І парої попускали!

Куры.

14.

Ой чинчику Васильчику,
 Не гони кури по хлібчику;

Бог в мене кури дорогий
 По чотири золоті,
 В мене курка дай вкрадена,
 Через курник пронесена.
 Пішов би я до ворожки—
 А ні стежки, ні дорожки.
 Ворожка се розболіла,
 Мені правду не вповіла....
 А за сим словом
 Почуйте з Богом!

Суевѣріє, касающеся Новаго года.

15.

На новий рік гроші горят, що законані були давними часами в землю; і в ночі перед новим роком худоба говорить, а хто би то хотів слухати, то умер би.

Суевѣрія, касаюціяся праздника Воскресенія Христова.

16.

Як хоче хто аби дуже рибу ловив, то має сказати в церкві коли ніп каже: «Христос оскрес!» не Вонетину оскрес, але: «я рибу ловью!»

Котра дівка вдарит по освященю паски перший раз в дзвін, то та вітається борзо.

Лупину із еєц нести на Великдень на воду тобі плела до Рахманів.

Рахмане, говорят живот під землев і їх Великдень приходит завше на четвертім тиждни по Великодни в середу. Шови приплевут до них ті скаралупи, то стаютея цілком повніми яйцами.

Гріх пускати кришки на землю із паски; бо мін покушавши, то стаєсе деликом.

Не можно брати на Великдень сіль в руки (особенно дівці), бо будут потому руки пітніти.

Суєвѣрія, касаючіяся дня Георгія Побѣдоносца.
(23 апрѣля).

Вѣдьмы въ хозяйствѣ.

17.

По народнымъ вѣрованіямъ, вѣдьмы въ ночь предъ днемъ св. Георгія ходять по дворамъ и «одбирають од коров молоко». Съ цѣлю затруднить вѣдьмѣ доступъ къ скоту, во всей Буковинѣ пишуть дегтемъ кресты на воротахъ и на дверяхъ вѣхъ холодныхъ построекъ. Имѣющіе въ дворѣ овецъ, съ тою же цѣлю увязываютъ надъ воротами пучокъ терну и цвѣтокъ. Усыпають также дворъ макомъ съ тою увѣренностью, что ворвавшаяся въ дворъ вѣдьма, должна прежде всего собрать макъ.

Одинъ человекъ, желая убѣдиться въ справедливости разсказовъ объ «отбранніи манни у коров», взялъ свою корову въ хату на ночь предъ св. Юріємъ. Утромъ корова оказалась испи-санною углемъ, а кагла была открыта—туда, значить, улетѣла вѣдьма.

Въ эту ночь вѣдьма раздвоеть каждому пѣтуху по два пера на хвостѣ. Если взить пѣтуха, у котораго перья не повреждены, и спрятать его на ночь подъ корыто—вѣдьма и тамъ его найдетъ и на другой день перья въ хвостѣ его будутъ раздвоены.

Вѣдьмы на горѣ.

18.

Пане, пане! говорите, що нема відьмів? А що мені даєте, то у нашім селі буде лиш до десіт відьмів? Мені самому розпо-відав один чоловік за свою власну жінку, то була відьмов,—от що розповідав.

«Говорили мені усе люде, каже до мене тот чоловік, то моя жінка відьма; а я шве сердивсе за то, та и не один урвав від мене та ни добраго потилижника: бо то, каже він, люди не одно любя вігодати, то ні до речи! Але гадаю я собі раз: а ну я спробую доконатисе, ци якурат моя жінка шос такого? Пришов

вечер перед Юрієм. Я ляг ніби на постіль, а моя жінка так пилає готувати вечерю, що ну!

Зварила вона вечерю и все мене просит, аби и прудко вечеряв. Я повечеряв и снов ляг и ніби вже сплю. А моя жінка гадала, що я уже заснув, тай гай скидати з себе сорочку, та маститисе якове мазев з черепочка, намазалас и залетіла в гори и счазла. Я тихонько встав и найшов тот черепочок в печи на челюстах, и зачавсе также мастити. Помастив собі ціле тіло, и мене уфатила якас сила через гори та через каглу вінесла на двір. Там стояв уже якийс уєдлавний кінь. Я сів, и при мені була уже и шабля, так як у якого жовніра. Кінь зачав со мнов летіти, летіти, и залетів аж верх одної могили на готарп. Там була уже куна жінок с шаблями—відьмів,—и вони всі рубалисе и все приговорювали: «шо втну—не дотну!» Я взяв свою шаблю, тай собі як стану бабів рубати, та все приговорюю: «шо втну—перетну!» Так рубав я жінок, аж кров потоками з них чуріла до самого досвітка, поки не запіяли кури. Як запіяли кури, то мене уфатила якас сила и занесла аж на постель до хати. Рано я встаю и пригадюю собі на ту різню, як би на який сон. Але я дивьюсе, а моя жінка без носа. Еге! гадаю я собі: таке тото! Коли чую, а то в селі одна жінка без ноги, друга без вуха, трета без руки, четверта с вібитим оком, а навіт и попаді була відрубана одна губа. А то, бачете, всі були відьми, и я їх тогди на могилі так був порубав».

Бігме, пане! шо я там чув власними вухами від одного чоловіка... а хто знає: може він брехав? а я не, Бігме, не брешу.

Гаданья дѣвушекъ въ вечерѣ предѣ св. Андреемъ.

(29 ноября).

19.

Собравшись въ одномъ домѣ, дѣвушки приготавлиють маленькія лепешки—каждая отдѣльную—изъ хлѣба и масла. Лепешки кладуть рядомъ на полу и выпускають въ комнату кошку: чей шарикъ кошка съѣсть прежде, та дѣвушка прежде выйдеть замужъ.

*

Трясутъ корыто, въ которомъ сложены пояса собравшихся дѣвушекъ: дѣвушка, которой поясъ выпадетъ прежде, прежде выйдеть замужъ.

Кладутъ подь одну миску вѣнокъ, а подь другую—рушникъ, предварительно удаливши изъ комнаты одну изъ дѣвушекъ. Сія послѣдняя должна отгадать, подь которой миской лежитъ рушникъ, такъ какъ вѣнокъ означаетъ дѣвство.

Топятъ олово и льютъ въ сосудъ съ водою: если получится изображеніе креста—предвѣщаетъ смерть; изображеніе, похожее на цвѣтокъ, сулитъ счастье.

Слушаютъ подь окномъ чужаго дома. Если которая дѣвушка услышитъ слово: «иди!»—выйдетъ замужъ; слова же: «Най! сиди!» и т. п. означаютъ, что дѣвушка придется еще сидѣть въ дѣвкахъ.

Кидаютъ сапогъ на крышу и замѣчаютъ въ какую сторону онъ ляжетъ отверстіемъ: въ ту сторону дѣвушка выйдеть замужъ.

Зажмуривши глаза, дѣвушка вытягиваетъ изъ стога колось. Полный колось означаетъ, что мужъ ея будетъ богатъ, а порожній, что бѣденъ.

Дѣвушка считаетъ колья въ тыну: «ні, раз! ні,—два! ні, три!» и т. д. а на девятомъ говоритъ: «се мій!» и привязываетъ къ нему нитку. На другой день осматриваетъ колъ: если онъ безъ коры, то мужъ будетъ бѣденъ, а если покрытъ корой, то мужъ будетъ богатъ.

Дѣвушка привязываетъ къ воротамъ нитку: кто порветъ ее, за того пойдетъ она замужъ.

По той части двора, гдѣ рубятъ дрова, дѣвушка тинеть за собой юбку, а другой рукой съеть коноплю и приговариваетъ:

Андрію, Андрію!

Коноплі на тобі сію:

Дай мені знати,

З кім я буду брати?

Ложась спать, дѣвушка кладетъ подь подушку гребень и связываетъ себѣ ноги поясомъ. Какой парубокъ приснится, за того она пойдетъ замужъ.

ПРИМІВКИ. (Заговори).

На жовни.
(проти́въ золотухи).

20.

Мав жовнар
Девять синів,
Мала жовнарка
Девять доньок;
Сваталисе,
Браталисе;
Містилисє,
Не помістилисє...
Розійшлисє,
Розтеклисє
Як се жовнарені сини
Розійшли, розтекли—
Их тут не видати,
Их тут не слыхати:

Так аби се від Божого
Хрещеного,
Молитвеного
(Имя рекъ)
Жовни розійшли,
Розтекли!
Ху, ху, ху,
ТЬфу, тьфу, тьфу!

Это повторить девять разъ; за каждымъ разомъ креститься и говорить: «Господи Боже! допоможіт мені другий, третій» и т. д. разъ и при этомъ дуть на золотуху и плевать на землю.

На болячку.

21.

Болячка гнила,
Болячка пухка:

Болячка з ружі,
Болячка з марени,
Болячка з лихим часом,
Болячка с гітцем,
Болячка з роботи,
Болячка з охоти,
Болячка з уроків,
Болячка з лихої волі,
Болячка наслана,
Болячка прислана,
Болячка вітрова,
Болячка польова!
Тут її в голову не лупати,
В уха не стріляти,
Зуби не лупати,
Кривов не ровяти;
Містца не шукати.
Але йти собі
На широкі броди,
На глибокі води;
Там її піски пересипати,
Води зміряти,
Каміньє лупати,
Броди розширяти,—
Які за глибокі,
Які за широкі.
А чистого,
Божого,
Молитванного,
Хрещеного
(Имя рек)
Лишити.
Як її матерь на світ народила,
Аби її так злічила,—

Божими молитвами,
 Своєми примівками,
 Від Бога на вік,
 А від мене на лік!

Это повторяється 9 разъ. Послѣ кожного чтенія нужно три
 раза дунуть и плюнуть.

По большей части говориться подъ дымникомъ въ сѣняхъ,
 дѣлая ножемъ разныя движенія вокругъ лица больного; потомъ
 лѣкарь рубаєть ножемъ въ землѣ крестъ и бросаєть ножъ.

Віт уровищья.

22.

Уровищье, псовищье
 Зробилоє як яблуко,
 З яблука як горіхъ,
 З горіха як бібъ,
 З бобу як горохъ,
 З гороху як макъ,
 А з маку ніякъ:
 Так аби й уровищье зникло
 Як нидіє
 Піна на воді,
 Роса на траві,
 Віск на вогни.

Це треба повторяти дев'ят разів.

Віт душі.

(от опухли на шеѣ).

23.

Мав душарь дев'ят синовъ,
 Мала душарка дев'ят донекъ:
 Сваталисе, лагодилисе,
 Містилисе—не помістилисе,

Розійшлисе, ростеклисе,

Як ростікаесе віск на вогни.

Так аби і душі ростеклисе,

А оставили чистого

Хрещеного (ими рск),

Як го мати на світ породила:

Абя так злічила

Божими молитвами,

Своїми примівками.

Господи Боже! поможит мені другий раз.

Це повторяесе 9 разів и за каждым разом треба хухати на душу и плювати на землю по три рази.

На бешикгу.

(противъ рожі).

24.

Бешикга гнила,

Бешикга пухка,

Бешикга з ружі,

Бешикга з марена,

Бешикга з лихим часом,

Бешикга замочена,

Запоганена!

Тут її не горіти,

Не боліти,

Не лупати,

Не скіпати,—

Але так знидіти,

Як нидіе віск на вогни.

Піна на воді,

Роса на траві,

Дим се рсходе!

На рожу кладется красний платокъ изъ волни, а сверху сожигается 9 маленькихъ кусковъ льна; потомъ къ рожѣ пригладывается этотъ-же платокъ съ получившимся послѣ сожженія пепломъ. Такъ повторяется 9 разъ.

На більмо.

25.

Війшла дівка зза білої гори
 С білими руками,
 С білими ногами,
 С білими очима,
 С білими плечима.
 Зістрітила її Матерь-Божа:
 —«Де ти идеш, дівко біла?
 Иди ти та приступи
 До Божого,
 Молитванного,
 Хрещеного;
 (Имя рек)
 Иди ти та питай го,
 З чого він більмо дістав:
 Ци з роботи;
 Ци з охоти,
 Ци з уроків?
 Та роскалем вікопай,
 А лопатов вікидай,
 И мітлов вимети,—
 Чисте, красне очко лиши,
 Як сонечко ясне,
 Як золото красне».

Это повторяется 9 разъ.

Примівкі на сонці.

(противъ желудочной корчи).

26.

Сонішниці,

Місяшниці

Гидкі,

Бредкі,

Ранішні,
 Обіднішні,
 Полуднішні,
 Вечерішні,
 Опівнішні!
 Не я визивала,
 Не я викликала,—
 Визивала,
 Вікликала
 Святица
 Дівца,—
 Сімдесят і сім!
 З білої кости,
 З чорної крові
 Визивала,
 Вікликала,
 На море послала.—
 Там би се її веселити,
 Коренити,
 А чистого,
 Божого,
 Молитванного,
 Хрещеного
 (Імя рек)
 Лишити!
 А би її в нуна не кружляло,
 В серці не вилило!

При этомъ пальцемъ растирается пепель на брюхѣ бо-
 наго. Такъ повторяется 9 разъ.

На уроки.

(отъ дурного глаза).

27.

Уроки, уроченця.

Престріги престрітниця!

Хоть най будуть уроки чоловічі
 Хоть най будуть уроки жіночі,
 Хоть най будуть уроки парубочі,
 Хоть най будуть уроки хлопичі,
 Цоть най будуть уроки дівочі,
 Хоть най будуть уроки дівчачі,—
 Аби зниділи,
 Як нидіє віск на вогни,
 Піна на воді,
 Роса на траві,
 Так аби зниділи
 Від чистого,
 Молитванного,
 Хрещеного
 (Ими рек)!

Повторяється 9 разъ; при этомъ нужно плевать по три раза.

На плакси.

28.

Лісе, лісе
 Лебедине!
 Посватаймось,
 Побратаймось;
 Бо у мене син (или донька),
 А у тебе донька:
 Озми від моего сына
 Плаксивниці,
 Насилниці,
 Неспокійниці!
 Дай моему сину
 Легоньке спанічко.
 И спочиванічко,
 Аби легко спав
 Спочивав
 И здоровий устав!

Это повторяется на слѣдующій и на третій день.

Коли вкусит гадина.

29.

Прийшов Вон,

Пустив желце в шкіру,

З шкіри в мясо,

З мяса в печінки,

З печінок в селезінки,

З селезінок в серце,

З серця в зелезінки,

З зелезінок в печінки,

З печінок в мясо,

З мяса в шкіру,

З шкіри в Вон.

Говорится 3 раза безъ перерыва, выпускаая и втигивая въ себя воздухъ.

Старосвіцкї молитви.

Значеніе церкви.

30.

На чім церковця стоїт?

На дарі,

На божї хвали;

Аби її хвалити,

До неї ходити

Богу се молити.

Адъ.

31.

Стоїт гора камінна;

На тій горі оскове кілѣ,

Вогнова ріка:

Добрий ме йти—

Перейде и перелете;

А злий ме йти—

На кідья се прібіє,
 Й на вогнові ріцці
 Зварит се, скипіт се.

Страданія Христа и избавленіе людей отъ ада.

32.

Був великий чоловік
 Та зрубав велике дерево,
 И зробив велику церкву
 З трьома верхами,
 З двома вітварями.
 Шп читає,
 Шп позирає.
 Чи не взрит Христа?
 Не взрів Христа,
 Але взрів Матер-Божу.
 — «Матер-Божа, де се Христос дів?»
 «Да все жидам-плюгавцам на муки:
 На хрест го роспинали,
 Терновий вінець на голову клали,
 Всяке деревце за ніхті били,
 Всяке деревце за ніхті не йшло...
 Червива ива,
 Чом загіршила—
 За ніхті пішла,
 Кровцю пустила?
 Хто мене перенесе через море,
 А я его через пекло кіпяче.

33.

На мори, на камени
 Церковця стоїт,
 А в тій церковці
 Пристів стоїт.

За тим престолом
 Христос сидит,—
 Головку склонив,
 Ручки скрижив.
 З п'ят ран на нас
 Кровцю пустив.
 Прийшов'д нему
 Петро и Павло.
 «Ти, Петре, и ти, Павле,
 Не дивуйсе з мої муки,
 Але бери хрест у руки,
 И иди по світі и кажи
 Як старому,
 Так малому,
 Аби цу молитву говорив
 В п'ятницю до полудня,
 В суботу до схід-сонця,
 А в неділю до служби,—
 Рай се утворе,
 А пекло се запре».

Молитва ко сну.

34.

Треба завше хрестити подушку, коли се лягає аби снилисе добрі сони, и казати:

Честний хрест в головах,
 Божа міц у ногах,
 Чісте містце підомнов,
 Сам Господь надо мнов!

ОТДѢЛЪ II.

ПѢСНИ ЖИЗНИ ЛИЧНОЙ.

Дівчина.

Наружность дівчини.

35.

Коби я тава краса,
Як зоречка ясна,—
Світила бих на все поле,
Доки бих не згасла!
Світила бих на все поле,
Тай на Баланецке!
«Вповіж мені, файна любко,
Слово молодецьке».

36.

Гей Гуцуланк лехко вбутий,
Лехко му ходити!
Гуцулечка молоденька,
Лиш би її любити!
Які маеш чорні очі,
Як у сокольети,—
Гуцулечко молоденька,
Вівапали ж би ти!

37.

Я калинку не рубаю,
 Під калинков стою,—
 Я милого не чарую,
 Бо и Бога бою.
 Я милого не чарую,
 Та ні моя мамка,—
 Чарують го чорні очи
 Та й головка гладка.

Красота дівчини привлекательнѣе ея богатства.

38.

Гаєм, гаєм зелененьким,
 Там орала дівчина
 Воликом сивеньким.
 Йорала, йорала
 Не вмiла кричати;
 Навчиласе вiт козака
 На скрипочку грати.
 —«Стила неня тебе знає,
 На кого ти гадку маєш:
 Ци на мої сиві воли,
 На білі корови,
 Ци на мое біле личко,
 Ци на чорні брови?
 Сиві воли віздихають
 Тай білі корови,
 Мое личко не змарніє
 Тай ні чорні брови!»

Козаку нравиться дівчина трудолюбивая.

39.

Ой на горі нивка,
 На ній материнка;

А там дівка гречку жала,
 Сама чорнобривка.
 Жала, жала, тай не обзираласе,—
 Молодому козакови тай сподобаласе.
 Иде козак дорогою:
 «Допоможи, Боже, жєнче!»
 Вона єму вітпівла:
 «Дзінкую серце!»
 Шо за слава тепер стала,
 Шо молода дівчина
 Козака серцем назвала!

Коли ручки ні до чого, шкода личка румяного.

40.

Ходе Иван по-над воду,
 В сопівочку грає;
 А Парасья воду носе,
 На него моргає.
 Гой Парасью недорасью
 Ручки ні до чого,—
 Шкода тобі, Парасенька
 Личка румняного.

41.

Гей казала Василиха
 До парубків зтиха:
 — «Гозміт мою дівку в данец,
 Не зробью вам лиха».
 — «Ми би взяли, ми би взяли,
 Коби не лїнїва:
 Штире ночі горшки мокли,
 А пьєтої мила».

Дівчина должна быть разборчивѣе парубка въ развлеченіяхъ.

42.

Насут вівці
 По-над гірці,
 А вози боками,—
 Сором дівці
 На горівці
 Меже парубками.

43.

Пожену я воли в поле,
 По-за город вівці,—
 Ой Господи милосердний,
 Якій гаразд дівці!
 Пожену я воли в поле,
 Вівці долинками,—
 Сором дівці на горівці
 Меже парубками.

Козак *).

Наружность козака.

44.

Тай зелена яворина
 На воду се хиле,—
 Ци мій милий чорнобривий.
 Ци мені се виде?
 Стоїт верба над водою
 Тай се похилила,—
 Бігме, мамко, чорнобривий!
 Я се придивила.

*) Въ любовныхъ пѣсняхъ молодой человекъ постоянно называется козакомъ.

45.

Не ходи до мене,
 Кучерявий хлопче;
 Бо до мене ліпший
 Дорожечку топче.
 Бо до мене топче
 Низенький, маленький;
 В него личко—як яблучко,
 Як мід солоденьке.

46.

Коло млина, коло млина
 Черлена калина,—
 Породила бідна вдова
 Хорошого сина.
 Породила, породила,
 Тай наймалювала,
 Та на мою головочку,
 Шо бих го кохала.

Его голосъ.

47.

Я товар вігонила
 Й а в гай зелененький,
 Пізнавала на поляні
 Твій голос миленький.
 Я с тобою тай не була,
 Лиш твій голос чула;
 Ми се виде, мій миленький,
 Шо я з тобов була...
 Ой голосе, голосочку,
 Голос кудрявий!
 Занеси ня, голосочку,
 Де мій кучерявий.

Умѣніе играть.

48.

Сопівочка, дудівочка,
Яворове денце;
Ніхто не ме у ню грати,
Як не Василь, серце!

Умѣніе танцювать.

49.

Пряла би се кожівочка,
Коби менацькова,—
Пила би се горівочка,
Коби Василькова;
Бо Василько файний, файний,
Тай файно данцує:
По-під ручку обертає,
Тай в личко цулує.

Любовь.

Для дѣвушки настала пора любви.

50.

По-під гору вісокою
Сонце машерує—
Та най мене леда біда
В лице не цулує!
Та най мене поцулує
Миленький, пишненький:
Мое личко-як яблучко,
Як мід солоденьке.

51.

Мені би се не дрімало,
 Хоть би зазоряло,
 Коби сидів коло мене
 Василь, тай Михайло.
 Мені би се не дрімало,
 Хоть би штире ночи,
 Коби сидів коло мене,
 Та шо сидів сночи.
 Мені би се не дрімало,
 Хоть би день біленький,
 Коби сидів коло мене
 Хлопец молоденький.

52.

Покладу я на віконце
 Мідяную шпильку,—
 Смугна хожу, невесела
 Без тебе, Васильку!
 Покладу я на віконце
 Мідяную голку,—
 Смугна хожу, невесела
 Без тебе, Ивонку!
 Покладу я на віконце
 Черленую краску,—
 Смугна хожу, невесела
 Без тебе Танаску!

Козакъ любитьъ.

53.

Чобіт ми се распоров
 Тай на гладкі нозі,—

Любка ми се вподобала
 На гладкі дорозі.
 Чобіт ми се распоров
 Тай на оба боки,—
 Любка ми се вподобала,
 Сам не знаю-доки.

Частыя встрѣчи способствують любви.

54.

Як сусіда не любити
 Коли сусід близько?
 Як у мене, так у него
 Все перелаз низко.

Любовь удерживаетъ въ родномъ селѣ.

55.

Коби не гай, коби не гай,
 Коби не ліщина,—
 Не був би я в Береметі,
 Коби не дівчина.

Обсервационный пунктъ влюбленнаго.

56.

Сухий дубе, сухий дубе,
 Маю на тя гадку:
 Гадаю ти порубати
 Дівчині на кладку.
 Гадаю ти порубати,
 Тай шьє почімхати,
 Шоби видко до дівчини
 Тай до її хати.

Дѣвушка удовлетворяється мечтами.

57.

Гей Иване, Иваночку,
Солодкий медочку!
Сама сижу, тебе вижу
В вишневім садочку.

Мѣста встрѣчи: а) на выгонѣ.

58.

Й а в городі мачок—
Зелений листочок,—
Не виділа миленького
Вже на другий рочок....
Тай виділа в середу,
Як гонилам череду:
Дурно було розмовити,
Стояла там ёго мати...
—«Відай же ти, мамко,
Мід—горівку пила,
Шое такого хорошого
Сина породила!
Бодай же ти, мамко,
В Бога ласку мала,
Шое такого хорошого
Сина згодувала!»
—«Та не пила більше нічо,
Чисту лишнь горівку,—
Та такого сина маю,
Як в садочку квітка».
Тай в городі сіно
Осоков посеіло,—
Та дес мое закохашье
До вечері сіло.

Та най вечере
 Най здорове буде,—
 Як він мене вірне любе,
 За ня не забуде.

b) На сѣнокосѣ.

59.

Гей учара Василь косив
 Тай сьогодні косе.
 —«Тай хто тобі, Василечку,
 В поле їсти носе?»
 —«Носит мені Галя, Галя,
 Тай чорнобривая,
 Шо на нї та горботчина,
 Тай вішиваная;
 Горботчина вішивана,
 Пояс кочілистий,
 Сорочечка рантухова,
 Вінок позлочистий.

c) У водопоя бесѣднують.

60.

Край дороги широкої
 Керніченька глибокая;
 Роман коня наповає,
 Дівче води присипає.
 Дівче води присипає,
 А він дівче підмовьяє.
 —«Ой Романе, Романочку,
 Відгадай ми загадочку;
 Гей що росте без корінья,
 А що горит без половінья,

Тай шо цвіте без цвіточку,
 Ти Романе, Романочку?»
 — «Камінь росте без корінья,
 Срібло горит без половінья,
 Вода цвіте без цвіточку,
 Ти дівчино, дівчиночко».
 — «Ти Романе, Романочку,
 Пусти мене до домочку:
 Буде мене мама біла,
 Шом се забарила».
 — «Не буде ти мама бити,
 Навчу тебе говорити:
 Надлетіли гуси з броду,
 Сколотили в студні воду.

61.

Вітти гора, а вітти дай друга;
 Меже тими горочками ясна зоря.
 Тай я гадав, шо зоря зійшла;
 А то моя файна любка по воду пішла.
 А я за нею, як за зорею,
 Свивим конем чистим полем наздогоняю.
 Як наздогонив, тай проговорив:
 — «Тай хто тебе, файна любко, так рано збудив?
 — «Ніхто не будив, я сама встала;
 Ясна зоря зазоряла, я се умивала».
 — «Дівчино моя, напий ми коня».
 — «Не напою, бо се бою; бошь ем не твоя;
 Як буду твоя, напою ти два,
 С кедрової керниченьки з нового ведра»
 — «Дівчино моя, сідай на коня,
 Поїдем чистим полем до мого двора.
 А в моім дворі штире покої,
 А пьетая світличенька для ти самої».
 — «Ти сночи не був, сьогодні не був;

Відай же ти, мій миленький, й в другої був?»
 — «Я вчара косив, сёгодні косив».
 — «Та хто ж тобі, миленький, обід віпосив?»
 — «Та я собі, файна любка, горобчика й мив:
 З крилець студенець, з лабок печенье,—
 Тото мені, файна любко, обід и вечеря».

d) На вечерницяхъ.

62.

Та згоріла лояночка
 Від кнота до кнота,—
 Та збирає парубочків
 До дому охота.
 Тай посидьте, парубочки,
 Просит вас Параска!
 Тай посидьте, парубочки,
 Коли ваша ласка!
 У нашої кгаздинечки
 Мальовані лавки:
 Та як сили, прикіпіли,
 До дому ни гадки.

63.

Та се наші вечерниці
 Нічого, нічого,—
 Що на наших вечерницях
 Тай нема нікого,
 Тай були у нас парубочки,
 Тай були, тай були,
 Та носили горівочку
 По під наши вугли;
 А тепер же парубочки
 Молоді настали:
 Нам не нося горівочки,
 Тай не робя слави.

е) На улицѣ, гдѣ подмѣчаютъ кто въ кого влюбленъ.

64.

Гей лішьина тай дубина,
 Та похилила се,—
 Й а дівчина до милого
 Тай поклонила се.
 Гей шо тобі, мій миленький,
 За головков квітка?
 Та шо тобі сподобала се
 У Ивана дівка....

f) Въ домѣ дѣвушки.

65.

Та курив я вуйку люльку
 У малі хатчині,
 Закурив я чорні очі
 Молоді дівчині.
 Та курив я, вуйку, люльку;
 От тепер не буду;
 Попахала дівка руку,
 Тай вітдула губу.

66.

Та не був я у Параски,
 Лиш чотире разки;
 Вона мені показала
 Кожді перелазки:
 «Тай суда мем заходити,
 Туда виходити,
 Туда будеш утікати,
 Як тя будут бити».

67.

Пішов би я до дівчини,
 Та відай не піду:
 Припав сніжок на обліжок,
 Та наробью сліду.
 Відай же се та тот сніжок
 Борзо не розтане,—
 Пішов би я до другої,
 Серце не претане.

68.

Ишов же я через село,
 Село се світило;
 Де я гадав повернути,
 Там се загасило...
 Стоя граблі тай на хаті,
 А вила на стозі,—
 Поверну я до дівчини,
 Хоть не по дорозі.

Дѣвушка дарить парубку мережану сорочку.

69.

Гей дож иде, роса паде
 На білу березу,—
 Та я свому миленькому
 Сорочку мережу.
 Тай мережу, тай мережу
 Білими ниткамп,
 Шо бих его пізнавала
 Меже парубками,

А отъ него въ замѣнъ требуетъ: а) коралловъ б) перловъ.

70.

Василью, Василью,
Сорочку ти шию,—
Купи мені коралики
На біленьку шию.
Купи мені коралики.
Купи мені перла,
Та не люби другу суку,
Бо я шьє не вмерла,
Купи мені коралики,
Гармуз черлененький;
Бо я тебе, любку, люблю,
Ти мій молоденький!

Онъ ей дарить: в) турпанъ.

71.

Болит мене головонька,
Нічим завязати;
Пішов Штефан до Ботушан
Турпан купувати.
В Ботушанах купував,
В Черновцех малював,
А в Шепинцах серед села
Мені дарував».

г) Черевички.

72.

Ой Івась воли пас,
Катерина бички.

«Почпай, Катерино!
 Купью черевички;
 Черевички невелички,
 Й а з самого козла;
 Ступай, Ступай, Катеринко!»
 Бис се не похобзла!»

73.

Гей данцюю, та данцюю,
 Черевички пеую;
 Нічо мене не коштує,
 Бо милий купує.

Другихъ подарковъ она не принимаєть.

74.

Мамко моя старенькая
 Любя мене хлопці,
 Дают мені по таляру,
 Жита по коробці.
 Я се жита не приймаю,
 Бо я жито маю;
 Я с хлопцами зажертую,
 Бо я жертву знаю.

Онъ угощаєть ее медомъ.

75.

—«Ой ти милий чорнобривий,
 На личко біленький!
 Пожич мені талярика
 На мід солоденький».
 —«Мпла моя, чорнобрива,
 На личко біленька!»

Пожичу ти таларика
 На мід солоденький.
 Пожичу ти талярика,
 Пожичу ти й два;
 Бо ти мені моя мила,
 Та ти моя доля».

Разлука влюбленихъ.

76.

— «Гей піду я у гори
 Кози зимовати;
 Ци не будеш, файна любко,
 За мнов банувати?»
 — «Не буду, мій миленький,
 Не буду, не буду,
 Ти за гору, я за другу,
 За тебе забуду».

Тоска дівушки въ разлукѣ.

77.

— «Сьогодні тут, тут,
 А завтра поїду,
 Будеш мила припадати,
 Коло мого сліду...»
 — «Нема ж мого миленького,
 Нема мого серця;
 Дес він буде ночовати
 В полі без коверца
 Нема ж мого миленького,
 Нема моеї душки;
 Дес він буде ночовати
 В полі без подушки».

78.

Ой поїхав мій миленький
 Поїхав, поїхав,
 Як за мене не згадав,
 Хоть би не приїхав!...
 Та не слухай, милий Боже,
 Шо я говорила;
 Як би милий не приїхав,
 Шо би я робила?

79.

Перед хатов плита, плита,
 На плиті лелія,—
 Не маж того, тай не буде,
 На кого надія.
 Нема ж бо се, товаришко,
 Тай чо надіяти;
 Не літував Василь дома,
 Й не ме зимовати.

Вѣрность дѣвушки въ разлукѣ.

80.

В лісі, в лісі під дубиною,
 Там сидит голуб з голубиною;
 Обіймали се, цулували се,
 Одним крилечком пригортали се...
 Закрав се Турчик з темного дуга,
 Вістрілив з лубка-забив голуба,—
 Голуба вбивши, голубку взявши
 За тихий Дунай запровадивши.
 За тихий Дунай, за бистрий берег,
 Заніс він її й а в сад вешневий.
 Даєт голубці пшенички їсти,
 Даєт голубці водиці пити;

Голубка не їст, голубка не п'є,
 Під дубиночку плакати йде.
 — «Чому, голубко, пшеничку не їш,
 Чому, голубко, не п'єш?»
 — «Ой є шо їсти, та є шо пити,
 Який світ красний—нема є ким жити!
 — «Та є в мене сімсот голубів,
 Иди-віберай, котре твій любий!»
 — «Хоть най буде сімсот и штире,
 Нема такого, як мій був милий;
 Бо мій був милий—голубко сивий
 В личко румяний, а сам чорнобривий».

Смерть милаго въ разлукѣ.

81.

Гей на горі жито, на долині жито,
 Аж там при долині козаченька вбито.
 Ой убито, вбито, в жито затигнуто,
 Черсною китаечков личко заслонено.
 Прийшла д нему его мила, личко разслонила;
 Біле личко разслонила, тай заголосила.
 Коня ведуть, тіло несуть; конь голову клоне...
 За ним иде его мила, білі ручки ломе.
 Ломе вона собі руки до малого палца:
 «Нема мого миленького, нема мого серца!
 Ей Господи милосердний, тото твоя сила!
 Ци є така друга в світі, як я нещаслива?»

Смерть обоихъ въ разлукѣ.

82.

Велика верба, велика верба,
 Широкий лист пустила,—

Велика люба, тяжка разлука
Сердечко й а вриває.

Рік се любили, рік се любили,
А два се не віділи;
Та як се узріли, та як се узріли,
В тот раз се розболіли.

Лижит миленька, тай молоденька
У неньки в коморі,
А її миленький, тай молоденький
В зеленій діброві.

Над миленьков, над молоденьков
Отец мати плаче;
А над миленьким, над молоденьким
Чорненський ворон краче.

Над миленьков, над молоденьков
Ройова свічка горит;
А над миленьким, над молоденьким
Лішьяна шумит.

Над миленьков, над молоденьков
Всі дзвони задзвонили,
А над миленьким, над молоденьким
Сиві вовці завили.

Голодъ и трудъ охладдають любовь.

83.

Ой ковала зазучка,
Ковала, ковала;
Як учула тяжку зиму,
Вона се сховала.

84.

Любив же я Парасину
Через цілу зиму;

Прийшла весна—
Хліба нема,
Хіба її покину?

85.

—«Тече вода із-за гори,
Тече вода лугом,—
Поверни-но, мій миленький,
Як мені іти з плугом».
—«До тебе би повернути
Та у тебе сісти,—
Мені би рано ветати,
Дати волам їсти;
До тебе повернути
Тай поговорити,—
Мені би рано ветати
Тай йти погонити».

Любовь охладѣваетъ.

Она не зоветъ его къ себѣ.

86.

Гей, дівчино, дівчиночко!
Чорний гід на тебе:
Чомус мене не кликала
На обід до себе?

Не виходить на зовь.

87.

—«Ой чому ж ти, моя мила,
Тай не віходила,
Як мене то та бутюга
Вруг хати гонила?»

—«Я, милий, не виходила—

Боліла головка;

Я гадала, що кутюга

Гавкає на вовка».

—«Та відай ти, файна любко,

Під каменем спала!

Як я йшов та вігравав,

А ти не чувала»...

—«Ой я, милий, дай чувала,

Лиш не обзивалас;

Бо я тебе, мій миленький,

Тай не сподівалас».

В тайнѣ ворожить о другомъ.

88.

Через жито стежка вбита,

Горох не кошений...

Чос мій милий, чорнобривий

Ходє засмучений.

—«Ти мій милий, чорнобривий,

Не вдавай се в тугу:

Як єсь мене не сподобав,

Шукай собі другу».

—«Та як мені, моя мила,

Другої шукати,

Коли я се надушчував

Коло твої хати?»

—«Коли ти так, мій миленький,

Мене вірно любиш,—

Кілько ходиш по ярмарку,

Казач ми не купиш».

—«Та я тобі, мила, купив,

Годавем ти дати;

Та стояла ворожица

Коло твої хати:

Ворожила дівчиночка
 Воском на порозі,—
 Та що робе, та що діє
 Милій ї в дорозі?....

Сошедшись съ другимъ, тотчасъ объявляетъ объ этомъ
 прежнему.

89.

Тай шьє кури не піли,
 Кажут люди: день білий....
 —«Гей вийди, вийди,
 Дівчино серце,
 Поговори зо мною».
 —«Чикай, милий, годиночку,
 Чикай, милий, другу;
 Най я свої мамці
 Вечерю згуюту».
 —«Добре ж бо тобі чикати,
 По світлиці топтати;
 Сніжок иде, сліди замітає,
 Солодкий мід до рук прилипає».
 —«Гой є в мене медок солоденький,
 Тай є в мене шьє красший миленький,—
 Шукай собі другу».
 —«Тепер єє мі сказала
 Другої шукати,
 Коли я се надупцував
 Коло твої хати!
 Розвій, Боже, тую чорну хмару,
 Тай розлучи закохану пару,—
 Розвесели серце моє»!

Прогоняєть назойливаго поклонника.

90.

Ой на горі бички в ярмі,
 Тай коники в сідлі,—

Та ти не мій, я не твоя,
 Хоть ти ходи в сріблі.
 Ой на горі воли в ярмі,
 Тай коники в ямці,—
 Тай ти не мій, я не твоя,
 Хоть ти ходи в лялці.

Перестала и говорить съ нимъ.

91.

Тай летіла, шебетіла,
 На калину сіла;
 Тай з усіми говорила,
 З мною не хотіла.
 Та бодай ти, моя мила,
 Тогди говорила,
 Коли в морі на камені
 Віросте могила!
 Та бодай ти, моя мила,
 Тогди вітдаласе,
 Коли в морі на камені
 Ружа розцвиласе!

Козакъ уже не ходитъ къ дѣвушкѣ.

92.

Ой там, ой там за лугом—
 Гей, гей! ¹⁾
 Ходє козак за плугом.
 —«Ой ти, козаче молодий
 Тай кришталю дорогий!
 Чом до мене не ходиш,
 Чом мене не любиш?»

¹⁾ Припѣвъ послѣ каждой строки.

—«Як до ти ходити,
 Як тебе любити,—
 Коли маш ворота скрипливі
 А сусіди брехливі?»
 —«Я воротам догожу—
 Кружок меду підложу;
 Я сусідам догожу—
 Бочку меду привезу:
 Будут медок поживати,
 Перестанут вже брехати».

Онъ полюбилъ другуго.

93.

Иде баран дорогою
 Та запалив люльку;
 Я гадала шо то милий,—
 Зарізала курку.
 Заріжу я когоша,
 Та надеру сала,—
 Другу любиш, мене гулеш,
 Мара би ти знала!

Дѣвушку всѣ перестали любить.

94.

Любив мене, мамко, Василь,
 Любив мене Яков;
 Тепер же се погнівали,
 Не любить ніякий.
 Любив мене, мамко, Василь,
 Любив мене Трдер,
 Тепер же се погнівали,
 Не любить ні один.
 Та є в мене таке зілля,
 Шо під перелазом;

Та так будут любити ня,
Як любили з разу

Соблазнъ дѣвушки въ крестьянскомъ быту.

Дѣвушку подпаивають.

95.

Ой ходила дівчиночка
По зеленім гаю,
Та махала шеренечков:
—«Суди, Николаю!
Николаю, Николаю,
Віведи ня з гаю!
Я молода, як ягода—
Дороги не знаю».
—«Та як би ти, дівчиночко,
Дороги не знала,
То бис мене молодого
Николаем не звала.
Та дай же се, дівчиночко,
Й а з розуму звести,—
Скажу тебе, дівчиночко,
На стежечку звести».
—«Та хоть буду, Николаю,
И сім рік блудити;
То не дам се тобі, милий,
З розуму зводити».
—«Ой купью я, дівчиночко,
Коновочку меду,
Та чей тебе, молоденька,
Я з розуму звезду».
—«Солодкий мід, Николайку,
В твої коновощі;

Маю бо я добрий розум
 В свої головоці...
 Мала ж бо я добрий розум—
 Пустила на воду,
 Дивлячисе, Николайку,
 На твою уроду».

96.

Гей дівчина по гриби ходила.
 В темнім лісі в гаю заблудила.
 Як блудила в лісі самісенька,
 Надібав її казак молоденький:
 —«Ой дівчино, дай се на підмову,
 Віведу тя з гаю на дорогу».
 —«Хоть най буду день і ніч блудити,
 То не дам се з розуму зводити».
 —«Гей дам тобі коновочку меду,
 Та най же ти з розумочку зведу».
 —«В твої коновоці твій мід солоденький,
 В мої головоці розум розумненький.»
 —«Гей дам тобі, дівче, літру дай горівки,
 Тай най буду знати, який розум в дівки?»...
 Повів же і під білу березу
 Та звів же і п'яну не тверезу.

Дѣвушка отталкиваетъ парубка, у котораго есть жинка (собственно любовница) и дитя.

97.

Та не ходи коло води
 Жовтими ногами,
 Та не вревай серце мое
 Чорними бровами.
 Та не ходи коло води
 Жовтоногий хлопче,

Бо не такий чорнобривий
 Дорожечку топче.
 Та не ходи коло води,
 Та не залицайсе:
 Не даст мене моя мамка,
 Тай не сподівайсе.
 Як би мене моя мамка
 За такі давала,
 Давно ж би я свої мамці
 «Добрий день!» казала.
 Гей не ходи коло води
 Та не грай в сопівку,
 Не пишисе за парубка
 Коли маеш жінку.
 Та не ходи коло води
 Не грай у телннку; ¹⁾
 Не пишисе за парубка»,
 Бо вже маш дитинку!

Боязнь общественнаго мнѣнія заставляеть парубка виховувать незаконно прижитое дитя.

98.

Гой на горі буйний вітер віє,
 Аж там козак пшениченьку сіє;
 Сіє, сіє, до краю доходе,
 А там дівче з дитятком приходе.
 —«Гой не думай, дівчино, не думай,
 Буде твоя пшеница як Дунай».
 —«Гей на тобі, козаче, дитину;
 Як не озмеш, на межу ти кину!»
 —«Ой наж тобі вілько хочеш овец
 Кажи, кажи, що тото одовец!»

¹⁾ Свирляль изъ свѣжей коры.

— «Не хочу я твоїх овец брати,
 Такі буду на тебе казати»!
 Гой на горі буйний вітер носе,
 Аж там козак пшениченьку косе.
 Косе, косе, покіс не доходе,
 А там дівче с дититком приходе.
 — «Ой на тобі, козаче, дитину;
 Як не хочеш, на покіс ти кину».
 — «Гей дам тобі кілька хочеш хліба,
 Кажи, важи на якого діда».
 — «Я не хочу твого хліба брати,
 Такі буду на тебе казати».
 — «Гей дам тобі кілька хочеш сира,
 Годуй, годуй козацького сина»!
 Гой на горі буйний вітер лише,
 Аж там козак дититко колише!
 «Люляй, люляй ти, маленький враже,
 За тобою уся бюря ляже».

Вдовин син нічого не боится: соблазнивъ одну, думаетъ о
 другой.

99.

Тай у лісі явір зелененький,
 Під явором коник вороненький,
 На конику козак молоденький,—
 Сидит, сидит, на скрипочку грає,
 Струнєа струнві правду вивідає:
 Нема стрему вдовиному сину,
 Звів з розуму молоду дівчину!
 Та як звів же, на коника сів же:
 «Убери мене, мій пане, в кайдани,
 Та дай мене до тої шенькарки,
 А в шенькарки мід, вино, горівка,
 Та шьє до того хорошая дівка».

Его насмѣшки вызывають мечь обиженной.

100.

Ой ти дубе кучерявий,
 Лист на тобі рясний,—
 Ти козаче молоденький,
 Слова ти прекрасні.
 Слова твої та прекрасні,
 А козацка думка;
 Поки сме ти не любила,
 Жилам як голубка.
 Жилам, жилам як голубка,
 Полетілам в поле.
 Сілам собі край дороги:
 «Горе ж мені, горе!
 Сілам собі край дороги,
 Де гуска несесе;
 Вчула я через люди:
 Вдовин син сміесе,
 Ой не смійсе, вдовин сину,
 На сміх тобі буде:
 Сім рік будеш хорувати,
 Смерти ти не буде;
 Сім рік будеш хорувати,
 А осьмий конати!
 Тогди будеш памятати,
 З кого се сміяти.
 Гой у місті тай на ринку
 На конику гнесе,
 А молода тай дівчина
 С козака сміесе.
 «Ой не смійсе, дівчиночко,
 Не смійсе, не смійсе;
 Бо я в тебе молодой
 Трутизны найвесе.

Я до тебе дай повернув
 Люльку запалити,
 А ти мені молодому
 Дала трути пити.

Смерть соблазнителя—вдовиного сина.

101.

Серед села, серед села
 Новина се стала:
 Счарувала Парасинна
 Вдовиного сина.
 Та як ёго счарувала,
 Головка боліла;
 А як мати то пзріла;
 Віт разу умліла.
 —«Ци ти, синку, з коня упав,
 Ци ти синку, вбив се?
 Ци ти, синку, в Парасини
 Чарів поживив се?»
 —«Ой я, мамко, з коня не впав
 Тай и не убив се;
 Алиш то я в Парасини
 Чарів поживив се.
 Мамко моя, старенькая,
 Буду вам казати:
 Идіт мені по парубки,
 Буду се прошьяти!»
 Та як прийшли парубочки,
 Кучми поздоймали:
 —«Та шо робеш—марне гинеш,
 Ти вдови Иване!»
 —«Сідайтесц, парубочки,
 Буду вам казати:
 Де лиш дівку вірне любиш,
 Не иди до хати».

Поповна топить дитя.

102.

Ци чули ви, люди добри
Таку новину?
Гей, гай, таку новину ¹⁾
Породила пошівная
Дитину малу.
Породила, породила,
Борзо оновіла,
Понесла в тихий Дунай
Тай утопила.
Всі дівочки Верміночки
Перед пана йдуть,
А молоду пошівную
В ланпущках ведуть.

Соблазнители изъ военныхъ.

Солдатская любовь.

103.

Гей за річков, під Обічев
Там побита хата,—
Вілтає хлос ²⁾ д мені
Бідко пелехата.
А як вона вилетіла,
На тополі сіла;
А я бльетом ³⁾ і ударив—
Вона се розсіла.
— «Бодай тебе, файна любко,
Крушило, морплю:
Чому же се так не стало,
Як се говорило?
Ци я тобі не говорив,

¹⁾ Такъ повторяется каждая народная строка.

²⁾ «Хлос» говорить Гуцуль Гуцулу. ³⁾ Топорь.

Ци сме ти не казав?
 Чомус тогди тай не вийшов,
 Коли коник ержав?»
 — «Не виділам мій миленький,
 Зеленої φοї,
 Та не знала, мій миленький,
 Шо твої то коні».
 — «Егу! любво солоденька,
 Зараз будеш бита:
 Як не чулас кониченька,
 Чулас пістольета;
 Як не чулас пістольета,
 Чулас порошниці.....¹⁾
 Ходім ко ми, товаришу,
 До дівки Акиці!»
 Ой прийшов тай до любки,
 Любка пішла в гори;
 А я гайда помаленьку
 Тай до другої
 А я прийшов до другої,
 А друга се дує;
 А я шапку на голову—
 Най ти мать мардує!

Козакъ *) обманываетъ дѣвушку и покидаетъ ее.

104.

Гей у полі край дороги,
 Там керница робленая,
 А в ні вода студеная.
 Аж там козак, аж там козак

¹⁾ Пушка.

^{*)} Какъ видно изъ содержанія этой и слѣдующихъ трехъ пѣсенъ, слово козакъ употребляется здѣсь въ собственномъ значеніи; козаками здѣсь названы люди, не принадлежащіе къ жителямъ села, а только временно его посѣтившіе.

Тай коника наповає (bis).
 Ёму дівче, ёму дівче
 Тай водиці досипає (bis).
 Й а вік дівче, й а вік дівче
 Й а з собою підмовьяє (bis).
 — «Гайда, дівче, гайда з нами,
 З молодими козаками (bis)».
 Дурне дівче послухало,
 Сіло в бричку, поїхало (bis).
 Їдуть гору, їдуть другу,
 А на треті треба стати,
 Треба коня попасати.
 Взяли коня попасати,
 Самі собі лягли спати (bis).
 Дівче лягло, тай заснуло.....
 Козак устав, далі пішов (bis).
 Дівче встало, задумало,
 Тай ревненько заплавало (bis):
 «Тай війду я на могилу,
 Подивьює у долину (bis):
 Там дівочки рвуть квіточки
 На неділю на віночки (bis)»...

Онъ еще и подсмѣивается надъ соблазненной имъ дочерью
вдовы.

105.

По цім боці, по тім боці Дністра
 Вівандрували два мандрівники з міста.
 Мандрували тай розмовили:
 Котре ж би ми з собов дівче взяли?
 Ой е у нас молода вдова,
 А е в неї хороша дівчина...

«Гей, гайда, дівче! гей гайда з нами,
 З нами, молодими козаками!
 Дурне дівче послухало,
 З козаками повандрувало.
 Мандруй нічку, мандруй другу,
 Примандрували до біленької гречки, —
 Наробили над дівчинов суперечки,
 Мандруй нічку, мандруй другу,
 Примандрували до вишневого саду, —
 Та зробили над дівчинов зраду.
 Мандруй нічку, мандруй другу,
 Примандрували до зеленого жита:
 «Вернися, верни, дівчино, до дому,
 Бо будеш від нас бігта...
 Вернися, дівче, до дому,
 Дам ти коня вороного,
 Лиш не вповідай на мене молодого!»
 — «Та давай же ми тепер хоть два,
 Не вернусе до дому, бо я вже твоя!»
 — «Таже ти знала, таже ти знала
 С ким ти мандрувала,
 Гей було собі взяти тоненький рубок
 Головку завевати;
 А другий рубок, а другий рубок
 Дитятко вповивати!»

Дѣвушка приносить къ нему дитя. Онъ хочеть откупиться отъ
своего дитяти.

106.

Ой їхали козаки из міста,
 Перейшла їх дівчиночка,
 Та сталасе питати:
 — «Шо там, козаки, у містах чувати?»

— «Ходи, дівче, з нами мандрувати,
Будеш ти знати, що в містах чувати!»

— «Пійшла би я, козаки,

З вами мандрувати,

Кобиж я се не бояла

Да вашої зради».

— «Ой не бійсе, дівчино,

Дівчино небого!

Ми молоді козаки,

Шьє не зрадили нікого».

Идут вони, доходят

До вешнево саду,

Та зробили під вешнею

Над дівчинов зраду.

— «Ой ви, козаки,

Де важе козацке слово,

Шосте казали: не зради

Тебе, небого?!»

— «Коли ти хотіла

З нами мандрувати,

Було собі два-три рушнички взяти,—

Два-три рушнички

Тай біленький чепец

(Ти знала, дівчино,

Шо ми тобі не отец):

Один рушничок—

Головку завити,

Другий рушничок—

Дитинку вповити»...

Ой там при долині

Зрада коня пасе;

Аж там к нему дівчина

Мале дитьє несе.

— «На, тобі, возаче,

Сина маленького,
 Най тобі завертає
 Коня вороного».
 — «Не треба ж мені спика
 Твого маленького;
 Не треба, аби завертав
 Коня вороного.
 На тобі, дівчино,
 Коновочку масла,—
 Иди собі, дівчино!
 Шос така напаска?
 На тобі, дівчино,
 Товару тай овец,
 Не кажи, дівчино,
 Шо я дитині отец
 На тобі, дівчино,
 Полумисок сира,
 Та скажеш ти, дівчино
 На богацкого сина».
 — «Не хочу я брати
 Полумисок сира,
 Та не хочу дай казати
 На богацкого сина».
 — «На тобі, дівчино,
 Тай цес кгарнец грошей,
 Та не кажи, дівчино,
 Шо козак хороший!»

Приживши съ дѣвушкой двухъ дѣтей, онъ отсылаєть ее къ отцу ея.

107.

Тай дівчино, ти подобна,
 Та не люби козаченька, будеш годна;

*

Бо козак із України,
 Розкохає дівчиночку, тай покине!
 Кохав козак, розкохавсе;
 Дав їм Господь по дитинці, он сцуравсе
 Тай у лузі при калинці
 Колесала дівчиночка дві дитинці;
 Колесала, заплакала:
 — «Чого ж я се, молоденька, дочикала!»
 — «Ти, дівчино, не журисе,
 Тай маеш ти отца-матп, привернисе!
 — «Та хоть буду я в чужині погибати,
 Не буду до ненецка привертати!»
 Дѣвушкѣ осталось—плакати и проклинати.

108.

Гей на горі лози, лози
 Побили морози,—
 Побьют тебе, мій миленький,
 Мої дрібні слізи!...

Подборъ пары.

Въ любви безъ брака дѣвушка не видить ні слави, ні ожитку.

109.

Ця я тобі не казала!...
 Казали ти люде,
 Шо з нашого жениханья
 Нічого не буде,
 Шо з нашого жениханья—
 Ні слави, ні вжитку!...
 Чорним очкам спаня нема,
 Ніжкам сопочиву!...

110.

На попові сіножаті,
 На попові ручці,—
 То у мене женеханье—
 Перстенец на ручці!

Дівушкѣ нестерпимо хочеться замужъ, хоть за кого-нибудь.

111.

Коби я була знала,
 Шо ти мій, Васильку;
 Я би дала на служебку,
 Аж до монастирьку.
 Коби я була знала,
 Шо ти мій, Иванку;
 Я би дала на служебку,
 До Божого домку.

112.

Та на горі маковинье,
 Нема на нїм маку,—
 Та усі се поженили,
 Лиш я ні сараку.
 Та на горі бобовинье,
 Нема на нїм бобу,—
 Тай маю я два любчики,
 Лежат на хоробу;
 Один лежит на хоробу,
 Другий на тетюху,
 Шоби в нїм се не лишило
 Ні пари, ні духу!

113.

—«Гей у горах сніги впали,
 Гори побіліли,—

Та чо наші, пане брате,
 Дівки помарніли?
 — «Тоті старші помарніли,
 Шо не молодиці;
 Тоті менші помарніли,
 Шо малі мясниці».

И вдовець ей желателень.

114.

Котилисе вози з гори,
 Поломили свирні,—
 Не йди, дівко, за одівца,
 Чикай свої рівні.

115.

Гой на ставу, на ставочку
 Дві рибці се терли,—
 Ей Господи милосердний,
 Коби жінки мерли!
 Коби мерли, коби мерли
 На віки, на віки,
 А ми би се вітдавали
 За їх чоловіки.

Только богача она презрительно отталкиваетъ.

116.

Наваживсе богацкий сын
 До мене ходити,—
 Я не маю білих грошей
 На шні носити.
 Білі гроші екасовалис,
 Лишень банги ходя,—

Та най же се богачики
Без бідних обходи.

Онъ въ ея глазахъ—гільтай.

117.

Наваживсе богацкій сип,
Шоби го любити,—
Я не маю білх грошей
На шії носити.
Та не вгоний, богачику,
За мною горою;
Бо ти богач, а я бідна,
Не рівня з тобою.
Бо ти богач, а я бідна,
Тай не зрівняемсе;
Тільки сердцу охолода,
Шо женхаемсе.
Та не тото охолода—
Вода студененька,
Але тото охолода—
Дівче молоденьке.
Тай не тото охолода—
Явір зелененький,
Але тото охолода—
Гільтай молоденький.

118.

Та фализсе богацкій сип,
Шо вміє косити,—
Затяв косу у купину.
Тай став голосити:
«Або мені коси дайте,
Або су клепайте,

Або мене молодого
 До дому пускайте!»!
 А ні ёму коси дали,
 А ні ту клепали,—
 Такі его молодого
 До дому нагнали.

А спозналась съ богачемъ—впала роса на косу...

119.

Ой гаю, гаю, в тобі се не кохаю,
 Фаливсе богач, шо се з ним не зрівнюю.
 Ой ти є богач, а я дівчина красна;
 Ти в гаю лежав, а я тобі коня пасла.
 Паслам ти кови з вечера до півночи,
 Впала роса на мої чорні очі.
 Коби на очі, а то па чорну косу;
 Журясе люди, шо вінка не доносю.
 Поможі, Боже, віночка доносити,
 Буду ворогів на вісілье просити:
 Ой ви вороги, ви є добрі люди!
 Прошу до мене, в мене вісілье буде.

Дѣвушка предпочитаєть молодаго старику.

120.

Піду ж бо я то в гору, то в долину,
 Та найду ж бо я то ружу, то калину,—
 Ци ружу рвати, ци калину ломати,
 Чи замуж іти, ци почікати?
 Чикала бих рік, чикала бих ще два,
 Коби я знала, шо буде доли добра...
 Тай піду ж бо я гребельков коло ставу,—
 Сама не знаю, кому се зістану?

Зістану се я дідові з бородою,
 Шо він не годен говорити з мною;
 В діда борода, як в березі глина,
 А в мене личко, як в лузі калина;
 В діда борода—припички замітати,
 А мое личко—молодцям цулувати.

Хорошо знакомаго она предпочитаєть мало знакомому не изъ
 роднаго села.

121.

Через сад виноград
 По саду ходила,—
 Чому мені Біг не дав,
 Кого я любила!
 Тай кого я та любила,
 Того ухибила;
 А кого я тай не знала,
 Тому се зістала...
 Та шьє я се не зістала,
 Шьє я се зістану,—
 Шьода личка румяного,
 Хорошого стану.

122.

На горі на Самборі
 Крутий камінь меле,—
 —«Скажи мені, моя мила,
 Ци підеш за мене?»
 —«Та не піду, козаченьку
 З далекого краю:
 Будеш бити, зневажати,—
 Я роду не маю».
 —«Ой ти роду великого,
 Тай я не малого;

Твоє серце женихливе,
 Й моє не від того».

123.

На тім боці дуби тешут,
 На цім боці тріска,—
 Та не буду в Берегметі
 Нікому невістка.
 На тім боці вогонь горит,
 На цім боці жарь-жарь,—
 Та як піду з цього села,
 Комус буде жаль-жаль.

Она желала бы ремесленника.

124.

Оре плужок по-під лужок,
 Нова колісничка,—
 Дай ня, мамко, за твачика,
 Буду ремесничка.

Причины, почему дѣвушка такъ хочетъ замужъ: а) голодъ и непосильная работа въ домѣ.

125.

Мамко моя старенькая,
 Мамко моя мила!
 Не дай же ня в того село,
 Де нема млина.
 В Берегметі млина нема,
 Лишень самі жорна:
 Через тиждень жорне, жорне,
 В неділю голодна!

б) Непосильная работа на огородѣ и въ полѣ.

126.

Кукурудзи не сапані—
 Кукурудза дайте!
 Кукурудза не даєте,
 Женеха шукайте!
 Кукурудзи не сапані,
 Сапати се бою;
 Коби Бог дав до осени,
 Віддати се строю.
 Кукурудзи не сапані,
 Та жнива приходя...
 Та най мої кукурудзи
 Не сапані родя!

в) Непосильная работа на лугу.

127.

Тече вода по каміню,
 На лотоки скаче,—
 Дурна дівка, нерозумна
 За женихом плаче.
 Та як її не плакати
 Тай не голосити:
 Трава траву повлягала,
 Нікому косити?

г) Боязнь пересудовъ и клеветы.

128.

—«Коли любиш, мій миленький,—
 Не кажи нікому:

Озмут мене люди в зуби,
 Як вітер солому.
 Чому вітер несе трину?
 Бо вона дрібненька!
 Озмут мене люди в зуби:
 Я шьє молоденька.
 У городі вишня, вишня,—
 Чому не черешня?
 Любивесь ня, мій миленький,—
 Чому не береш ня»?
 —«У городі вишня, вишня,
 Зісподу біленька,—
 Гуляй, гуляй, моя мила,
 Ти шьє молоденька!»!

Все это заставляетъ ее дорожить женихомъ.

129.

Та иду я через село
 Тай плечечка шию:
 «Завіш собі, товаришко,
 Женеха на шию»!
 Иду я через село
 Тай плечка галтую:
 «Та я тобі, товаришко,
 Женеха дарую!...
 Бодай ти так виділа
 Світа біленького,
 Як я тобі подарую
 Свого миленького»!

Мущина подбираетъ себѣ дѣвушку, изъ которой была бы а)
 кгосподиня въ домѣ.

130.

Стоїт верба над водою,
 На ні рекгедина,—

А хто озме та угідну,
 Буде вгосподиня.
 Стоїт верба над водою,
 Стоїт она тихо,—
 А хто озме непотрібну,
 Озме собі лихо.

б) Работница.

131.

Та згоріла коломия
 На жовтім пісочку,—
 Тай хто ж мені, молодому,
 Віпере сорочку?
 Мамка стара, сестра мала,
 Сестра мала, а жинки не маю;
 До сусіди не понесу,
 Бо се устидаю...
 Гей сусіди сусідочки!
 Пожичте сорочки:
 Я вам буду відавати,
 Як віростя дочки.
 Ей сусіди, сусідочки,
 Як вам догодити?
 Ци біленько, ци чорненько
 До вас віходити?

Онъ хочеть імѣть женою красавицу.

132.

Гей на мені кучерики,
 Як на бараночку;
 Та шьє мені дівчатонька
 Дают доганочку.

Видят ми се, шо сме не гид,
 Дают ми догану;
 Та хоть буду сім літ жати,
 Не озму погану:
 Бо хоть буду сім літ жати,
 Та не женитисе,—
 Таке дівче собі озму,
 Прошу дивитисе.

Онъ ищетъ не богатой, но ласковой ко всѣмъ.

133.

Невелика поляночка,—
 Вісім копиц сіна,—
 Котре дівча чорнобриве,
 Озму го без віна.
 Озму его без богаства,
 Лишень в сардачині,
 Шоби оно тай зважило
 Найменьшій дитині.

Богатая нарядная.

134.

Не дивисе, пане брате,
 На богацку дівку:
 Намастила сажев брови,
 Клеялицев чівку.
 Не дивисе, пане брате,
 Шо рукавці шиті;
 Перевідуй, перепитуй,
 Ци мисочки миті?
 Не дивисе, пане-брате,
 Шо головка гладка;
 Перевідуй, перепитуй,
 Ци метена хата?

Тяжело бѣдняку братъ приданое за женой.

135.

Ой на горі два дубочки,
 Оба росохаті,—
 А ми ходим, пане-брате,
 Оба не жонаті.
 Мій товариш оженивсе,
 Я шьє не гадаю;
 Пішли літа марне з світа,
 Як лист по Дунаю.
 Та не тяжко, пане-брате,
 По дівчині взяти;
 Але тяжко, пане-брате,
 Штире воли взяти.

Убогая сирота лучше богатой.

136.

Заріжу я качурика,
 Най качичка кваче,—
 Та озму я бідну дівку,
 Най богачка плаче.
 Та озму я сиріточку
 В сивій сірачині,
 Буде мені догожати,
 Як мама дитині.

Не принятое предложение.

137.

Ой піду я воли пасти
 Тай на отавочку.
 А сам піду до дівчини
 Тай на порадочку.

— «Порадь же ня, дівчиночко,
 Як рідненька мати:
 Ци скажешсе оженити,
 Ци тебе чикати?»
 — «Олієшсе оженити,
 Як мене чивати

138.

— «Гей дівчино, дівчиночко!
 Слав я до тя люди,
 А ти людим відповіла,—
 Ци не жаль ти буде?»
 — «Та як би я, мій миленький,
 На то банувала.
 Я би твоїм добрим людим
 Не вітповідала».

Кровавая расправа за нарушение свободно данного слова.

139.

По-під гірьє, по-під явірє
 Повернув я до дівчини на її подвірє
 — «Ци можно, дівчинонько, старости прислати?»
 — «Можно, можно, лекгінюку, старости прислати,
 Колисе тай бізуєш трійзілля копати!»
 — «А маю я три коні на стайні,
 Таки ж тобі трій зілля дістану».
 А віведу я коника з свої стаєньки,
 Всідлаю в сідлицє срібленьке.
 Пійду ж я горами за зіллям шукати.
 Тай найшов я тото зілля меже поленами,
 Тай став я копати;
 Прилітає зазулечка, тай стала ковати:
 «Ой стій же, лекгінюку, не копай то зілля,

Бо дівчина забрехала: а в ні весіље».
 Сяду ж я на коника тай піду до дому,
 Та поверну до дівчини на еї подвір'є,
 Подивьюсе у віконце—якурат весіље!
 А ввійшов я дай до хати, став се я витати,
 Зачали ми честні кгазди горівки давати.
 «Не хочу я, честні кгазди, вашої горівки;
 Лишень хочу зговорити три слові до дівки».
 Пресідлаю я борон-коня я в сідилце срібле,
 Подивьюсе дівчиноцці на її личко біле.
 «Та як тепер, дівчиночко, та як се бізуеш?
 Та як тобі трійзіля принесу, брехати не смієш!
 Та як тота маковина від вітру леліє,
 А тобі, дівчиночко, за час головка злетіє!»
 Та як тота маковина від вітру леліла,
 Та так дівчиноцці за малий час головка злетіла.
 А сяду ж я на коника, тай піду до дому,
 Та най тепер, мой мамко, не буде нікому:
 Та най тота дівчиночка не буде ні людям, ні мені,—
 Та най тота дівчиночка поживат сирой землі.—

С. Дубовци.

140.

Віїхали три козаки з Возу,
 Стали собі близько перевозу.
 Один каже: «бристра, бристра річка»,
 Другий каже: «бристра не величка».
 Третий каже: «хоть се коня збуду,
 Та в Мариськи на вечери буду!»
 Ой Мариська в лужечку лежала,
 Чорним шовком головку звязала.
 Один каже: «ци ти любеш мене!»
 Другий каже: «ци підеш за мене?»
 Третий каже: «такіж моя будеш!»
 —«Й а хтож мені трійзіля дістане,

Тот с Мариськов до слюбочку стане».

— «Маю я три коні дай на стайні,
 Такіж тобі тройзілля дістану,
 А с Марпеськов до слюбочку стану:
 Один чорний, як ворон черненький,
 Другий сивий, як голуб сивенький,
 Третий білий як лебедь біленький;
 Я тим чорним аж до моря дійду,
 А тим сивим море переїду,
 А тим білим тройзілля дістану»

Й а с Мариськов до слюбочку стану».

Зачав козак тройзілля копати,
 Стала зазучка дай ковати:
 «Годі, годі тройзілля копати,
 Йди до дому Марисю сховати».

Иде козак з тройзілля з копанья,
 А Мариська з церкви із весілля.

Зачав козак боире витати,
 Правов ручков палаш вітягати...

Ой по горі маківка бреніла,
 Вже Марисі головка злетіла.

«Тепер, брате, ні тобі, ні мені,—
 На вона наїтесе спрой землі!»

ОТДѢЛЪ III.

ПѢНИ СЕМЕЙНЫЯ.

Невѣнчаная пара.

Мужчина ищетъ покоя у милой.

141.

По-під тоті чорні гори
Крутіі дороги,—
Кобпе знала, моя мила,
Як ня боля ноги!
Ноги мене боля,
Очи мене ведут,
Й а в милої на лавицу
Сиати кладут.

Онъ тайно посѣщаетъ милую; она не удовлетворяется подобными
отношеніями.

142.

Ой по саду прохожаю,
Сампй собі розважаю;
Сампй собі розважаю.
Шо далеко милу маю.

Ци до неї лист писати,
 Ци до неї мандрувати?
 Та як буду лист писати,
 Будут мене люди знати;
 Не так люди як сусіди,
 Будут знати дай завжди.
 Сідлай коня вороного,
 Тай під мене молодого,
 Поїхаю на Україну,
 Відвідаю за дівчину.
 Ой ти, коню, біжби, біжби,
 Ти, місяцю, світи, світи.
 Ой ти, коню, ступай красно,
 Ти, місяцю, світи ясно.
 Приїхали пред ворота,
 Війшла мила красьньша злота,
 Взяла коня за вуздечку,
 А милого за ручечку.
 Взяла коня до стаєньки,
 А милого до світлички.
 Дала коню сіна—вівса,
 Й а милому меду—вина,
 Тай мудрої вечерочки,
 Тай білої постелечки,
 Сама стала, задумала,
 Чорні очі заплакала.
 —«Чо ти стоїш та думаєш,
 Чорні очі протираєш?
 Ци жалуєш сіна-вівса,
 Ци жалуєш меду-вина?
 Ци мудрої вечерічки,
 Ци білої постелечки?
 —«Не жалую сіна-вівса,
 Ані меду ані вина,

Ні мудрої вечеречки,
 Ні білої постелечки,—
 А жалую молодости;
 Пішли літа не в радости!

Съ милою и море по колѣно.

143.

Гей пив же я в понедівнок,
 Та пропив я ввес присівок—
 Й а з тобою, любко моя,
 Й а з тобою, коханою!
 Через твої чорні очі
 Через твої тонки брови,
 Через личко румяное,—
 Й а з тобою, любко моя! ¹⁾.

Гей пив же я у вівторок,
 Пропив же я волів сорок.
 Гей пив же я у середу,
 Та пропив же я всю череду.
 Гей пив же я дай у четвер,
 Памятаю як тепер!
 Гей пив же я у пятницю,
 Пропив же я дай телецу.
 Гей пив же я у соботу,
 Та забув за всю роботу.
 Гей пив же я ще в неділю,
 Та пропив я всю надію.

144.

Новее село, старая коршма,—
 Там милий пье.

¹⁾ Припѣвъ послѣ каждаго куплета.

Тай пропив кучьму,
 Тай тоту мучму,
 С тобов мила молодива.
 Пропив кожух
 Тай спустив свій дух,
 С тобов мила молодива.
 Пропив штани,
 Наноїв пани,
 С тобов мила молодива.
 Пропив постолн,
 Прийшов без ноги,
 С тобов мила молодива.
 Пропив волики,
 Ймивсе по-під боки,
 С тобов мила молодива.
 Пропив онучі,
 До дому йдучи,
 С тобов мила молодива.

Мужъ и жена.

Мужъ холить жену.

145.

Та хоть, буду, товаришу,
 Сапати наймати,
 Таки буду про неділю
 Файну жінку мати.
 «Тай еси, любко, до полудня,
 Без обіду піду,
 Шоби мені не був сором,
 Як де с тобов війду».

146.

Ой ти гаю, ой ти гаю,
 Добрий господарю!

Я за тебе, вгосподарю,
 Три гаразди маю:
 Один гаразд—напиттєе,
 Другий—погуляти,
 Третий гаразд дай я маю—
 До полудня спати.
 Иде милий да из плугом
 В поле тай орати
 Мені каже: «лягай, любко,
 До полудня спати!
 Гей спи, любко, до полудня,
 Без обїду піду,
 Шоби мені сором не був,
 Де є тобою вїйду».
 Спала любка до полудня,
 По полудні встала;
 До вечера моя любка
 Сорок пасем зняла.
 «Та є в мене помічниця—
 Й а в коши пшеница;
 Тай то мені помагало,
 Шо на пічи сало»...

Жена хочеть дѣлить всѣ труды мужа.

Ти, серце йдеш до жита,
 Й я, серце, йду до жита,
 Ти до жита й я до жита, —
 Не буду я в тебе бита,
 Ти, серце, йдеш до гречки,
 Й я, серце, йду до гречки;
 Ти до гречки, й я до гречки,
 Би не було суперечки.

Я, серце, йду до хати,
 Тай я, серце, йду до хати;
 Ти до хати, й я до хати,—
 Будем собі балакати.

Жена установлює свої права—госпожи вь домѣ.

148.

Заковала зазулечка.
 В пана на горісі,—
 Шануй же ня, мій миленький,
 Як ластівку в стрісі;
 Бо як не меш шанувати,
 То не меш ня мати:
 Бо я тобі не наймичка—
 Все поле зробляти;
 Бо я тобі не наймичка,
 Я тобі вгаздиня;
 Кудя підеш, вітки прийдеш—
 Твій дім не пустиня

149.

Всі хмарочки до купочки,
 Йде дождьик з дрібна,
 Ге бий мене, миленький,
 Хоть я прийду з пізна.
 Та як мене будеш бити,
 Не меш шапувати;
 А я тобі не наймичка,
 В полі воювати.
 А я тобі не наймичка,
 Я тобі вгаздиня:
 Кудя прийдеш, вітки прийдеш,
 Твій дім не пустиня,

150.

Та не січи, та не рубай
 Зеленого дуба,—
 Та не сідай коло мене,
 Колим ти нелюба.
 Колиме ти та нелюба,
 Було ня не брати;
 Бо я тобі не грушічка
 В саду коштувати:
 Бо грушечку покоштуеш,
 Далеко закинеш,—
 Ти від мене молоді
 Марненько загинеш.

Еще дѣвушкой она сознавала и тяжесть, лежащихъ на женѣ обязанностей.

151.

Тай заплачеш, дівчиночко,
 В перший понедівнок,
 Як ти здоймут з головочки
 Хрещатий барвінок.
 Тай заплачеш, дівчиночко,
 Й а в другий вівторок,
 Як ти прийду до головки
 Загадочок сорок.
 Тай заплачеш, дівчиночко,
 Й а в третю середу,
 Як тя зібъе лиха доля
 В личко й а зпереду.
 Тай заплачеш, дівчиночко,
 Й а в четвер четвертий,
 Як ти буде лиха доля
 Твої кости терти.

Тай заплачеш, дівчиночко,
 Й а в п'яту п'ятницю,
 Як не зможеш вікликати
 Із коршми п'яницю.
 Тай заплачеш, дівчиночко,
 Й а в шесту суботу,
 Як не зможеш вікликати
 З коршми на роботу.
 Тай заплачеш, дівчиночко,
 Й а в сему неділю:
 «Бідна моя головочко,
 Де я се подію?»

Жена поучаєть мужа.

152.

— «Та як будеш, мій миленький,
 Й а в коршмі співати;
 То не будеш, мій миленький,
 Сірі воли мати».
 — «А хоть буду, моя мила,
 Я в коршмі співати;
 То Біг мені тай поможе,
 Буду воли мати.
 Ой Біг мені тай поможе
 Та Причиста Мати,
 Та буду я сірі воли
 В ярем запрягати».

153.

Дубе, дубе кучерявий,
 Чому на тобі лист не вяне?
 Кажут люди, що милий не п'є....
 Пропив коняка вороного,
 Иде до стайні по другого
 — «Тай милий, милий, що гадаєш,

На шо худобу пропиваєш»?
 — «Тай мила, мила, люблю тебе,—
 Вікупи воня, озму тебе».
 Не раз я тай не два вікупала,
 Середнім вікном утікала.
 В саду вешневім ночувала,
 С соловіями розмовляла.
 Сива зозулька каже: куку!
 Не раз я маю таку муку....

Мужъ поучаетъ жену.

154.

Вісока верба, вісока верба
 Низка галуза,—
 Огніваласе жінка на мужа,
 Огніваласе, надусиласе,
 Вілізла на пічъ, розболіласе.
 Як він узяв з клинка нагайку,
 Скочила жінка з печи на лавку.
 «Та як я схочу хлопців любити,
 Будут се твої замки ломити;
 Як се намастю солодиною,
 Як схочу то війду скалубиною;
 Як се намастю гусячим салом,
 Як схочу, то війду премудрим паром».

155.

Ой там за горів,
 Ой там за другів,
 Ой там лихо жие
 Муж из жонов.
 Вона ему стеле
 Постельку з паперю,

Він її гойтує
 Нагайку з ременью:
 Постіль папірова
 З вітром полетіла,
 Нагайка ремінна
 Кровцев обкіпіла.

Жена грозить бросить мужа.

156.

—«Ой буде, буде кучерявий,
 Хто ж тебе так скучерявив?»
 —«Мене скучерявила
 Темная нічка, бістра річка!»
 Кажут люди, що милий не пье;
 А він рано з трахтерні иде.
 —«Ой милий, милий, що гадаєш
 Шо ти се, милий, наниваєш?»
 —«Против коня вороного,
 Йду до стайні по другого...
 Мила, мила, люблю ж тебе,—
 Вікупи коня, возму ж тебе;
 Вікупи коня вороного,
 Пійдеш за мене молодого»...
 Ні раз, ні два вікупила,
 Середнім віконцем утікала,
 В вешневім саду ночувала,
 З соловіями розмовляла:
 «Ой соловії, братья мої,
 А ви, сениці, рідні сестриці
 Скиньте ж мевісе по перцеві;
 Та най я злетю й а в гору з вами,
 Най мене нелюб не любує,
 Най мене не бье, не збиткує....

Ой милий, милий, умію я ткати,
Якщо я буду свій вік коротати.

Милий, милий, що гадаєш,

На що ти, милий, напиваєш?

Чи на ті воли, що їх не маєш,

Чи на ті коні що їх не знаєш».

Жена бросаетъ мужа.

157.

Гей вже, братъя милі,

Наступила ніч,—

Полетіла голубочка

Від голуба пріч.

Й а в неділю рано,

Лиш взяло світати.

Та полетів голуб

Голубки шукати.

Летів сивий голуб

Лісами, борами;

Зістрічавсь голуб

З двома соколами.

—«Та чого ти, сивий,

Рано так літаєш?

Відай бо ти, сивий,

Голубки шукаєш?

Відай, голубочка,

Набрала се пуду,—

Крилами сгріннула,

Тай в Дунай вполнула».

Летів сивий голуб

Лісами, борами,

Та шукав голубки

Меже голубками.

Не найшовши сів він

На вісоку гілку:

Не вірь голубочці,
Як муж свої жінці!

Забота родителей объ участи дѣтей.

158.

Зажурила се дай перепела:
«Де би я собі гніздечко звила?
Звила би я го в озимим житі;
Женці зайдут, мене найдут,
Гніздо розібьют, дітей розженут».
Зажурила се дай перепела
«Де би я собі гніздечко звила?
Звила би я го в ярій пшениці;
Женці зайдут, мене найдут,
Гніздо розібьют, дітей розженут»..
Зажуриласе дай перепела;
«Де би я гніздечко звила?
Звила би я го в зеленій траві!
Женці зайдут, мене найдут,
Гніздо розібьют, дітей розженут».

Мужъ не умѣеть безъ жены дать порядокъ дѣтямъ.

159.

Зацвіла калина в лузі,—
Чос мє сердечко в тузі;
В тузі воно, бо шос воно чує,—
Шо мій милий дома не ночує.
З вечера до других ходе,
В опівночи до мене приходе;
На мою постельку лягає,
До мене плечмиє обертає.
—«Та иднж ти, погана, від мене,
Бо е в мене май красшья від тебе».

— «Хоть най буде сім-сот і чотире,
 Такіж бо я май старша над ними!»
 — «Вітки ти се старшини набрала?»
 — «Тай в тій церкві, десме слюбок брали:
 На однім сми коверци стояли,
 Одному сми Богу прицягали;
 Тай хто буде прицягу ломати,
 Того буде сам Господь карати!»
 Й а з вечера комора дудніла,
 На розсвіті уже мила вміла...
 «Та встань, мила! та встань, чорнобрива!
 Чогос плаче наша маленька дитина!»

160.

Ой там коршма при дорозі
 Думо ж мой,
 Ой там коршма при дорозі,
 Отойдана! ¹⁾

Й а в тій коршмі три пьяниці.
 Один пропив коні з бричков,
 Другий пропив воли з возом
 Третий пропив воли з жонков;
 Тот за кіньми лишень свиснув,
 За волами лишень плеснув,
 Тот за жінков ревне плакав:
 «Нема кому рано встати,
 Дрібним дітим поряд дати!»

Онъ тяготится дѣтьми.

161.

Не давном се оженив,
 Лиш другі мясниці,—
 Не забрав би мої діти
 На дві колісниці.

¹⁾ Прип'явъ послѣ каждой строки.

Не давном се оженив,
 Та шьє року нема,—
 Жінка ми се разболіла,
 Попа дома нема.
 Пішов наш пан отец,
 До колянца на храм;
 Мусів же я свою жінку
 Сповідати сам.
 Як я її вісповідав,
 Сказав її сїсти;
 Завязав я визку сїна—
 Взяла вона їсти.

Вся жизнь матери проходитъ въ тревогѣ о дѣтяхъ, а потому
 и пользуется самою нѣжною ихъ любовью.

162.

—«Скажу тобі, милий, першу загадочку:
 Вбери мене, милий, в шовкову сорочку»!
 —«Вітки, мила, вітки шовку ме набрати?
 Хіба будеш, мила, в будевці лежати?»
 —«Скажу тобі, милий, другу загадочку:
 Зроби мені, милий, з кедрини трунвочку»!
 —«Вітки, мила, вітки кедрини набрати?
 Хіба будеш, мила, в яловій лежати?»
 —«Скажу тобі милий, третю загадочку,
 Поховай ни, милий, в вишневім садочку»!
 —«Вітки, мила, вітки вишнини набрати,
 Хіба будеш, мила, в дубні лежати?»
 —«Гой умру я, умру,—буду се дивити,
 Ци будеш, мій милий, за мною тужити?...»
 Він сів, зажуривсе, пішов віголивсе.
 «Коби тіло з хати, я би оженивсе».
 Діти тото вчули, ревне заплакали:
 «Мати наша, мати, уже тя не мати...»

Ані тя купити, ані заробити,—
 Підем, сиротята, в чужину служити? —
 Мати тото вчула, тяженько здихнула:
 — «Поки буду жити, не мете служити...»
 — «Жоно моя, жоно, яка ти зрадлива:
 Я гадав, шос вмерла, а ти вже ожила.
 Жоно моя, жоно, яка ти зрадлива:
 Завелає ня в старість, та есь ня лпшила!»

Взрослий сынъ въ семьѣ.

Отець навчаєть сына практической мудрости.

163.

— «Та циж бо ти, мій мленький,
 Горівочки віпивав, віпивав,
 Шо ти собі, мій мленький,
 Розумочку накорпав, накорпав?»
 — «Та я, мила, горівочки
 Не видів, не видів:
 Навчив мене мій ненечко
 Розумів, розумів.
 Та мій неньо, моя мила,
 Майстер був, майстер був,
 Та всякого розумочку
 Роздобув, роздобув.
 Та мій неньо, моя мила,
 Через Відню мандрував, мандрував,
 Та всякого розумочку
 Переймав, переймав:
 «Добре тобі, мій синочку,
 Шо знаєш, шо знаєш!...»
 Він тебе, мій синочку,
 Питає, питає,

Тай шапочку й а в ручечку
 Здоймає, здоймає;
 А ти ёго, мій синочку,
 Научаш, научаш,
 Тай до гори головочку
 Підоймаш, підоймаш». —

Онъ хочеть женить сына на дѣвушкѣ съ приданымъ.

164.

—«Ой дівчино молоденька,
 Впалає до вподоби...
 Не каже тя ненько брати:
 Не маєш худоби».
 —«Мене ненько не годує
 Тай не убирає,
 Та най мені худібочку
 Не віпоминає.
 Отец віка не дарує,
 Тай не рідна мати;
 А дарує Господь з неба...
 Тай хто може знати?!.»

Отець пробуєть подкупить бѣдную дѣвушку отказатьсь отъ
 его сына.

165.

В долину, в долину, в гай но калину,—
 Блудила дівчина сім день и годину.
 —«Чо ти, доньо, ходиш? чо ти, доньо, блудеш?
 Відай же ти, доньо, мого сина любиш?»
 —«Як бих не любила, и би не ходила!
 Через твого сина бристру річку брила...
 Бристру річку брила, сім раз потопапа,—
 Через твого сина, шо вірне кохала».

— «На тобі, доньо, коня вороного,
 Вівчипесе, доньо, хлопця молодого».
 — «Що мені по коневі, я ним не поїду,—
 Твій син молоденький — я за него піду!
 Що мені по коневі, твій кінь вороненький,—
 Я за твого сина віду, бо він молоденький!»

Семья разлучаетъ парубка съ милой.

166.

Що за туман по долині?....
 Широкий лист на калині,
 Ще ширший на яворі,—
 Стоїт милий на розмоі.
 Стоїт, стоїт, розмовляє
 Сердечко ми уриває.
 — «Тай стій, мила, не журися,
 Бо я молод не женивсь
 А як буду женитися,
 Прошу мила дивитися;
 А як буду вінчатися,
 Прошу, мила, прошьятися.
 Скажу пива наварити,
 А горівки накурити...»
 — «Твоє пиво мені диво,
 А горівка твоя гірка;
 Твій хліб мені не впечений,
 Бо ввесь молод засмучений!
 Твої братя говорили,
 Щоби ми се не любили;
 Твої сестри в листа грали,
 Щоби мисе не пібралі;
 Твоя мати чарівниця,
 Великая розлучниця,—

Розлучила рибку з водов,
 Та шьє хоче мене з тобов.
 Та як рибці без водиці,
 Та так мені чужиниці».

Мать тревожится безпутствомъ сына.

167.

Тай Судома, мой мамко,
 Судома, Судома!
 Кобис мене оженила,
 Я би сидів дома,
 Кобис мене оженила,
 Я би май статкував,
 По-під чужі воротечка
 Нічку не ночував.

168.

—«Шо робиш, хмелю,
 Шо не розвиваєш се,—
 Тай шо робиш, мій синочку,
 Шо не роззуваєш се?
 Шо не роззуваєш се,
 Та по ночи ходиш,—
 Тай скаржут се молодиці,
 Шо їм шкоду робиш?»
 —«Та хожу я, моя мамко,
 Тай буду ходити:
 Було мене, моя мамко,
 В сім рік оженити...
 Продай, мамко, продай
 Коня вороного:
 Час вже мене оженити,
 Хлопца молодого».

— «Шкода, синку, шкода
Худобу терити;
Пиши чорним по білому—
Підеш мандрувати».

Сынъ бросаетъ семью.

169.

Гей у саду бистра річка,
Через річку кладка,—
Не покидай, вражий сину,
Рідненького батька!
Бо як го покинеш,
Марне з світа згинеш,
Бистренькими річеньками
На Дунай поплинеш.
«Бодай тоті дай річечки,
Тамбуром заросли,
Шо в'ни мене молодого
В чужий край занесли.
Бодай тоті дай річечки
Рибки не сплодили,
Шо в'ни мене молодого
З родом розлучили!»!

Смерть непокорного сына въ боротьбѣ съ традиціями семьи.

170.

За вороти два дубочки
Третий зелененький,—
Погибає й а в чужині
Козак молоденький.
Погибає, погибаеть,
Прийшлоє вмерати:

«Прошу, мила чорнобрива,
 Дай до мамки знати»!
 Прийшла ёго мамка,
 Тай прийшов ненечко;
 Обернули біле личко
 Напротів сонечка.
 «Отак, синку! отак, синку!
 Отак тепер лежи:
 Не слухавъєс отца-мати,—
 Таке й твое житъє»!...
 —Прошу мила, чорнобрива,
 Файно поховати:
 Шоби дзвони задзвонили
 Арханг заграли,
 Шоби попи й а з дяками
 Файно заспівали...
 Та най мене не ховают
 Попи тай и дяки;
 Лиш най мене поховают
 Молоді козаки.
 Ой, бо попи тай и дяки
 За похорон бьютее,
 А молоді дай козаки
 Горівки напьютее.
 Сипте, братья; ените, братья,
 Вісоку могилу:
 Та най буде ваша слава,
 Шо за дівку гину...
 Та гину я, мамко, гину
 Тай за марне діло—
 Тай за очі чорнеькні,
 А за біле тіло».

Варо́слая дочь въ се́мьѣ.

Странныя прихоти дочери.

171.

Мамко моя старенькая

Мамко моя мила,

Збудуй мені будиночок

Конец монастыря!

Збудуй мені будиночок

Тай с трёма вікнами:

Одно віконечко

Й а в чисте поле,

А друге віконечко

Й а в дуги, суги,

А трете віконечко

Й а в сад-виноград.

Подивьюсе в чисте поле,

Там вірли літают;

Подивьюсе в дуги, суги,

Там пташки співають;

Подивьюсе в сад-виноград,

Там два братчики

Садом собі прохожают

Та рвут яблучка....

«Гей, гай! урвіт и мені!»

Дѣвушкѣ нужно заручиться согласіемъ матери на бракъ.

172.

—«Гей дівчино, дівчиночко,

Дівчино коруно!

Любивем тя штире роки,

Коби лиш не дурно».

—«Тай не дурно, мій миленький,
 Тай не дурно, не дурно;
 Лишень собі розпочинай
 Красно та розумно:
 Бо як будеш мій миленький,
 Здумна починати,—
 Бо хоть би я рада ніти,
 Не даст мене мати»...

Мать не пускаетъ дочери на вечерниці.

173.

«Пусти мене, моя мамко,
 Тай на вечерниці:
 Там мій милий чоршобривий
 Плете рукавиці»...
 Та най плете, та най плете,
 Та най доплітає,
 Коли ж мене моя мамка
 Туда не пускає.
 «Пусти мене, мамко,
 Хоть се проходити,
 Та на свого миленького
 Хоть се подивити»!

Мать бьетъ дочь за то, что спала въ саду.

174.

В саду садовина,
 За садом ліщина,—
 Загадала в саду спати
 Молода дівчина.
 А невістка прийшла з міста,
 Та вітдула губки:

«Не дай мамко в саду спати,—
 Бо ирйдут парубки».
 —«Бодай же ти, невісточко,
 В сирій землі гнила,
 Та шож мене моя мамка
 Через тебе біла».

Мать бьетъ дочь, полюбившую двороваго челоуька.

175.

Тай тото мій, шо везе гвій
 В чорнім капелюсі:
 Сподобавсе мої мамі,
 Тай мені, псяюсі.
 Тай тото мій, шо везе гвій
 В свій сардачині:
 Сподобавсе мої мамі
 Тай мені, дівчині.
 Біла мене моя мамка,
 А я то забула.
 «Не блй мене, моя мамко,
 Бо й ти така була».
 Біла мене моя мамка
 В плечи кулаками,
 Шоби я се не любила
 С тими двораками;
 Бо дворак неборак
 Не хоче робити,
 Лиш від стайні до пекарні
 Люльку запалити.

Мать предпочитаетъ приниматьъ въ домѣ поклонниковъ дочери

176.

Ой пйду я в полонину
 По зелене сіно...

В полонині й а в кедрині
 Два голуби сіли.
 Сіли вони, сіли, сіли,
 Взяли й шьєбетати...
 Війди, війди, дівчиночко,
 З побитої хати!
 Ой не війшла дівчиночка,
 Війшла її мати:
 «Кому треба дівчини,
 Най іде до хати».
 Ввійшов же я тай до хати,
 Та взявсе вітати;
 А дівчина до вінка,
 Хату замітати.
 Бодай же ти, дівчиночко,
 Того не діждала,—
 Та шобп ти, тай при гостях,
 Хату замітала!

177.

На тім боці на толоці
 Сивий бичок рече:
 Війди, війди, Иленочко,
 Чос ти Иван кличе.
 Та не війшла Иленочка,
 Але війшла мати:
 «Кому треба до Иленки,
 Най іде до хати».
 Та ввійшов я тай до хати
 Та ставсе витати;
 А Иленка до вінка—
 Хату замітати.
 Так ввійшов я тай до хати,
 Та не ветіг я сісти;

Мені дали барабулю
 Нелуплену їсти.
 А я тоту барабулю
 Гірко оббераю;
 На полици варяниці—
 Я все зазираю.
 На полиці варяниці.
 А під печев масло....
 Через таке моя люба
 До дівчини згасла?—

Мать сама ищетъ жениха для дочери.

178.

Ой на горі вільха
 Тай се погинає,—
 Іваниха дівков
 Тай се набиває:
 «Ой Васильку синку!
 Озми в мене дівку,
 Та дам тобі віно:
 Та коницу сіна,
 Тай телпцу галачисту,
 Тай Василку дженджеристу».

Она заплачетъ, раставшись съ дочерью.

179.

Бояласе, моя мамко,
 Шо ня се не збудеш;
 Прийде така неділочка,
 Шо плакати будеш.
 Прийде така неділочка,
 Прийде така динка,
 Шо заплачеш, заголосеш:
 «Де моя дитинка»!

Засватанная дѣвушка дѣлится съ матерью тяжелыми предчувствіями.

180.

Заплети ня, моя мамко,
 Й а в дрібні дрібниці;
 Не меш білше заплітати
 Лишень до пятниці,
 До пятниці й а в дрібниці,
 А в суботу—як тан,
 А в неділю по-надвірю—
 Дрібні слези як мак.
 Купалас ня, моя мамко,
 Три рази на днинку;
 Такис мене не скупала
 В щасливу годинку.
 Купалас ня, моя мамко,
 В каламутні воді,—
 Не далає ми, моя мамко,
 Ні щестья, ні долі:

Свадьба.

(преимущественно въ мѣстахъ Буковины надъ прутомъ).

Если парень жадаеть жениться, то, съ согласія своихъ родителей, посылаетъ къ родителямъ дѣвушки двухъ *святів* или *старіст*, которые дѣлають за него предложеніе; это—*сватанье*. Черезъ нѣсколько дней въ домъ дѣвушки родители молодыхъ условливаются о приданомъ; это—*слово*.

Какъ женихъ, такъ и невѣста избирають къ обряду свадьбы, каждый для себя, слѣдующія должностныя лица: двухъ *дружб*, четверо *бояр*, *свашку*, посаженныхъ *батька* и *матку*; кромѣ того молодой приглашаетъ свою родную или двоюродную сестру за *світівку*, а молодая приглашаетъ двухъ *дружок*, обыкновенно изъ родственниковъ.

Вісімь начинается въ субботу или среду вечеромъ, а оканчивается въ среду или въ субботу. Въ первый день происходят *заводини*, во второй—*берут сляб*, третій день—*пропій*, а четвертый *смійни*.

Заводини.

Въ субботу или въ среду дружбы ходятъ по домамъ приглашать на свадьбу; при этомъ у одного изъ нихъ долженъ быть колачъ, привязанный *ширинкою* къ рукъ, а у другаго *паниця*, перевязанная *ширинкою*. Вошедши въ домъ, дружбы стають у порога и вмѣстѣ произносятъ слѣдующую обыкновенную формулу приглашенія: «Просили васъ пана молодого (пані молодой) неньо, мама, пан молодой (пані молода) и ми васъ просимъ на сіль, на хлѣб, чѣмъ насъ Богъ здарив. Просимъ, будьте ласкаві! Просимъ, будьте ласкаві!» За тѣмъ цѣлуются съ домашними и уходятъ.

Прежде всего они относятъ приходскому *панотцеву* и сельскому *двірникову* дары: бутылку водки, два колача и нѣсколько куриць. Пригласивъ на свадьбу всѣхъ *кисподарів* села, не пропуская и самаго бѣднаго, дружбы, уже къ вечеру, возвращаются въ домъ молодого или молодой, которые проводятъ этотъ вечеръ каждый у своихъ родителей. Всѣ присутствующіе сидятъ за столомъ. Музыка играетъ. Свашки *шіють* изъ *барвінка* вѣнки для молодыхъ и покрываютъ ихъ позолотою. Вѣнки готовятъ на бѣлой подушкѣ, положенной на колѣни; на подушкѣ лежатъ калачи, на нихъ *цуска* (кусочъ) соли, а уже сверху вѣнки.

При этомъ, подъ аккомпаниментъ музыки, свашки поютъ пѣсни:

181.

Дай, мамко, голку
Тай виточку шовку,
Най пришиемъ квіточку
З зеленого бервіночку
Молодому (ій) на головку,

182.

Два науки землю сточили,—
 Два братчики до міста ходили
 Та шовчику накупили,
 Тай віночок нашовчили.

Два науки землю сточили,—
 Дві сестриці до міста ходили
 Та позітки накупили,
 Тай віночки позлотили.

183.

Війшла молода
 Й а в свій городчик,
 Тай рве бервінчик
 Собі на вінчик,
 Та жалібненько плаче.
 Віходе й а д ній
 Тай еї ненько:
 — «Та чо ти, синбу, плачеш:
 Тай ци жаль тобі
 Подвіря мого,
 Ци мене старенького?»
 — «Не жаль мені подвіря твого,
 Ні тебе старенького;
 Але жаль мені
 За косов росов,
 За дівочов красов:
 Дівки гуляют,
 Коди сіяют,—
 Мене не приймают;
 Хоть приймают,
 Хоть не приймают,
 Правду не вповідает».

Вошедши въ домъ, дружбы встають у дверей и говорятъ «Добрый вечер вам!» Гости отвѣчаютъ: «Дай вам, Боже, здоровье!»—«Гаразд вам без нас?»—«Гаразд, слава Богу! але з вами лише. Просимо блище!»

Дружбы цѣлуются со всѣми и опять становятся у порога. Общая пѣсни всѣхъ присутствующихъ:

184.

Ей вінче, вінче,
Зелений барвінче!
Аж тепер ты рушу....
Заплакати мушу!...
Скрипнички приграваютъ,
Тай віночки допиваютъ.

Всѣ пѣсни поются подь музыку; нѣкоторые изъ нихъ повторяются по нѣсколько разъ. Оконченный вѣнокъ кладутъ на ширинкѣ на столъ, среди различныхъ блюдъ и хлѣба; на столѣ же лежить и четыре *коровани*, а на нихъ по куску соли.

Дружбы поють:

185.

Тай летів пташок
По під білий дашок,
Все д столу навертае...
Тай столе, столе!
Розлуко моя,
Мій неньку, з тобою!

Родители возлагають вѣнокъ на голову молодому или молодой, а дружбы поють:

186.

Не папора паде,
Ненько віночок кладе
Білими рученьками,
Дрібними слезоньками.

Ех-га!

Молодой или молодая *честует* водкой каждого изъ присутствующихъ, а дружки припѣваютъ:

187.

Та лежали бервін-бервінкойі....

Стань, нене, перед мене,

Напийсе до мене—

С повною с повнечкою,

З доброю волечкою.

Смотря по лицу, подставляють на мѣсто *ненс* другое слово: мамо, сестро и т. д. Поднося стаканчикъ водки, говорятъ: «Дай, Боже, здоровье!» Получивъ въ отвѣтъ: «пийте здорові» молодой или молодая немножко испиваетъ, доликаетъ и тогда уже подаетъ въ руки лицу угощаемому.

Между тѣмъ передъ домомъ уже собралась парубки и дѣвчата. Молодой или молодая выходитъ къ нимъ съ музыкою и *розводитъ данецъ*. Въ промежуткѣ межъ танцами молодой или молодая *честуетъ* всѣхъ собравшихся. Танцы продолжаются до поздней ночи.

Послѣ танцев, на дворѣ, молодой или молодая *заводиться до хати*, а парубки и дѣвчата идутъ домой. Потанцовавъ немного въ хатѣ, всѣ садятся за столъ: пьютъ, ѣдятъ и продолжаютъ пѣть.

Послѣ ужина, дружки молодой берутъ *сорочку*, которую сама она шила, и, вмѣстѣ съ боирами, свашками и другими молодичьями, несутъ къ молодому.

Идя дорогой поютъ:

188.

Не тепер, не тепер

По гриби ходя,—

В осени, в осени,

Коли се родя:

Не з міхом, не з міхом,

А с коробками,—

Не самі свашечки,
 А с парубками.
 Не тепер, не тепер
 Добрий рік настав,—
 Хоть який молодий,
 До баби пристав.

Передъ домою молодого:

189.

Впала ожиледа
 З високого неба,
 Та боли ми натрафили
 До кого нам треба,
 Та як би нам тай не треба,
 Ми би не питали,
 Ми би таку дорожечку
 Далеку не били.
 Тай свати свати,
 Бійтесе Бога!
 Не припірайте
 Коло порога.
 Пустіт до хати
 Кросна діткати:
 На дворі мороз,
 Стояти не мож.

Входять въ хату, стають у порога, и, положивъ на тарелку сорочку (а часто поясъ и *торбину*), поють:

190.

Наша сорочка
 З самого лену,
 Ваші чоботи
 Й а з сафіяну.

Нашу сорочку
 Свашки злотили,
 А ваші чоботи
 Шевчики шили.
 Наша сорочка
 Й а с церочками,
 А ваші чоботи
 Й а с корочками.
 Наша сорочка
 Й а с лелітками,
 А ваші чоботи
 Й а с підківками.

Между тѣмъ дружбы молодого отираваются къ молодой съ желтыми или красными сапогами, въ которые обыкновенно кладуть орѣхи, пряники и по нѣскольку крейцаровъ. Въ это же время самъ молодой чествуетъ водкою дружбовъ, пришедшихъ отъ молодой; они при этомъ поють:

191.

Та наш молодий
 Доброго вітца.
 Та дай же нам, молодий,
 Хоть сороківца.
 Та наш молодий
 Доброго вітца.
 Купив чобітки
 В сліпого шевца.
 В нашого молодого
 Чорненькі брови,—
 Дай же нам, молодий,
 Хоть на піднови!
 В нашого молодого
 Чорненькі очки,—
 Дай же нам, молодий,
 Хоть на ковточки!

Дружбы три раза кланяются молодому и говорятъ: «Просили вас пані молодої неньо, пані молодої мама, пані молода, тай мы вас просим, абиете приймили цес дар». Молодой принимаетъ даръ, кладетъ на тарелку гульденъ или 50 крейцаровъ. Дружбы подбрасываютъ деньгами, танцуютъ и садятся за столъ; вскорѣ встаютъ и поютъ:

192.

Просимо вас,
Не баріте нас!
Шо наше діло—
Відрядіте нас.

Выходя изъ хаты:

193.

А наш молодой
Тай добре робив,
Шо наше діло—
Тай нас відрядив.

Иди дорогою отъ молодого, поютъ пѣсню подъ № 188, и въ концѣ ея прибавляютъ:

194.

Гей іха, іха
Сорочка з міха,
Припинки—липинки,
А кучьма з горіха!
Гой, гой, гой!

Дружбы молодого, по дорогѣ къ молодой, поютъ тѣ же пѣсни, что и ея дружбы. Пришедши они кланяются и подаютъ ей дары. Она даетъ имъ нѣсколько крейцаровъ, а они поютъ:

195.

Наші чоботи з савіану,
А ваша сорочка з самого лену.

Наші чоботи
 Шевчики шили,
 А вашу сорочку
 Свашки златили.
 Наші чоботи
 С корочками,
 А ваша сорочка
 С церочками.
 Наші чоботи
 Й а с підківками,
 А ваша сорочка
 З лелітками.

Возвращаясь домой къ молодому, дорогою поють, какъ и дружбы молодой. У молодого ѣдятъ, пьютъ, и наконецъ расходятся. Домашніе ложатся спать.

Слюбъ.

На другой день утромъ молодой и молодая одѣваются къ вѣнцу. Къ нимъ приходятъ батьки, матки и другіе гости. Въ комнатѣ передъ столомъ разстилають *ковври*. Молодой или молодая, каждый у себя дома, становится на коверъ. Одинъ изъ среды гостей произноситъ слѣдующую рѣчь, которая носитъ названіе *проци*:

196.

«Во имя Отца и Сына и Святого Духа, аминь.

Люде добрі, православні християне! буду вамъ божі діла говорити.

Шо Богъ сотворивъ на сампередъ на цесъ свѣтъ? Богъ сотворивъ на сампередъ небо и землю.

Чимъ Богъ небо украсивъ?

Богъ небо украсивъ сонцемъ, місяцемъ и звѣздами.

Чимъ Богъ землю украсивъ?

Богъ землю украсивъ звѣрями, зелями, горами, гаями и всякими птицами и дорогими речами.

Говорит Господь: «Шо по цім світі, коли на землі Царя нема? Сотворив Бог Адама на цес світ и поклав ёго Царем.

Идут до него звірі, идут до него птиці ріжні, и великі, и кланяютсе ёму яко Царю.

Говорит Господь: «Шо по цім світі, по єдинім чоловіці?»

Слутив Бог на Адама дорогой сон.

Прийшов Господь до Адама и сказав до него: «Адаме, Адаме, встань, подивисе, шо коло тебе лежить». Встав Адам, подививсе, и не вradoвавсе Адам всему світу так, як вradoвавсе свої помочници великій коло себе.

«Адаме, Адаме», говоре Господь, «не брав я у тебе віт кости голови, шоби не був чоловік меньший віт жони. Не брав я у тебе віт кости руки, шоби не був чоловік также меньший віт жонн. Не брав я у тебе віт кости ноги, шоби чоловік не понежав свою жону за дармо, бо то є также гріх. Але взяв я, Адаме, у тебе віт кости ребла, з лівого боку, спід самого серца, шоби була ца дитина люба дружина, люба та мила вашому зъетевн до самого серца!»

Припало се дитьє и склонило свій вінец перед вітцівекій столец перед Господом Богом, перед Матерев Пречистов, перед світом ясним, перед родом красним, перед столом честним, перед даром Божим, перед вітцем и перед матерев, перед братими и перед сестрами, перед батьками и перед матками, перед вуйками и перед тітками, перед всіма родителями, перед всіма сосідами и перед всіма кгрешними христіянами вами, яко ясная свіча перед образами.

Свіча сіяє, палає, вогнем врага возгашає. И просит собі прощі ца дитина новозбранна. Насамперед просит собі у Господа Бога прощєнія, а вам се кланяє. Вам се кланяє и у вас си просит прощєнія и благословєнія, шобисте всі христіяне кгрешні простили и благословили.

Абисте всі кгрешні христіяне добрим серцем простили на самперед счєстьєм и здоровьєм, на довгий вік и на добрий бит. Абисте їх вірядили в счастливу годину, а в довгу дорогу. И за другим разом просит собі также прощі ца дитина, шобисте її

всі христіяне добрим серцем простили и благословили. И за третим разом цу дитину за Божу волю простили и благословили». (Кажый разъ приеутетвующіе говорятъ: Най Бог простит, най Бог благословит!)

«Абисте благословили счестьем и здоровьем, на довгий вік, а на добрий бит. Абисте її вірядили в счастливу годину, в довгу дорогу, а до Божого дому».

197.

Когда молодой беретъ къ себѣ домой молодую, проща приноситея во второй разъ, замѣняя слово «дитина» словомъ «дѣти», а вмѣсто: «до Божого дому», говорится: «до їх дому».

Въ концѣ же прощя прибавляется:

«Вінчую ці дѣти ваші новозбранні насамперед счестьем и здоровьем, аби їм Бог дав хліба и солп, трай добрий и вік довгий! аби були красні як весна, дужі як зима, богаті як осінь, а ситні як свята земля ситна, и аби їм Бог дав, шо тілько собі у него жадати будут! Аби се любили як голубці, були прудві як заєці!

Не велике це диво, здалабисе склянка пива», или:

Не богато говірки, здалабисе порція горівки!»

За тѣмъ всѣ отправляються въ церковь на повозкахъ лошадыми или волами; впрочемъ, если церковь близко, то мущины идуть пѣшкомъ.

Дорогою дружбы молодыхъ поють:

198.

Гей куда нас виражаєте:

Ци в ліс, ци в діброву,

Ци до Божого дому?

Ні в ліс, ні в діброву

Але до Божого дому!

Гей в четверг (в неділю) рано

Море ее розиграло;

Та не море того грає

Молоденька потонає,
 Тай на неньку покликає:
 Гей на, неньку, ручку,
 Тай на, неньку, обі,
 Ратуй же ня собі!
 Та не моя, сину, воли
 Ратовати тебе з моря,
 Але того пана,
 Шос з ним слюбок взяла!

Передь церковью:

199.

Ей попе, попе, батьку наш,
 Утвори церковцю протів нас!
 Не меш вінчати всіх нас,
 Лиш двоє молоденьких з меже нас:

Одну дитинку Н. Н.

Другу дитинку Н. Н.

Встрѣтившись возлѣ церкви, дружбы молодого и молодой поють совмѣстно:

200.

Нема попа дома,
 Пішов піп до Львога—
 Ключики купувати
 Церковцю розмикати,
 Молоденьким слюбок дати.

Приходить священникъ и совершаетъ обрядъ вѣнчанія. Молодаго провожають въ его домъ, а молодую въ ея домъ, при этомъ дорогою поють:

201.

Гей ми в церкві були,
 Та там шос виділи:

Два віночки на пристолі,
 Молоденьким на голові.
 Гой ми в церкві були
 Та Богу се молили.

Передъ домою:

202.

Війди, нене, против нене,
 Ци пізнаш ти мене
 Меже дружбочками (дружечками)
 Перед слёзоньками?
 Чому, нене, не віходиш,
 Чому нас се не питаєш:
 Ци далеко ми ходили,
 Ци гаразд ми гостили?
 Гей гаразд, неньку, гаразд,
 Тай взяли ми слюбок враз.

Присутствующіе берутся руками за концы ширинокъ, образуя изъ себя какъ бы длинную цѣпь. Впереди цѣпи идетъ *ватажсела*, старшій дружба; лѣвою рукою онъ держится за ширинку, а въ правой держить палку, которою дѣлаєтъ крестное знаменіе при проходѣ черезъ каждую дверь. За нимъ слѣдуютъ: батько, matka, второй дружба, молодой (или молодая), свѣтровка (или дружка), бояре, затѣмъ гости и въ заключеніе шествіе *кодаши*, исполнявшій обязанность возницы. Такимъ образомъ идутъ въ хату, при чемъ *тропают* ногами и поють:

203.

Гоца, гоца, гоцаша!
 Не загубіт кодаша:
 Скиньтесе по грошеви,
 Купіт коня кодашеви,
 Кодаш того заробив,
 Шоби піша не ходив!

Гоп, гоп, гоп!

Мать встрѣчаетъ ихъ, съ калачами и солью, на порогѣ сѣн-ныхъ дверей и благословитъ молодого (или молодую). Не переставая пѣть ту же пѣсню, входятъ въ хату, обходятъ три раза столъ, а потомъ останавливаются вокругъ стола и поютъ:

204.

Та лежали бервін, бервінковіі!
 Благослови, Боже,
 И отецъ и мати,
 Своєму дитяти
 На посаг сідати.

За тѣмъ садятся за столъ, ѣдятъ и пьютъ. Послѣ обѣда у молодого, онъ съ боярами и друзьями выходитъ изъ хаты съ пѣсней:

205.

Ой мати сина віряжала
 Тай наказовала:
 «Ой не пий, синку,
 Першую чарку,—
 Бо перша чарка
 Чарованая;
 Але вісип, синку,
 Коникови в гривку.
 А коник се здриже,
 Тай чари стрясе;
 Коник буде грати,
 Чари розсипати.

Запрягають воловъ или лошадей и съ музыкой ѣдутъ за молодою. Дорогой поють:

206.

Вітки сонце тай исходе, сіє,
 Там молоденький ворон коня сідлає.

Прийшов к нему ёго ненько, питає:

— «Куда ти се, мій синочку збираєш,
Шо ти ворон коня сідлаєш?»

— «Ой збираюсе, мій ненечку, до зброю,
Бо вже мені розлученька с тобою!»

Вітки сонце сходе,

Там молоденький ходе,

Кучемку в руках носе,

Свого ненька просе:

— «Порадь мене, неньку,

Як рідну дитинку:—

Котрих бояр брати?»

— «Поражу тя, синку,

Як рідну дитинку:

Не бери, синку, чужую,

Бери рідну родинку».

— «А ви, братья, чуйте,

Коники собі куйте;

Бо маєм далеку дорогу,—

Будем ити пісками

Зарінками.

Буде пісок шуміти,

А каміньє бреніти;

Чути будут люди,

Слава наша буде».

207.

Гей у поли три могилі,

Там староста с полком стоїт,

Тай військо строїт.

Війско строїт,

Та гадає він Баву розбивати,

Та Королівну му взяти.

«Королівна

Не твоя рівня!...

Чом свашечка

Шенкаречка

Всім боярам ворогувала,

Від старости заліг взяла?

208.

Над містом над Станиславом

Хмари се зібрали;

Над містом над Снятином

Три громи загреміли;

Над селом над Берегометев

Дрібненький дождьчик упав...

Молоденький зажурився:

Хто му коня скрие?

Не журисе, молоденький,

Молоденька коня скрие

Під орлове крило,

Під золоті пера,

Під вінок-барвінок,

Під запашний василёк.

Передь воротами молодой:

209.

Гей стій, зитю, за вороти

На зеленій папороти;

Та най на ти метіль мете,

Та най на тя дождьчик иде—

На бояри молоді

Та на коні воронії,—

На бояри чорнобриві,

Та на коні білогриві—

На бояри масноокі,

Тай на коні білобокі.

Молодая, которая въ это время на своемъ дворѣ танцуетъ съ собравшейся молодежью, идетъ въ хату. Дружбы входятъ за нею и у порога поють:

210.

Та лежали бервін бервінкові,
 Прилетіли соколочки
 Й а з чужої стороночки:
 «Встаньте ви, ластівочки,
 Най сідають соколочки!»

Дружки, сидівшія за столомъ, потчуютъ дружбовъ и поють:

211.

Та лежали бервін бервінкові...
 На небі місяц яєний,
 На землі дружба красний!
 Посягне й а в кешеню,
 Вітягне грошей жменю.

Дружбы кладуть на тарелку нѣсколько крейцаровъ, предлагая взять въ видѣ платы за молодую, и просятъ принять ихъ за столъ. Дружки не пускають ихъ, чтобы не взяли молодой; дружбы поють:

212.

Вілетів чорний ворон
 Й а з чужихъ сторон.—
 Майте ви, дружечки, сором!
 Сорому не маєте,
 З за стола не встаете!
 Та ви дружки ласі,
 Ззі'листе штуку мяса,
 Сорому не маєте,
 З за стола не встаете.

Новое потчиваніе, послѣ котораго дружки виходять изъ-за стола. Дружбы молодаго виходять на дворъ, гдѣ ихъ ждуть молодой и его гости, и вводятъ ихъ въ хату съ пѣснею:

213.

Та лежали бервін бервінковіі...

Сніжок наперхае,

Дожшыя на крапае,—

Бояри в дім идут,

Як мак процвітают.

Та лежали бервін бервінковіі...

Як би тут приступити,

Шоби молоду взяти?

Въ хату идутъ цѣпью, какъ прежде описано; при этомъ топають, поють № 203, обходятъ столъ три раза. За столомъ сидитъ одна молодая, склонивъ голову на калачи, лежащіе на столѣ. За тѣмъ поють:

214.

Встань, старосто, з гимберю,

Вітягай покривало з наперю,

Черлене покривало,

Вічное завивало,—

Шоби го завивала,

Нікгда не скидала!

Староста вынимае изъ бумажнаго свертка покривало или *туртан*, кладетъ его на двѣ зеленныя вѣтки; два маленькіе брата молодой берутъ въ руки вѣтки и опускають покривало на голову сестры.

Дружбы молодаго поють, сидя за столомъ:

215.

Фалиласе княгния,

Шо дарів повна скриня:

Як взяла їх даровати,
 Любо було їх брати;
 Тепер най їх носит,
 Шоби нам було досить

Дружбы молодой:

Наша молода жвава:
 Ишла в поле—пряла,
 Прийшла домів—ткала
 Та дарів предбала.

Дружбы молодого:

Та колиж їх ткала,
 Та най нам носит;
 Та най нам носит,
 Шоби нам було досить.

Молодая вынимаетъ изъ *скрині дари* и подаетъ на тарелкѣ гостямъ молодого: женщинамъ—рушники, а мужчинамъ—ширинки и платки; ей брасаютъ на тарелку крейцары. Молодые садятся въ парѣ. Дружбы поють:

216.

Гей лежали бервін бервінкові...
 Черемш бристра вода,—
 Є меже нами добрая згода,
 Шо ми се погодили,
 В купці молоденьких посадили.

Садятся и бояре. Дружбы поють:

217.

Сіли бояри, сіли,
 Аж се здригнули стіни;
 А шьє не так се здригнут,
 Як се горівки напють...

207.

218.

Та фалиласе сопівка,
Шо є в свата горівка;
Відай її не маєте,
Шо нам не даєте.

Домашніє подають водку.

219.

Лежали бервін бервінкові...
Бігав кіт по полици
В черлених ногавицах.
Бийте, коточки в лабки
До запічної бабки,
Шоби се здогадала—
Тай нам студенцу дала!

Подають студенець. Ету пѣсню повторяють многократно, подставляя въ послѣдней строкѣ вмѣсто: «студенцу»—*книжкѣ, піччя* и проч. Когда все подано, поють:

220.

Ставлено, поставлено;
Лиш нас не прошено,
Шоби ми їли, пили,
Кгрешну волю робили
Цес домок веселили.

Домашніє приглашають гостей їсть и пить. Старѣйшіє изъ гостей при этомъ поють:

221.

Ми слукгі від екгомосці
Просемо їсти, пити,
Кгрешну волю робити,
Та цес домок веселити.

Дружбы молодой:

222.

За все нам гаразд,
Лиш за то нам гидко,
Шо дружбів не видно.

Гости молодой отвѣчаютъ:

223.

Нема дружбів дома—
Пішли до Львова
Порційки купувати
Весільних честувати.

Наконець всѣ їдять и пьютъ. Вставая изъ-за стола, поютъ:

224.

Встаньте, бояри,
Підведітеся;
Шапочки в ручки,
Тай поклонітеся—
Кгосподареви тай кгосподарисі,
Тай кухареви тай кухарисі,
За честь, за славу,
За кгрешну пайну!

Всѣ берутся за руки, и, обходя вокругъ стола, топають ногами и поютъ:

225.

Й а гречанні пироги,
А молошна каша,—
Вібачайте, свашки любки,
Вже молода наша!

Гоп, гоп!

Гоп, гоп!

Гей летів горобець
Та упав у горнец:
Ци окріп, ци вода,—
Такі наша молода!

Гоп, гоп!

Гоп, гоп!

Через греблю, через став—
А хто годин, тот дістав!
Колис дістав, то держи,
За другими не біжи!

Гоп, гоп!

Гоп, гоп!

Ой не спав я штире ночи,
Боля мене чорні очі;
Ой не спав я, не спав я,—
Яке файне дістав я!

Гоп, гоп!

Гоп, гоп!

Гей на ставу на ставочку
Спіймав голуб голубочку;
Та на шо її спіймаеш,
Коли хати не маеш?

Гоп, гоп!

Гоп, гоп!

Заведу її в чужую,
Доки свою збудую;
А збудую на ледочку
З зеленого барвіночку.

Гоп, гоп!

Гоп, гоп!

Тай збудую на леду
Та на свою молоду;
Аж там вітрец повіє
Нашу хатку загіріє.

Гоп, гоп!

Гоп, гоп!

Шелест, шелест по дубині
 І а в короткій кожушині;
 Гей сарака кожушина,
 Мало мене не вдушила,

Гоп, гоп!

Гоп, гоп!

Як зачала шелестіти,
 А я на піч меже діти;
 Та не мав я куда втечи,
 Зробив же я дирку в печі.
 Та гадав я, шо я втік,
 А він мене вилми в бік.

Гоп, гоп!

Гоп, гоп!

Между тѣмъ дружбы выносятъ на дворъ столъ и ставятъ его противъ двери. Столъ покрываютъ бѣлой скатертью и кладутъ на него два хлѣба и соль; вокругъ стола—скамейки. Всѣ выходятъ изъ хаты и становятся вокругъ стола; за столъ садится отецъ, мать, батько и matka молодой. Предъ столомъ, съ западной стороны, набрасываютъ сѣна, покрываютъ его ковромъ и сверху кладутъ подушки. Молодая становится на колѣни, склонивъ голову на подушки. Одинъ изъ гостей произноситъ прощю, что подъ № 197.

За тѣмъ молодая чествуетъ водкою своего отца, мать, батька, матку, дядей, тетокъ, братьевъ, сестеръ и всѣхъ молодыхъ; въ это время дружбы поютъ:

226.

Лежали бервін бервінковіі...
 Не калинка се ломе,
 Молоденька се клоне
 Отцеви й матіноці,
 Найменшій родиноці.

Лежали бервін бервінкові...

Чом, калинові квіти,

Честує отец діти,

З повною з повнечною

З доброю возечною?

Смотря по лицу честуемому, въ послѣднемъ куплетѣ, вмѣсто слова «отец» подетавляется—*батько, matka* и проч.

Окончивъ честованіе, молодая вмѣстѣ съ свѣтівкою, дружбами и боярами молодого идутъ въ хату и садятся за столъ. Дружбы и бояре укладываютъ въ повозки приданое молодой: скриню, коверці, подушки, и при этомъ поють:

227.

Наша молода

Як ягода,

В неї верені—

В неї подушки

От як пампушки!

Молодой посылаетъ дружбовъ въ хату за молодою. Дружбы даютъ ей ширинку и говорятъ: «Просив вас молодой! Проше, пані молода!» Она, послѣ нѣскольکو разъ повторенной просьбы, встаетъ изъ-за стола громко рыдая, цѣлуется съ отцемъ, матерью, братьями, сестрами и со всѣми присутствующими. Входитъ молодой и, вмѣстѣ съ дружбами, выводитъ ее на дворъ. Дружбы при этомъ поють слѣдующія двѣ пѣсни:

228.

Та вставай, мамко, с печі,

Бери коновки на плечі,

Та иди по воду,—

Беремо ти вігоду.

Та вставай, мамко, с печи,

Бери мішок на плечи,

Та иди по глину,—
Беремо ти дитину.

229.

Ступила молоденька с порога
Тай каже: «бувай, моя мамко, здорова!
Та не плач же, моя мамко, за мною,
Бо не все я забираю з собою...
Лишаю тобі дрібні сльози по столу,
Тай лишаю дай слідочки по двору,
Тай лишаю своє зілля в городочку—
Тай на свою рідненьку мамочку.
Та хто буде мое зілля поливати?
Буде поливати рідненька мати
Ранніми тай пізніми зоречками
Тай своїми дрібненькими сльозочками.
Та дай же, моя мамко, мені соколытко,
Шоби воно раненько шьєбетало,
Тай би мене пробужало:
Бо свекруха не мамочка,
Тай не встане, тай не збуде;
Але пійде до сосіди тай посуде,
Та моему сердечку жаль буде!»

Молодая садится на віз, гдѣ сложено ея приданое. Молодая смотритъ на востокъ сквозь отверстіе въ калачѣ и крестится, потомъ также обращается къ западу, къ югу и сѣверу. Этотъ обычай объясняютъ примѣромъ жены Іова. Когда во время болѣзни Іова, говоритъ легенда, чертъ сваталъ его жену, Іовъ совѣтовалъ ей сдѣлать то же самое. И дѣйствительно: когда она, усѣвшись въ телѣгу черта, перекрестилась на всѣ четыре стороны,—исчезла и телѣга, и множество собравшагося народа (чертей), и она осталась на голой землѣ. Перекрестившись на всѣ четыре стороны, молодая ломаетъ калачъ и раздаетъ маленькимъ дѣтямъ, чтобы объ ней вспоминали. Между тѣмъ ея

дружбы приносять доски и жерди, которыми стараются укрыть ее от молодого, нападающего на нее съ палкой. При этомъ молодому часто удаеся таки порядочно поколотить молодую: онъ убѣжденъ, что чѣмъ больнѣе онъ ее побьетъ при этомъ, тѣмъ нѣжнѣе будетъ любить потомъ.

Послѣ этого гости молодого отправляются въ его домъ вмѣствѣ съ молодыми, а гости молодой возвращаются въ домъ ея родителей, гдѣ пируютъ всю ночь.

Выходя отъ родителей молодой, гости молодого поютъ:

230.

—«Світи, посвіти, ясний місяцю над нами!
Вирижайсе, кгрешнаи панно, з нами».
—«Стійте, годіте, кгрешніі бояри на мене,
Бо я се маю з ненем правдати,
Ци схоче мені дай шіст воликів дати?»

Повторяя нѣсколько разъ эту пѣсню, такъ варьируютъ окончанія послѣднихъ двухъ строкъ: «з мамков правдати—шість корів дати, з братчиком правдати—пару конів дати, з сестричков правдати—десіть подушок дати».

Во время дороги поютъ:

231.

Не біймосе ночи—
Біг нам на помочи!
Коні нам під ногами—
Біймо їх острогами
Острогами залізними,
Нагайками ремініними.

Передъ домою молодого:

232.

Та втвори ж нам, мамко, віконце,
Веземо ти невісточку як сонце!

Та втвори ж нам новий двір,
 Веземо ти невісточку на прибір.
 (Та втвори ж нам тай ліпняку,
 Веземо ти невістку міщанку).

Зайшла молода
 В нові двори,
 Плеснула в долоні:
 «Та шое мій свекір
 Тай на мене гнівний?
 Я за ним хожу,
 Широночку ношу,—
 Чей го перепрошу,
 Ширлечку бере,
 Мене не прийме,
 Бідна ма головочко!
 Гей шое на мене
 Моя свекруха гнівна:
 Я за нею хожу
 Рушничок ношу,—
 Чей її перепрошу!

Входя цѣпью, какъ и прежде, въ комнату, поють № 203.

Въ хатѣ молодые садятся за столъ, молода угощаєть водою гостей. Музыка играетъ. Всѣ ѣдятъ, пьютъ и танцуютъ всю ночь. На утро расходятся по домамъ.

Пропій.

Этотъ церемоніаль совершается у молодаго.

На третій день молодые одѣваются въ чистую одежду и садятся за столъ. Собираются гости, ѣдятъ, пьютъ, танцуютъ. Послѣ обѣда дружбы молодаго идуть къ вѣнчальнымъ батькамъ и маткамъ приглашать ихъ на пропій къ молодымъ. Ихъ сопровождаетъ музыка, свашки и другія молодыя женщины. Дорогою поють:

233.

Ледом, свещечки, ледом,
 В батька горівочка з медом,
 З допиком коротеньким,
 П а з медком солоденьким.

Пришедши предъ домъ батька:

234.

Виала ожеледа
 З високого побя,
 Боли ми натрафили
 До кого нам треба.

Вошедши въ домъ:

235.

Та лежали бервін бервінкові...
 Добра годиночка настала,
 Тай шо діти ¹⁾ по батька післали;
 Дали вони три червоні на страву:
 «Приведіт ми мого батька (мою матку) на славу.

Та лежали бервін бервінкові...
 Пшеница лакамп,
 Жито облогами:
 Просимо, батьку, з нами
 На калинові сани,
 На кедрові помости
 До своїх дітей в гості.
 Тройца по церкві ходила,
 Спаса за ручьку водила:
 Гей гаразд, Спасе, гаразд,
 Просимо, батьку, зараз!

¹⁾ Въ подлинникъ «оїни».

На калинові сани,
 Просимо, батьку, з нами!
 На кедрові помости,
 До своїх дітей в гості!

Батько и матка приглашаютъ гостей садиться. Старшіе садятся за столъ, пьютъ и поютъ; остальные же танцуютъ. Сидящіе за столомъ поютъ:

236.

Гей збирайсе, тай наш батьку,
 Збирайсе, збирайсе,
 Та в дорогі суконечка
 Вбирайсе, вбирайсе!
 Гей зібравсе тай наш батько,
 Зібравсе, зібравсе,
 Та в дорогі суконечка
 Убравсе, убравсе,

Также поютъ и матці.

Батько и матка одѣвшиесь идуть вмѣстѣ съ гостями къ молодымъ. Дружбы поють дорогою:

237.

Тай ми в батька були,
 Мід, горівочку пили;
 Мід, горівочку пили
 С собов батька взели.
 Кудя наш батько ишов,
 Тудя васильчик зійшов,—
 Васильчик зелененький,
 Наш батько веселенький!

Тай ми в матки були,
 Мід, горівочку пили!
 Мід, горівочку пили,
 С собов матку взели.

Куда наша матка йшла,
Туда руточка зійшла.
Руточка зелененька,
Маточка веселенька!

На дорогѣ часто останавлюються и танцюють, хотя бы въ наибольшей грязи. Передъ хатою всѣ останавлюються, берутся за ширинки и танцюють особый танецъ—*Сербина*.

Вошедши въ хату, садятся за столъ, ѣдятъ, пьютъ, поють и танцюють. Дружбы молодого отпраляються приглашать на пропій и родителей молодой. Они приглашаютъ ихъ слѣдующею пѣсней:

238.

Добрая годиночка настала,
Шо діти по отца й мати післали.
Дали вони три червоні на страву:
«Привезіт ненья й маму на славу»!

За тѣмъ, подавая матери молодой калачъ, говорятъ: «Присили вас ваші діти, сват и сваха на колач. От прислали го вам»!

Родители молодой, поблагодаривъ за хлѣбъ, приглашаютъ пришедшихъ садиться. Посидѣвъ недолго, дружбы встають и повторяють приглашеніе. Хозяева одѣваються и ѣдутъ вмѣстѣ съ своими гостями и съ музыкантами. Дорогою дружбы молодой поють:

239.

Та не шуми, луже, луже,
Тай не давай сватамъ знати.
На се сват не вликає,
Шо багато війска має
Лиш сім—сот піхоти,
Вісім сот кінноти;
А сто коней вороненьких,
Сто пропійчивів молоденьких.

Тай розширяй, свату, хату,
Най проїйці посідають.

240.

Ой ходила молоденька по-над воду,
Визирала молоденька свого роду.
«Гой до мене, мій родочку, до мене,
Не будеш мати соромочку за мене:
Хоть бо я дай по-ночі ходила,
Але я свою цноту допосила!
Тай хоть бо я свого ненька воли пасла,
Такі бо я прийшла до свекрухи красна».

241.

Пропій се бичує,
В свата горівку чує,—
Тай буде се бичувати,
Буде в свата ночовати,

Передъ домоуъ свата:

242.

Й а в нашого свата
Буракова хата,
З петрушечки підвалини,
Тай шоби се не валили.

243.

Та лежали бєрвін-бєрвінкові,
Гей в гору голубєє гніздо вєє,—
Ци всім боярам містце є?
А ви, сватовє, глядіте,
Калинові ослони зносіте,
И в купі бояри посадіте?

244.

Та лежали бервін-бервінкові....
 Не самі ми суда прийшли,
 Ми тут запрошені—
 На два вари пива,
 На один сует горівки,
 За хорошої дівки.

Между тѣмъ дружбы молодого ставять передъ его хатою стoль, покpытый бѣлою скатертью, и кладуть на немъ два хлѣба и соль. Родители молодого садятся по одну сторону стола, а родители молодой—по другую. Родители молодого берутъ *порцій з горівок* и потчуютъ черезъ стoль отца и мать молодой; при этомъ держать въ рукахъ рюмки, обворотивъ ихъ ширинами. Стoль вкoрѣ уносять, всѣ идуть въ хату съ пѣсню: № 244, въ которой въ концѣ прибавляють два стиха:

Розширий, свату, хату,
 Шоби пропійці сіли.

Сѣвъ за стoль:

245.

Та лежали бервін-бервінкові....
 Сіли пропійці, сіли,
 Аж се здригнули стіни;
 А шьє гірше се здригнут,
 Як се горівки напьют.

246.

Добрая годиночка настала,
 Тай що донька по мамку післала.
 Дала вона три червоні на страву,
 Привезіт ми мою мамку на славу.

Повторяють пѣсню № 218.

Подають на стoль водку.

На столѣ нѣтъ еще ни блюду ни хлѣба.
Гости молодого поють:

247.

Нема свата дома,
Пішов сват до Львова
Порційки купувати,
Пропійців честувати.—

248.

Та лежали бервін-бервінкові....
Сірого вола вбили,
Сірого, рогатого
Для роду богатого.

Молодого и молодой нѣтъ еще въ комнатѣ.
Гости молодой поють:

249.

Та лежали бервін-бервінкові...
Овечки се покотили,
Та ягничок починили,—
На овечках вовна,
А на цапах ости!..
Молоденька, честуй своїх гостей?

250.

За все нам в свата гаразд,
Лиш за тото гидко,
Шо молодой не видко,

Являютея молодой и молодая и честують гостей; гости поють.

251.

Та лежали бервін-бервінкові...
Бийте, коточки, в лапки

До запічної бабки,
 Шоби се здогадала
 Тай нам студенцу дала. (Подають).

252.

Гей цу, коню, цу,
 Я студенцу не хочу.
 На Бога впадайте,
 Юшки нам дайте. (Подають).

253.

Та лежали бервін-бервінкові
 Ставлено, поставлено,
 Лиш нам не перчено.
 Як би нам приперчили,
 Ми би їли, пили,
 Кгрешну волю робили,
 Цес домок веселили.

Домашніе гости поють:

254.

Та лежали бервін-бервінкові...
 Пішла баба по перец
 Зістрітив її старец
 Притис бабу до дверец
 Та розсипав її перец.

Съѣвъ супъ, починають вновъ пѣть:

255.

Та лежали бервін-бервінкові...
 Бийте, коточки, в лабки
 До запічної бабки,
 Шоби се здогадала
 Нам галушок дала. (Подають).

Гости молодой поють № 220.

Домашніе поють № 221.

Другіе гости поють:

256.

Та лежали бервін-бервінкові...

Ой бо ми того годні,

Тай шьє преподобні,

Шобисте нас просили,

Шьє нам доносили.

А ми будем їсти, пити,

Кгрешну волю робити.

257.

Та лежали бервін-бервінкові...

Бийте, коточки, в лапки

До запічної бабки,

Шоби се здогадала

Тай нам курок дала! (Подають).

258.

Ей курочка, рябушечка,

Вчара се на току гребла,

А цей се ночи в печи пекла.

Перец на паперец,

А курочку на тарелец.

Послѣ обѣда встають и поють:

259.

Встаньте, сватове, підведітсе.

Шапочки в ручки, поклонітсе

Сватови и свашецці,

Кухарю й кухарецці.

За хлѣба-поставленье,

За пива доношеньє

И за крешну волю.

За тѣмъ благодарятъ хозяевъ за обѣдъ и выходятъ на дворъ. Во время обѣда музыка играла на дворѣ, гдѣ молодежь танцевала.

Дружбы молодого подносятъ батькамъ и маткамъ четыре коровая, которые до сихъ поръ лежали на столѣ еще съ перваго дня. Батько и matka идутъ домой. Сопровождающіе ихъ гости поютъ:

260.

Стіймо, братья, й а в порога,

Просім, братья, Бога,

Шоби нашимъ батькамъ любимъ

Счастлива дорога.

Ей есучемо довгу свічку

Засвітемо до неба,

Шоби нашимъ маткамъ любимъ

Счастлива дорога.

Батько и matka отвѣчаютъ:

261.

Заковала зазулечка

Тай на заріночку,

Дякуемъ вамъ за хлѣбъ за сіль

Тай за горівочку.

Та дай, Боже, здоровьечко

Та ми знаємъ кому—

Та же цему господарю,

Шо ми в ѣго дому.

Шоби вони не болѣли

Тай не хоровали,

Шо вони насъ напоїли

Тай погодовали.

Шо вони нас напоїли
Тай погодовали,
Шоби вони від Господа
Ласку Божу мали.

Сваты виходять на улицу, гдѣ еще пьють водку и поють:

262.

Первый сватъ. Свату мій любий, милий,
Зроби Божу волю,
Та віпий шьє цу повнечку
Та передо мною.

Второй сватъ. Та віпью я цу повнечку,
Я від неї не умру,
До свого свата люба,
Бо го вірне любью.

Первый сватъ. Та як бих се не любили
Бих се не сходили,
Ми би цесу горівочку
В кушці тай не пили.

Второй сватъ. Пиймо, свату, горівочку
Бо вже не будемо,
А в неділю й а з вечера
Мп се розійдемо.

Первый сватъ. А в неділю й а з вечера
Ми се розійдемо,
Та Бог знає, Бог відає
Коли се зійдемо.

Второй сватъ. Горівочко оковита
Й а з ирого жита,
Буду тебе в свата пити
Бос ми смаковита.

Всѣ расходятся по домамъ.

Сміїни.

На четвертый день празднуются *смійни*. Къ родителямъ молодого и молодой съ утра приходитъ музыка, собираются гости и пьруютъ. После полудня дружбы молодой отправляются къ родителямъ молодого и приглашаютъ ихъ, вмѣстѣ съ ихъ гостями, къ родителямъ молодой на смійни; при этомъ они поютъ:

263.

Та лежали бервін-бервінковіі...
 Добрая годиночна настала,
 Шо мама за доньков прислала;
 Дала вона три червоні на страву:
 «Привезіт ми мою доньку на славу».

За тѣмъ вѣв отправляются къ родителямъ молодой. Здѣсь пиръ продолжается до поздней ночи; пѣніе почти не смолкаетъ. При прощаніи сватовъ поютъ № 256.

Женщина въ семьѣ мужа.

Свекровь и ея невѣстки

264.

Тай в саду, в саду зелена трава,
 Шье май зелена де зимна вода;
 Тай у мого венька два—три покої,—
 Зацвіла калина в середім вікі.
 На тій калині зазулька кув,
 Шье май раненько свекруха встае.
 Встала вона, встала, біле личко вмил,
 Свої невісточки раненько збудила:
 Встаньте, невістки, поумивайтесе;
 На клинку рушнички—поутерайтесе.
 Годуйте пташину й а в моім дворі,
 Готуйте шніданье раненько мені».
 Встали вони, встали, задумалисе,

Що на сторону повідавалася:

Плачут чорні очі що день я що ночі!...

Сравненіє свекрови съ родной матерью.

265.

— «Ой орле, орле, товаришу мій,
 Ци ж ти не був в стороні мої,
 Ци ж не видів дівчини мої?»
 — «Ой видів, видів: там при лузі лежить,
 И правою ручкою за серце се держит.
 Коло неї мамба, як бистра вода:
 «Умирай, синку, бо вже с часова ¹⁾.»
 Коло неї друга, як тиха вода:
 «Устань, Касько, бо шьє с молода.
 Ветань же, Касько, вповіж всю свою злість,—
 За годину, за дві сподій собі гість».
 То Каська вчула тай зрадовала се,
 На свої слуги покликкала се:
 «Ветавайте слуги, та ви вірніі,
 Світїть свічі тай всі восковїі;
 Та най вони горя як день, так ніч,
 Най я се придивью мпленькому в очи:
 Ци змарнів, ци ні, за мнов ходячи?»
 Ой змарнів я, змарнів, тай шьє немного,
 За тобою, Касько, Касько небого!

Всѣ родичи мужа радуются, когда онъ бьетъ жену.

266.

Там на горі,
 В тесовім столі,

¹⁾ Уже тебѣ пора умереть.

Там голуб гуде,—
 Милый милу бье.
 А мила біжбит,
 На ненька кричит
 «Встань, неньку, встань,
 Бити ня не дай»!
 Ненько встае,
 Нагайку дае:
 «Бий, зетю, бий,
 Зетю наш любий!
 Бий, научай
 На свій обичай»!
 Там на горі
 В тесовім столі,
 Там голуб гуде,—
 Милый милу бье.
 А мила біжбит
 На мамку кричит:
 «Встань, мамко, встань,
 Бити ня не дай»!
 Мамка встае,
 Нагайку дае:
 «Бий, зетю, бий,
 Зетю наш любий!
 Бий, научай
 На свій обичай»!
 Там на горі
 В тесовім столі,
 Там голуб гуде,—
 Милый милу бье.
 А мила біжбит
 На брата кричит:
 «Встань, брате, встань,
 Бити ня не дай!»

А брат встає,
 Нагайку дає:
 «Бий, зетю, бий,
 Зетю наш любий!
 Бий, научай
 На свій обичай!»

Там на горі
 В тесовім столі,
 Там голуб гуде
 Милый милу бье.

А мила біжить
 На сестру кричит:
 «Встань, сестро, встань,
 Бити ня не дай!»

А сестра встає,
 Нагайку дає:
 «Бий, зетю, бий,
 Зетю наш любий!
 Бий, научай
 На свій обичай!»

Там на горі
 На тесовім столі,
 Там голуб гуде,—
 Милый милу бье.

А мила біжить,
 На невістку кричит:
 «Встань, невістко, встань
 Бити ня не дай!»

Невістка встає,
 Нагайку не дає.
 «Не бий, зетю, не бий,
 Зетю наш любий!»

Бо я в чужині:
 Як мій учує,
 То буде і мені».

Отношенія мущины къ своему роду.

Сынъ прогоняеть отца.

267.

Гей у морі рибка грає,
 А син тата прогоняє.
 «Не прогоний мене, синку,
 Бо мені мати три пригоді:
 Перша буде пригодочка—
 Вігинит ти худобочка,
 Друга буде пригодочка—
 Згорит хата й коморочка.
 Трета буде пригодочка—
 Умре жінка й дитиночка!»
 Пішло нене за ворота,
 Студилоє як сирота....
 -- «Иди, нене, тай до мене,
 Стала ж ми се пригодочка—
 Вмерла жінка й дитиночка!»
 — «Возми, синку, піску в жменью,
 Розсій, синку, по каменю;
 Тай коли тот пісок зійде,
 Тогди до ти ненько прийде!.....»
 Пішло нене блукаючи,
 За донечков шукаючи.

Холодный приємъ сестры

268.

В брата хата на помості,
 Йде сестра до брата в гості.
 Брат по хаті похожає,
 Тай в віконце позирає.
 «Ховай, жінко, хліб із стола,
 Иде до нас в гості сестра».

Сестра тото борзо вчула,
 Назад коні обернула:
 «Ой стій, брате, не лякайсе,
 С хлібом с сілев не ховайсе!
 Бо я сночи вечеряла,
 А сьогодні обідала;
 Я не йду обідати
 Але йду відвідати:
 Щоби твої діти знали,
 Шо лиш одну тітку мали!»

Отношенія женщины къ своему роду.

Тоска за родомъ.

269.

Гадав же ти, мій ненечку,
 Шо ня не згодуеш;
 Та дав єсь ня у чужину,
 А тепер бануєш.
 Ой бануєш, мій ненечку,
 Тай меш банувати,—
 Було мене молоденьку
 В чужину не дати.
 А в чужині, мій ненечку,
 Тяжко пробувати:
 А ні брата, а ні сестри
 Суда не видати.
 А ні брата, ні сестриці,
 Лиш чужії чужиниці;
 А чужії чужиниці
 Вже не рідні тай сестриці.
 Тай пійду я тай у село,
 В село в середину,—

Тя чий же се зійду, зійду
 Я з своєв родинов?
 Та навкруг я того села
 Обійшла, обійшла;
 Таки я се з родом своїм
 Нігде не зійшла.

270.

Як я була у мамочки,
 Цвила як калина:
 Як я пішла від мамочки,
 Зіхла як белина.
 За доброго, мамко, мужа,—
 Та личко як ружа;
 За лихого, мамко, раба,
 За рік, за два-баба!

Мужъ не пускаеть къ роднымъ.

271.

Гора за горою, жура за журою...
 Та далас ня мати за муж молодую:
 Та ні набуламсе, ні находиламсе,
 Лиш від свого роду та віддалиламсе.
 —Пусти мене, милий, по воду до броду,
 Та най відвідаю до свого роду».
 —«Не пустю ти, мила, по воду до броду
 Бо вповіш родині всю свою пригоду».

Она шлетъ цвѣточекъ къ матери.

272.

Пусти мене, милий,
 В вишневий садочок,

Не буду я ргати
Твоїх ягідочок.
Лиш урву я квітку
З макового цвітку,
Та пушту на воду
До свого роду.
Пливи квітка, пливи,
Рівно з берегами,
Та припливеш, квітко,
Аж до мої мамц.
Війде мати води брати,
Буде пізнавати:
Пливе квітка, пливе
Від мого дитяти;
Та шож бо ти, квітко,
На воді зівилася?
Відай моя донька
В недузї лежала!
Не лежала, мамко,
Ні день, ні години;
Лиш збила лпха доля
Без дар, без причини...
Та не кажи, квітко,
Шо я тут бідую,
Але кажи, квітко,
Шо я тут паную.
В мене пановацьє—
Тиженьке здиханьє,
В мене роскошочки—
Дрібненькі сльозочки.
Ой я ёму вістелюю
Постель й а з паперю,
А віц на ня гоїтує
Нагайку з ремєню.

Постіль моя біла
 З вітром полетіла,
 А нагайка ремінная,
 Кровцев закіпіла!
 Меж чужими и пѣсня не поется!

273.

Співала бих співаночку,
 Не вмію, не вмію;
 Та чужая стороночка,—
 Не смію, не смію.
 Та чужая стороночка,
 Тай чужі люди;
 Та як не вдам співаночку,
 Сором мені буде.

Тяжело и представительницѣ рода, матери, въ разлукѣ съ дочерью.

274.

Чорна хмара в Полонині,
 Тяжко, мамо, й а в чужині!
 Та як тяжко камінь зняти,
 Так в чужині пробувати:
 Камінь, здоймеш, вітпочинеш,
 А в чужині марно згинеш.
 Ні братчика, ні сестрички,
 Ні жадної родиночки!..
 Ци всім людям, ци лиш мені,
 Та так тяжко й а в чужині?
 Кобих знала, що лиш мені,
 Пішла би я в свої краї,
 В свої краї, в Полошівку,
 Чей бих найшла там родинку....

Шо родинка моя діє?
 Пшениченьку відай сіє,
 Та кукуль віберає,
 Свого роду віглядає:
 — «Кукулью, ти мій дрібненький,
 Роде ти мій дай рідненький!
 Вітколи ти віглядаю,
 Йкий великий жаль я маю?»
 — «Рідна мамко, не журисе,
 Тай у журбу не вдавайсе,
 Тай у журбу не вдавайсе,
 Твої доньки сподівайсе».
 — «Діти мої розлучені,
 Я у журу не вдаюсе;
 А як піду на Підгірьє,
 Від вітру валюсе».

Бракъ по принужденію.

Родители разрывають влюбленную пару.

275.

— «Ой ти дівчино
 Чердена калина!
 Та шо твое біле личко
 Так борзо змінило?»
 — «Ой як мому личку
 Тай ся не мінити,—
 Кого я любила,
 С тим мені не жити?»
 — «Ой ти дівчино,
 Ти очима блудеш;
 Сама ти не знаєш,
 Кого вірне любеш».
 — «Ой знаю я, знаю,
 Кого я кохаю;

Лишень я не знаю;
С ким я жити маю.
—«Ой ти дівчино,
Тихий походочку!
Дай мені се чути,
Як йдеш по водочку.
Не так по водочку,
Як назад з водою:
Мила мені бесідочка,
Дівчино, з тобою».
—«Ой я из тобою
Нераз розмовляла,—
Ніколиме тобі
Правду не казала.
Аж тогди я тобі
Усю правду скажу,
Коли мою білу руку
Я с твоев зав'язя».
Ой на горі церква
Єнесем припала,
А у тій й а церкві
Премусняний слюб брала.
Зачали дівчині
Рученьки визати,
Зачала дівчина
Правду всю казати:
«Ой стою я, стою
На твоім коверці...
Не знає отец-мати,
Як на моім серці:
На моему серці
Великая туга,
Та через то мій, ненечку,
Шо йду за нелюба».

Примусяний сляуб.

276.

Коби не мороз, коби не мороз,
 Тай не зимна роса,
 Побіглаж би я, побіглаж би я
 До Тернополя боса.
 Й а в Тернополю. й а в Тернополю
 Біла церква стояла;
 А в ній дівчина, а в ній дівчина
 Премусяний сляуб брала.
 — «Гей вповіж мені, гей вповіж мені,
 Ти премусяний сляубе,
 Ци гаразд тобі, ци гаразд тобі
 За нелюбом буде
 — «Я тобі вповім
 Ти премусяний сляубе:
 Ти го не любеш
 Він тебе бити буде!»
 — «Де будеш спати,
 Ти молодий паннчу?»
 — «Я на траві, ти на росі,
 Ти молода дівчино!»
 — «Чим ми се вкрпем,
 Ти молодий паннчу?»
 — «Гей я маптюю, а ти травюю,
 Ти молода дівчино!»
 — «Чим ми се вміем,
 Ти молодий паннчу?»
 — «Гей я водою, а ти сльозюю,
 Ти молода дівчино!»
 — «Чим ми се втремо,
 Ти молодий паннчу?»
 — «Гей я рушничком; а ти кавчучком,
 Ти молода дівчино!»

— «Що будем ми їсти,
 Ти молодий паничу?»
 — «Я білий колачъ, ти ревне заплач,
 Ти молода дівчино!»

277

Тече річка невеличка,
 Я ї перескочу,—
 Та дай же ня, моя мамко,
 За кого я схочу!
 Дала мене мой мамка.
 За кого хотіла;
 Зашуміла нагаечка
 Коло мого тіла.
 Нагаечка на криночку
 Не ме вакувати;
 Біле лице, чорні очі
 Не пізнає мати.

Соблазнившись богатствомъ старика, матъ выдала за него
 дочь свою.

278.

Мамко моя старенькая,
 Мамко моя мила!
 Не дай мене за рудого,
 Бо я чорнобрива.
 У рудого волів много,
 В мене ні одного,—
 Буде, мамко, рудий бити,
 За віном гонити.
 Да прийшла я до ненечка:
 «Давай, неньку, воли,—
 Чіпьяесе лиха доля
 До мої голови».

Та дала ня моя мамка
 За вісокі гори,
 Та не дала більше нічо,
 Лишень одні бжьоли.
 Ті се бжьоли розлетіли,
 А я се лишила;
 Тешер же с ня, моя мамко,
 Без води втопила!
 Тай далас ня, моя мамко,
 Тай дала, тай дала,
 Та як тоту колопеньку
 В воду тай упхала:
 Та як тоті колопеньці
 У болоті гнити,
 Та так мені за нелюбом
 На цім світі жити!»!

279.

Дала мене моя мамка
 За діда старого,
 Та казала: «Шануй, синку,
 Так як молодого»!
 А я ёго, молоденька,
 Шанувати мушу...
 Ёй Господи милосердний,
 Гозми з діда душу!
 Гозми з діда душу
 Та завіш на грушу:
 Буде вітер повівати,
 Буде душев холітати,—
 Буде старий памітати,
 Як молоду брати!

Прежній милый зоветъ...

280.

Вже се руга постелила,
 Віддаєє моя мила.
 Та най вона віддаєє,
 Хотя вона увинитєє.
 Зроби, Боже, мою волю,
 Зроби милу юдовою.
 Най її нелюб не збиткує,
 Біде личко не цулує.
 Ругу сію, чебриг сажу,
 Війди, мила, шос ти скажу:
 Війди, мила, зза комори,
 Там я є тобов поговорю;
 Війди, мила, до Дунаю,
 Там я є тобов погуляю....
 «Тай мала ти отца-мати,
 Та мала ти час гуляти
 А тепер ти жона моя,—
 Як ти сважу, седи дома»!

Мать прокляла долю дочери.

281.

— «Мамко моя старенька!
 С чорними очима!
 Проклялас ми щастье й долю,
 Щем була дівчина».
 — «Та я тобі, моя дочко,
 Долю не вкленала;
 Лиш сме тобі раз свазала:
 Доді бєє не мала»!
 — «На шо мені, мой мамко,
 Гіршої неволі:

Бувши таков молоденьков,
Та не маю долі».

Лихая доля.

282.

Стойт гора камінная—
Каміню, лупайсе!
Побила ня лиха доля—
Світву, коротайсе!
Лиху долю ні продати
А ні проміняти,
Лиш би собі з лихов долев
Світок коротати.
—«А піде ж ти, лиха доле,
Й а в вер утописе,
Та за мною молодою
Тай не волочисе».
—«А піду я, лиха доля,
Й а в вер утопьюсе;
А ти прийдеши води брати,
Я тебе вхоплюсе.
А ти прийдеши води брати
Двома коновками,
А я тебе ухоплюсе
Обома руками».

283.

Сидит соловій на тополі
Та співає пісні долі:
—«Ой йшлас, доле, через море,—
Чомус, доле, не птопула?»
—«Коли мене море знае,—
Як я йду, воно спадає».

—«Та йшлає, доле, через лієє,—

Чому тебе лієє не вбили?»?

—«Коли мене лієє знають,—

Як я йду, вони полягають».

—«Ой йшлає, доле, через поле,—

Чому тебе звірє не ззіла?»?

—«Коли мене звірєка знає,—

Як я йду, вона втікає»!

Результаты брака по принужденію: а) паденіє женщины, или

284.

Та єудоме—самам дома,

Ходіт, хлопці, д мені;

Чоловіка нема дома,

Меле муку в млині.

Та як буду шитлювати,

Буде начувати;

А як буде нараз, нараз,—

Буде дома зараз...

б) Самоубійство. Душа утопившейся женщины прилетаетъ тревожить совѣсть матери.

285.

Мати дочку віддавала

Тай напомнимала:

«Би ти в мене, дочко,

Сім літ не бувала».

Вона не терпіла,

Й а в рік прилетіла,

Перекинулає зазульков,

В вишневий сад сіла.

Як стала ковати,

Як стала шьєбетати,

Аж се взяли калинові
 Луги розлягати.
 Як стала ковати,
 Як стала шьєбетати.
 Аж се стала мамка
 В хаті пробужати:
 —«Як ти зазулечка,
 То йди в ліс ковати;
 А як моя дочка,
 То прошу до хати!»
 —«Як бих зазулечка,
 В лісі бих ковала...
 Ваша рідна дочка,
 Вп се здогадали».
 —«Ой ти, люба дочко,
 Та де твої очі?»
 —«Ой мої очі в мори пісок точе,
 Та най нелюб не лоточе».
 —«Ой ти люба дочко,
 Та де твої коси?»
 —«Ой мої коси в мори вода носе,
 Та най нелюб не кундосе».
 «Ой ти люба дочко,
 Та де твої ручки?»
 —«Ой мої ручки їдя в мори мьючки,
 Та най нелюб не зробляе».
 —«Ой ти мила дочко,
 Та де твої лица?»
 —«Ой то мої лица їст в мори плотица,
 Та най нелюб не цулуе».
 —«Ой ти моє дочко,
 Та де твої ноги?»
 —«Ой то мої ноги-їдя в мори логи,
 Та най нелюб не схожае».

Вдовство: а) вдовець.

Еще тѣло жены въ хатѣ, а мужъ уже прихорашивается, собираясь вторично жениться.

см. пѣсню 162.

Дѣвушка не прочь выйти за вдовца, хотя онъ и не рівня ей.

см. пѣсни 114 и 115.

Послѣ смерти матери всѣ домашнія заботы ложатся на ея дочь.

286.

Гей у моім городечку
Віросла Панталиха,—
Хто без мамки не буває,
Тот не знає лиха.

Не дивітся, люди добрі,
Шо я в личко бліда;
Бо знаєте, люди добрі,
Йка без мамки біда.

Без мамки би пізно лягчи
Йа раненько встати...
Та можете, люди добрі,
По личку пізнати.

Вдовець раагоняеть дѣтей, женится и ведеть безпутную жизнь.

287.

Гей летіли журавлі
То великі, то малі;
Сіли собі край рілі
Заспівали: тра-ра-рі!

Ліпша ріли раная,
 Та як тотя пізная;
 Бо на раній пшеница,
 А на пізній куліца.

Ліпша ріли раная,
 Та як тотя пізная;
 Бо на рані женці жнут,
 А на пізній кавки пьют.

Ліпша жона первая,
 Та як тотя другая,
 Бо я з першов діти мав,
 А пз другов розігнав.

Пішли діти до гробу:
 «Идіт, мамко, до дому;
 Бо наш тато в коршімі пье,
 Нас мачуха дома бье.

Тато з мачухов їст и пье,
 А нас, мамко, голод бье:
 Тато з мамов в подушках,
 А ми, діти, на дошках.

Тато з мамов у хаті,
 А ми, діти, в буряні»...
 —«Идіт, діти, до дому,
 Бо я прийду потому».

Замужняя дочь не навѣщаєть его.

288.

Я в ньєнка росла, від ньєнка пішла,
 Вже ж тотя доріжка терньєм заросла;
 Терньєм заросла, листом запала,
 Тай калпночков понадвисала.
 Та як я схочу тай перескочу,
 Та як я злетю, тай перелетю,

Тай сиду собі в ненька у саду,
 Та як закую, ввес лист розвію,
 А як заплачу, ввес лист замочу....
 Аж там мій ненько по саду ходе,
 Не рідну мамку за руку воде.
 —«Ей старий, старий, послухай мене:
 Шо в нашім саду за пташок куче?»
 —«Та то не пташок-то донька наша!...
 Колиє зазулька, йди в ліс ковати!
 Колиє донечка, прошу до хати!»!

б) Вдова.

Предсказаніє мужа счастливой женѣ.

289.

Ходила я всю днинку по рибку,—
 Збирала всю свою родинку,
 Закликала до куми на днинку,
 Тай ввійшла я до крайної хати:
 Слава Богу, що ввес рід видати!
 Слава Богу, що з родом зійдусе,
 Шо доброї горівочки напьюсе!
 Слава Богу, що чоловік добрий,
 Шо він мене ні б'є, ні карає,
 Шо він мене всюди меже мир пускає!
 «Гуляй, мила, гуляй, чорнобрива,
 Заків моя головка здорова;
 А як моя головка хібнесе,
 Тогди твоє гуляньє менесе!
 Та як мої головки не буде,
 Обминут тебе, любко, люди»....

Смерть мужа.

290.

Ой на горі Іванина
 Коника сїдає,

На долині Василюна
 Долі прилягає.
 — «Кудаж ти се вибираєш,
 Серце Іванино!
 — «Ой до міста на ярмарок,
 Серце Василюно!»
 — «На коли ж ти сподіватис,
 Серце Іванино?»
 — «Из четверга на п'ятницю,
 Серце Василюно!»
 Ой прийшов дай Іванина
 Порубаний дуже.
 — «Та деж тебе поховати,
 Серце Іванино?»
 — «У садочку на листочку,
 Серце Василюно!»
 — «Як за тобов голосити,
 Серце Іванино?»
 — «Оттак, оттак помаленьку,
 Серце Василюно».

Судьби обижають вдову, нарушая ея права въ семьѣ.

291.

Ой вйду я на могилу,
 Подивьюсе у долину:
 А всі пани з війська идут,
 Мого пана коня ведут;
 Тай шьезь бо я не вдовочка,
 Мої діти не сироти,
 Мої двори не смутніі,
 Мої слуги не блудніі.
 Ой вйду я на могилу,
 Подивьюсе у долину:

А всі пани з війська идут,
 Мого пана зброю несут.
 Тай шьез бо я не вдовочка,
 Мої діти не сироти,
 Мої двори не смутніі,
 Мої слуги не блудніі.

Ой вїйду я на могилу,
 Подивьюсе у долину:
 А всі пани з війська идут,
 Мого пана голов несут;—

Та тепер я аж вдовочка,
 Мої діти вже сироти,
 Мої двори вже смутніі,
 Мої слуги вже блудніі.

Тай зїйшлисе судці,
 Тай стали судити,
 Щобїи вдова наймитовї
 Свому заплатила.

Гей вїнесла вдова
 Полумисок злота:
 —«Гей дивїтсе, люди,
 Дивїтсе, панове,
 Ци вже платно буде
 Наймитовї мому?»

—«Ой видиш ти, вдово,
 Видиш ти, небого,
 Шо не платно буде
 Наймитовї твому».

Ей вївела вдова
 Воли половїі;
 —«Та дивїтсе, люди,
 Дивїтсе, панове,
 Ци вже платно буде
 Наймитовї мому?»

— «Ой видиш ти, вдово,
 Видиш ти, небого,
 Шо не платно буде
 Наймитові твому».

Ей вівела вдова
 Дівку як Вермінку;
 — «Та дівітсе, люди,
 Дивітсе, панове,
 Ци вже платно буде
 Наймитові мому?»

— «Ой видиш ти, вдово,
 Видиш ти, небого,
 Шо вже платно буде
 Наймитові твому!»

Трудовая жизнь молодой вдовы.

292.

По-над гай зелененький
 Брала вдова лен тоненький.
 Брала вона ёго, брала,
 Та до личка прикладала:
 «Личко мое румяненко,
 Кому же ти подібненьке?
 Ци не тому козакові,
 Шо му шабля при бокові?
 Ци не тому панпчеві,
 Шо му фустка у кешені?
 Ци не тому мужикові,
 Шо му оре плужок в полі?»

Ее обвиняють въ смерти мужа.

293.

По-під гай зелененький
 Брала вдова лен тоненький.

Брала, брала, тай плакала
 Сама к собі промовляла:
 — «Ой коби я мужа мала,
 Я би ёго шанувала,
 Горіхами гудувала,
 Медом-вином наповала».
 — «Та вже, вдово, мужас мала,
 Чому жес не шанувала?
 Шафраном годувада,
 А поленом наповала!»!

Избранный сердцемъ не хочеть и знаться съ нею.

294.

Пішла вдова, пішла вдова
 Косарі наймати;
 Ніхто не хоче, ніхто не хоче
 Бідную вдову знати.
 Наймила ж вона, наймила ж вона
 Двадцять п чотири,
 Шоби скоєли, шоби скоєли
 Гори и долини.
 Косарі кося, косарі кося,
 Вітрец повіває,
 Шовкова трава, шовкова трава
 На коси полягає.
 Молодий козак, молодий козак
 Коником віграває.
 — «Ой годи, годи тобі, козаче,
 Коником вігравати,
 Прощу зо мною, тай молодю
 Вечерю вечеряти!»!
 — «Вечеряй сама, вечеряй сама,
 Вечеряй здорова!»!

Віпала мені, віпала мені
На Україну дорога!»!

295.

Зажурила се вдова
Молодая ¹⁾,
Шо не кошеная
Діброва зелена.
Тай пішла вдова
Косарики наймати;
Ніхто не хоче
Бідну вдову знати.
Наймпла ж вона
Та двадцят чотире,
Шоби скосили
Всі гори тай долини.
Косарі кося,
Тай вітрец повіває;
Шовкова трава
На коси полягає.
—«Тай годі, годі
Сивим коником грати:
Прошу до мене, до моего дому
Вечерю вечеряти».
—«Вечеря мила,
Тай будь мені здорова!
Віпала мені
На Україну дорога».
—«Тобі дорога—
Мені гостинец битий...
Верни се, милий,
Будемо добре жити»!

¹⁾ Каждая короткая строка при пении повторяется.

Сердце вдовы очерствѣло.

296.

Пішла туга за тугою,
 Милый пішов за другою:
 Та як пішов за дівкою,
 Найсе упе горівкою;
 А як пішов за вдовою,
 Най наложе головою!
 Бо в дівчини таке серце,
 Як у літі сонце:
 Хотя воно хмурненьке,
 Коли веселеньке;
 А у вдови таке серце,
 Як у зимі сонце:
 Хотя воно гріє—
 Зимний вітер віє!

Только гілтав интересуютъ вечерниці въ ея домѣ.

297.

Котилисе вози з гори
 Поломили спиці,—
 Питалися два гілтаї:
 —«Де тут вечерниці?»
 Ой там, ой там в одовиці
 Славні вечерниці:
 Штире коні на приноні,
 Чари на полиці».

Дочь вдовы убѣгаетъ съ козаками.

см. пѣсню 105.

Свирѣлая расправа сынсвей вдовы съ похитителемъ ихъ сестры;

298.

Пішла вдова до світлиці:
 Нема доньки одиниці?

Пішла вдова до комори,
 Побудила сини свої:
 «А вставайте, сини мої,
 То вгоняйте сестру свою».
 Вздогнали в Станіславі,—
 Сидит сестра в жовтій лаві.
 —«Тай день добрий, сестро наша,
 Деє поділа зетя Яса?»
 —«Оттам, оттам за столами;
 Пьє, гуляє с козаками».
 —«Тай день добрий, зетью Ясю,
 Тай деєє подів сестру нашу?....»
 Втяли ему праву руку:
 «Оце, Ясю, за науку!»
 Втяли ему праву ногу:
 «Оце, Ясю, за дорогу!»
 Стяли ему головочку:
 «Ходім, сестро, до домочку!»

Дочь вдовы выходит замужъ противъ воли матери.

299.

Гой у моім городочку
 Вісока тополя,—
 Де се двоє вірно любья,
 Велика неволя.
 —«Позволь мені, мати,
 Керницю вонати:
 Та чи й прийде моя мила
 Води набирати!»
 Идутъ дівки, идутъ,
 Води набираютъ;
 Лишень мою мленькую
 Нігде не пускаютъ.

— «Позволь мені, мати,
Церкву збудувати:
Да чи й прийде моя мила
Богу хвалу дати?»

Идут дівки, идут,
Богу хвалу дають;
Лишень мою миленькую
Нігде не пускають.

— «Позволь мені, мати,
Коршму збудувати;
Та чи прийде моя мила
До коршми гуляти?»

Идут дівки, идут
Й а в коршмі гуляють;
Лишень мою миленькую
Нігде не пускають.

— «Позволь мені, мати,
На лаві лежати:
Та чий прийде моя мила
Тіло вітвідати?»

Идут дівки, идут,
Тіло вітвідають;
Лишень мою миленькую
Нігде не пускають.

Лежит він, лежить
Аж головку зносить,
А ёго миленька
У мамки се просит:

— «Пустиж мене, мамко,
Я не забавлюся,
Лишень тіло вітвідаю,
Пазад завернуся».

— «Не йди, сінку, не йди
Бо будеш плакати;

Буде твоя робочка
 Та дома стоить...
 Иди, синку, иди,
 Тепер тобі вірю:
 Стоят уже коругви
 На ёго подвірю».

Прийшли усі дівки,
 Й а в порозі стали;
 А ёго миленька
 До серденька впала:
 «Устань, милий, устань,
 Будеш говорити;
 Та як смесе, тай любили,
 Будем се любити!»

Устав милий, устав,
 Имив її за шию:
 Переблагослови, Боже,
 Тай отец, тай мати;
 Бо иде вдовина дочка
 До сльобу ставати.

Та як йшли до церкви
 Музиканти грали;
 А як ввійшли в церкву,
 Дружечки співали;
 А її бідну мамку
 Водов відливали:
 «Тай коби я була знала,
 Тай свою бідочку;
 Я би брала не пустила
 Свою рідну дочку».

Сынъ вдовы—безпутный волокита и соблазнитель дѣвушекъ.

см. пѣсни 99, 100 и 101.

Вдова отравляєть невісту.

300.

Гей мала вдова одного сина,
 Та дала его до Ерусалиму.
 Чигає его рочок,
 Ци иде синочок;
 Чигає п другий,
 Иде син любий.
 Ой иде, иде,
 Тай невістку веде.
 Віходе мати з нової хати,
 Та взяла собі діти витати;
 Сина витає медом и пивом,
 А невістку отругишов.
 Але син взяв пива не пив,
 Знизенька се вклонив,
 Под коня вілив.
 «Зналас нас, мати,
 Чим чаровати;
 Знайже нас, мати,
 И вкупці сховати!»
 Сина сховала меже огнами,
 А невісточку за воротами.
 Поклала сину
 Явір зелений,
 А невісточці
 Дві бересточці.
 Росте явір, розростаєсе,
 До купи гильєм зростаєсе;
 Віходе мати
 З нової хати:
 «Діти се любили,
 А я розлучила!»

Вдова околдовала невістку, родной сынъ проклинаеть вдову.

301.

Оженила вдова молодого сина,
 Молоду невістку борзо не злюбила,
 Тай післала сина й а в довгу дорогу,
 Невістку післала й а в поле до лену:
 «Як добереш лену, то иди до дому;
 А як не добереш, то не йди до дому».
 Брала вона, брала, лену не дібрала;
 Та на своїм полі тополею стала.
 Тай прийшов син, прийшов з довгої дороги,
 Та упав своїй мамці на біленьки ноги:
 — «Тай мамко, мамко! кількосме ходив,
 Нігде не находив
 Такої тополі, як на нашім полі!»
 — «Ой озми ж ти, синку, остреньку сокирку,
 Та зрубай тополю, шо на нашім полі».
 Тай цюкнув я раз, вона се зігнула;
 Тай цюкнув я другий, вона промовила:
 «Не рубай ня, милий, бо я твоя мила».
 «Бодай же ти, мамко, в сирій землі гнила:
 Казалає рубати, а то моя мила!»

Вдова топить дѣтей. Вдова и ея дѣти—кровосмѣсители.

302.

По-над Дунай глібокий
 Віріє дерен високий!
 А з-під того дерена
 Війшла вдова молода:
 Три сночки зродила,
 Тай на Дунай пустила...
 «Гой ви, білі береги,
 Прийміт мої три сини!»

А ти, жовтий пісочок,
Годуй моїх діточок!»
Війшла вдова до Дунаю
Води начарати;
Зачав д неї корабін
Скоро приплевати:
—«За одного дочку шлю,
За другого сама йду!»
—«Ти, удово молода,
Дурна твоя голова.
Розгадай лиш собі.
Шоє лишила в цій воді?...»
Тепер такий світ настав,
Шо син з мамков се пібрав!
Тепер така година:
Сестра з братом—дружина!

ОТДѢЛЪ IV.

ПѢСНИ ЭКОНОМИЧЕСКІЯ И СОСЛОВНЫЯ.

Чумаць.

Смерть чумака.

303.

Тай пішов джюмак
У ліс по древа;
Воли ж му се розболіли,
Сам джюмак заслаб.

Тай заслаб, заслаб,
И тяжко лежит;
Ніхто го се не питає,
Шо єго болит.

Тай прийшов д нему
Его товариш:
— «Ей братчику, джюмашеньку,
Шо ти тут робеш»?

— «Гей вдерьте, вдерьте
Й а в голосний дзвін;
Най учує, най се зійде
Ввес джюмаків рід».

Тай прийшла д нему
 Єго рідна мати:
 «Ей сивку мій, джюмашеньку,
 Тут меш умерати»!

Тай прийшов д нему
 Єго рідний отец:
 «Ей синку мій, джюмашеньку,
 Тут тобі конец»!

Тай прийшла д нему
 Єго рідна сестра:
 «Ей братчику, джюмашеньку,
 Деж ти смерть найшла?»

Тай прийшов д нему
 Єго рідний брат:
 — «Ей братчику, джюмашеньку,
 Я сему не рад»!

— «Гей скажу, брате,
 Штире воли дати:
 Ратуй брате, ратуй, брате,
 Не дай погибати»!

— «Тай рад би я, рад
 Штире воли взяти;
 Лиш не маю тої моци—
 Тебе ратувати».

Гей вдерьте, вдерьте
 В голосний дзвін!
 Вікопали, вісипали
 Джюмакові гріб.

Овчарь.

Быть овчаря.

304.

Пасу вівці по-під гірці,—
 Толока згоріла;

Навертаю по-під село,
 Чий би любка взріла.
 Ой овечки біленькі,
 Хорохий бутею!
 Хто вас буде віпасати,
 Як я се оженю?
 Тай буде вас віпасати
 Молодий молодец:
 В правій руці сопівочка,
 В лівій топорец....
 Вівці мої біленькі
 Тай пас би я вас, пас;
 А як прийде неділочка,
 Вілупив би я вас!
 Та як прийде неділочка,—
 Тай зелені сята,—
 Вілупив би я вас,
 Тай ваші ягнята.

Воровство межъ овчарями.

305.

Ей підемо, пане брате,
 На тоті Підгірці:
 Та там будем, пане брате,
 Пасти білі вівці.
 Нема мої кругоніжки,
 Твої пентоніжки;
 Вже не маю, пане брате,
 Ні на шьо надіжки:
 Відай тото, пане брате,
 Наш побратим забрав,—
 Туші жндам тай попродав,
 Шкіри в кожух наклав.
 Ей кожушок ярчуковий,
 Клиньє й а з одної,

Перегінка кучерява,—
Бегме, брате, з мої»!

Казнь вора.

306.

—«Гей вівчарю, золотарю!
Покинь вівці пасти».
—«Не покину, хоть загину,—
Навчивмесе красти:
Украв же я два барани,
А третю ягницу;
Та сказали будувати
Нову шебеницу....
Покушаю я юшечки,
А юшечка смашна!
Подивьюсе у віконце:
Шебеничка страшна!

ОТДѢЛЪ V.

ПѢСНИ ПОЛИТИЧЕСКІЯ.

Татаре и Турки.

Сторожевой козакъ.

307.

Гей мій милий в тузі
Пасе коня в лузі.
Віпас трави пів долини,
Віпив води пів Дунаю;
Вівів ёго на стежечку,
Сам се склонив на межечку
Прийшла к нему его мила,
Взяла ёго пробудила;
Та влामीла си квіточку—
Из кални галузочку,
Та вдарпла ёго дай по личку.
—«Відай, мила, мене любиш,
Шо ти, мила, мене будиш?»
—«Як бих тебе не любила,
То бих тебе не будила...
Гей встань, милий, татаре йдут;
Ти молодий—тебе озмут.
Коня озмут—другий буде,
Тебе озмут—вже не буде».

Турецкіє набѣги

308.

Й а в неділю по раненьку
 Козак женці избирає,
 Як дівочки й парубочки;
 Повів же їх на ланочки:
 «Тай жніт, женці уженайтес,
 Назад себе обзирайтес;
 Бо я йду за сніданьєм,
 Та за раннім обіданьєм».
 Ой жнут женці, вженаються,
 Назад себе обзираються:
 Ні козака, ні сніданья,
 Ні раннього обіданья.
 Та йдут Турки: «галом! галом!»
 И козака с собов взяли,
 Білі ручки й а звязані,
 Чорні очі заплакані:
 «Лани мої уродливі,
 Женці мої несчастливі!»

309.

Впала роса коло проса,
 Коло біленького,—
 Взяли турки двох парубків
 Й мого мленького.
 Впала роса коло проса,
 Коло зеленого,—
 Взяли турки двох парубків
 Й мого молодого.

310.

Чому, кури, не пієте?
 Ци ви, люди, не чуєте?

Турки село зрабували,
 Дві сестрици рідні взяли;
 Сами шили коненкою,
 Їх повели терненкою.
 А терненка в ніжки коле,
 Кровця сліди заливає.
 Кровця сліди заливає,
 Чорний ворон надлітає—
 Тоту кровцю віпиває.
 Сестра к сестрі промовляє:
 «Проси, сестро, в Турка ножа,
 Косу-росу відгинати
 Та на Дунай закидати.
 Прийде мати води брати,
 Буде коси пізнавати.
 Буде коси пізнавати,
 Будут коси промовати:
 Гей, мамочко, дай рідненька,
 Перекажи тай до ненька,
 Найсе ненько не турбує,
 Най нам сукні не гаптує;
 Бо ми сукні повтрачали
 Під явором зелененьким
 Й а с турчиком молоденьким».—

Теща въ плѣну у зятя.

311.

Пішов турок й а в побіги.
 Та забіг собі дівку.
 Та привів її до домочку:
 — «Ци будеш ми за жоночку?»
 — «Ой буду, мій миленький, буду:
 Покарай ня, милий Боже,

Коли ти забуду!>
 Пішов турок в побіги,
 Та забіг собі бабу,
 Та веде її тернинками,
 Та білими ножечками;
 Та веде до домочку.
 Ой віходе з хати та турчиня:
 «Нашос мені бабу привів?
 Чомус ії там дні не взив?
 Силай бабу в коня фоста,
 Та пускай ії в чисте поле».
 Прислухавсе вірний слуга:
 «Тай не треба бабу
 Конім в фоста тай силити,
 Треба бабі три роботі дати:
 Ручечками кужів прясти,
 Очечками стадо пасти,
 Ножечками дитьє колпсати».
 Баба ручечками кужів пряде,
 Очечками стадо пасе,
 Ножечками дитьє колише.
 «Гайгю, люлю, тай турчетко!
 Тай ти мені уночетко!»
 Прислухавсе вірний слуга:
 «Та та баба дитьє клине!»
 Прийшла к бабі тай турчиня,
 Та вдарила бабу в праве личко.
 — «Сім сме вас, снюку, мала,
 В праве личко не вбивала!...»
 — «Почому ти мене, мати, тай пізнала?»
 — «Гой в неділю зільеє брала,
 Тай есь зілья не набрала,
 Лишень палціє порубала!...»
 — «Гей ци хочеш, мати, панувати,
 Ци хочеш йти в свої краї вмерати?»

— «Не хочу я панувати,
 Хочу гти в свої краї вмерати!»
 «Впрягайте, слуги, коні в віз,
 Та беріт срібла злата,
 Та беріт ви маму на віз,
 Та в їх краї вітвезіт!»

Русскіе.

Походъ русскихъ въ Турцію.

312.

— «Вітки, Иване»?
 — «За Дунаю»!
 — «Шо там чути
 В вашім краю»?
 Идут Турки
 На три шнурки,
 А татаре
 На чотире,
 А Москалі гору вкрили—
 Шоби Турка изгубити...
 Ой піду я на могилу,
 Подивюсе у долину.
 А в долині Турок грае,
 А мій коник перед воде.
 На конику збор турецкий,
 На нім сидит син крулевский;
 В правій руці мечь тримае,
 А з лівої кровъ се лее.
 Над тов кровцев ворон краче,
 Над жовняром мати плаче.
 «Не плачь, мати, гай не тужи,—
 Порубали, бай не дуже:

Лиш головку на чотири,
 А серденько на шестеро;
 Біле тіло на мак дрібний,
 Дрібні палці на кавалці,
 Білі ручки на сім штучків...
 Шукай, мамка, лікарчика—
 Молодого мулярчика.
 Най му хатку побудує,
 Тай без вікон, тай без дверей,—
 Щоби вітер не завіяв,
 Щоби сонце не загірло.
 Озми, мати, піску в жменью,
 Тай розкидай по каменяю;
 Поливай же го слозами;
 Перед ясними звіздами:
 Як тот пісок, мати, зійде,
 Тогди твій син з війська прийде!..
 Як не зійшов, так не зійде:
 Як не прийшов, так не прийде!...

Русській царь выручаетъ изъ бѣды австрійскаго царя (1848 г.).

313.

Недалеко наш цар сидит—
 Лиш у першім крижу;
 Носит наш цар на голові
 Великую грижу;
 Є шо їсти, є шо пити—
 Не приймає трунок!..
 Пише наш цар до москаля:
 «Стань ми на ратунок»!
 А він ёму вітписує:
 «Ой піду, тай піду!
 Нічо мені Венкгра бити
 З ранку до обіду».

Ой повіяв буйний вітер
 И а з гору, й а з гору,—
 Та так вібив москаль Венкгра,
 Як ціпом солону.

Брѣпостная зависимость.

Тяжесть барщини.

314.

И а в неділю дівка, а в будни дитина...
 Та як вийшла на панчину, пропала ми днина.
 Били пани, били пани, били атамани;
 Та лиш сонце до полудня, до дому нагнали.
 Та прийшла я до домочку, тай плачу, тай плачу:
 «Війди, неньку! вийди, мамко! най днину не трачу.
 Через тоті пани, пани, через ті урядки,
 Прийде мисе завішити ногами до грядки».

Военная повинность легче барщини.

315.

Куда були луги—туги,
 Тепер корнадочки,—
 Котре були малі хлопці,
 Тепер парубочки.
 Котре були парубочки,
 Забрали в вібранці;
 Лишилисе малі хлопці
 Розводити данці.
 Заберітсе, малі хлопці,
 Долів из шаблям,
 Най вернутея парубочки
 С тої мандрівочки.

Зобралисе парубочки,
 Лиш се видко їм шапочки.
 Запражила шенкаречка
 З медом горівочку,
 Сама її запражила,
 Сама ме ї пити:
 «Не вернемсе в Берегмітку
 Панчину робити!»

Отъ пановъ бѣгутъ въ разбой.

316.

Ой тужу я, тужу,
 Бо в лихого пана служу;
 Та шьє буду я тужити,
 Бо шьє мало рік служити.
 Посилає під ліс темний на могилу,
 На могилу на вартину.
 Сидит павун на могилі,
 Спустив пірьє по долині.
 Я то пірьє позбираю,
 Дай ми, Боже, шо гадаю.
 Я гадаю мандрувати,—
 Жаль ми роду покидати;
 Не так роду, як мамочка:
 Гудувала з дитиночки;
 Гудувала, леліяла,
 Потіхи се надіяла.
 —«Хоть мене лелій, не лелій,
 Потіхи се з ня не надій!
 Бо як умру, гниети буду;
 А як зростью, в розбій пійду;
 Буду бити, розбивати,
 Чужу працю проливати....»

—«Чужа праця—не водица.
Проливати не годitse».

Чтобъ избавитися отъ барщины, покидають родину—съ про-
клятіємъ.

317.

Суда, туда уличками,
Моя хата крайна,—
Мене хлопці зачіпають,
Бом, нівроку, файна,
Мене хлопці підмовляють,
Аж на Волошьину,
Та шоби я не робила
В цім селі панчину.

318.

Ей ви гори мої, гори,
Бувайте здорові!
Та най у вас пробувають
Кавки та ворони!

Раздраженіе народа достигаєть крайнихъ предѣловъ.

319.

Крейсамт з панами тримає,
За нашу біду не знає;
Упомнise—не поможе...
Терпливости додай, Боже!
Цісарєві дай рекрути,
И податки річні збути;
Бо як не даси, не постають:
Вевці, воли забирають.

И попи з нас шкіру дерут,
 За похорон гроші берут:
 Уродитсе, тра платити....
 Уже нема вітки жити!

Пан нас каже вігоняти,
 А окоман каже: «бати!»
 А як вийдеш на панчину:
 «Роби, роби, сикин сину!»

Лиш орендарь нам статкує,
 Бо горівки поборгує;
 Як в неділю, так и в свято
 Сидит в коршмі син и тато.

Про тото ми хрестіяне,
 Бо на нас нема догани;
 Хоть до коршмис позбігаєм,
 Все на Бога погадаєм.

А ви, хлопці любі, милі,
 Хапайте до сокири!
 Остріт коси, остріт вила,
 Аж так пукне панска жила!!

Народное представительство въ рейхсратѣ и уничтоженіе крѣ-
 постной зависимости.

320.

Впала, брате, карта
 В село до Рознова ¹⁾.
 «Кладіт собі депутата,
 Люди, розумного».
 Вони тоту карту взяли
 До двора читати,
 А їм сказав пан мандатор ²⁾
 Громаду зізвати.

¹⁾ Село въ юго-восточной Галичинѣ ²⁾ Прежніе повѣренныя помѣщи-
 ковъ въ Буковинѣ и Галичинѣ.

В'ни зізвали вісім людей,
 Девятого вїйта;
 Сих післали тай до Кутів,
 Там до супровїту.
 Прийшли вони тай до Кутів
 Та взяли казати;
 Віходе пан староста,
 Леси взяв метати.
 Взяли тоті леси
 На Рижку впадати,
 А Рижка збиватисе....
 Він взяв говорити:
 —«Далеко дорожечка
 До Відні ходити:
 Я чоловік одинокий
 Нікому робити».
 —«Гей, Иванку! маеш жінку
 Тай годного тестя,
 Не даст, Иванку, твої праці
 В царинці пропасти».
 Розіслав же Иван Рижка
 Кгедло ¹⁾ по всім селі;
 А то зішлосе робітників,
 Як звїздів на небі.
 «Коли не знаш, Иван Рыжка,
 До Відні дороги;
 Туда буде ити Кобилица ²⁾
 Через Путилови». ³⁾
 Зійшовсе Рижка з Кобилицев,
 Взяли дорожити;
 —«Шо будем ми, Кобилице,
 В Відні говорити?

¹⁾ Поведїніе. ²⁾ Буковинській посоль вь Зейхратѣ во время уничтоже-
 нія барщини 1848 г. ³⁾ Мьстечко вь Буковинѣ.

Шо будем ми, Кобилице,
 В Відні тай гадати»?
 — «То треба би перед царем
 Правду всю сказати».
 Як прийшли вони до Відпі
 Та взяли казати;
 А віходе пан монарха,
 Письмо взяв читати.
 Віходе пан монарха,
 Письмо взяв читати.
 «Кажіт, люди, правду вірну,
 Бо мете прицягати».
 Віт коли Иван Рижка
 Прицяг перед царем;
 Віт тогди за панчину
 Хрести се наклали.
 Хрести се наклали,
 Чуги попали;
 Котрі пани бідні були
 То се засмутили.

Признательность народа царю-освободителю.

321.

Ой ковала зазулечка,
 Ковала, ковала,
 Як панчина з Буковини
 Втікала, втікала.
 Та як вона утікала,
 Аж гори здвиглисе;
 За не в пани й а в погоню:
 — «Панчино, вернися»!
 — «Було людей тай не бити,
 Та не катувати;

Було людім тай по ланах
 Снопи не рубати.
 — «Мя не вміем тай косити,
 Наші жінки жати;
 Буде наша пшениченька
 В полі зимовати!...»
 Та дай, Боже, здоровьечко
 Нашому цареві,
 Шо він зробив подекшіньє
 Своему краєві.
 Та дай, Боже, здоровьечко
 И нашій царівні,
 Шо вона также так зробила,
 Шом віт панчини вілні!
 Та дай, Боже, здоровьечко
 И царевим дітім:
 Нема нам уже панчини,
 Нема й нашим дітім!
 Та дай, Боже, здоровьечко
 Й царевому роду:
 Нема нам уже панчини,
 Нема и худобі!
 Ой ковала зозулечка
 На дулі, на дулі,—
 Поки світа тай сонечка,
 Панчяни не буде!
 Бо панчину заклинали
 Тай и закопали,
 И капралі и духовні
 Печатку поклали!

322.

Просіт Бога, молодниці,
 Тай коло каплиці,

Шо нам цісарь подарував
 Тяжкі роботиці.
 Моліт Бога, молодиці,
 Тай коло фігури,
 Шо нам цісарь подарував
 Мітки та и кури!

Воинская повинность.

Рекрута прощаються съ родными и съ родиной.

323.

Ой у лузі, в лузі,
 У зеленім гаю,
 Сивая зазулька
 Жалібно кovala;
 Бо мати сина
 В військо віряжала.
 Як віпроважала
 Тай відвінувала,
 В далекі країни
 Вже го віряжала.
 — «Ой на тобі, синку,
 Коня вороного,—
 Памятай же, синку,
 Отца дай старого.
 Ой на тобі, синку,
 На коня сіделце,—
 Не забувай, синку,
 На то миле серце».
 — «Бувайте здорові,
 Кедрові пороги,
 Кудя проложали
 Мої білі ноги!

Кажут вас побидати
Кажут пресегати;
За дім, за родину
Кажут забувати.
Ой били тай били,
Били тарабани,
Тай надъїхали
Пани капітани
Тай взяли, взяли
Вітцівського сина;
А за ним за ним
Отец мати плаче,
Скоро лиш на свого
Сина мило баче,—
—«Ой ви, пани, пани,
Та ви капітани!
Де ви наших синів
Тепер поведете?»
—«Поведемо їх всіх
Й а в чистое поле,
Загатемо ними
Глибокое море,
Та будем їх мясом
Звірьє годувати,
Та будем їх кров'єв
Птахи панувати».
Ой били та били
Били тарабани,
Тай надъїхали
Пани капітани.
Тай узили, взяли
Вдовиного сина,
А за ним за ним
Бідна вдова плаче:

— «Ой ви, панн, панн
 Тай ви капітани,
 Ой деж ви тай наших
 Синів поведете?»
 — «Поведемо ваших синів,
 В чужий край стояти!
 В чужий край стояти
 С Турком воювати.
 А пси ті турецкі
 Будут їх поїдати,
 Нишійти, вігубяти,
 В море загоняти!....»

Тільки вдовиному сину похідь не страшень.

324.

Гей у лісі край дороги
 Зацвіла калина,
 Породила бідна вдова
 Хорошого сина.
 Оділає му мати
 Счастье й долю дати...
 Уже его записали
 За жовніра взяти.
 Розвивайсе, сухий дубе,
 Завтра мороз буде.
 Я морозу не боюсе,
 В тот раз розвиюсе:
 Я походу не боюсе
 В тот раз віберуе.
 Розвивайсе, сухий дубе,
 На чотире листи;
 Кохав же я дві дівчині,
 Не мав я корести!

Одну кохав на Подолью,
 Другу на Україні:
 Роздвоїли моє серце
 На дві половині

Весь цвѣтъ сельской молодежи взятъ въ солдаты.

325.

Бодай тоті Бережани
 Вода примулила,
 Та не одна мамка плаче:
 «Нема мого сина»!
 Та не одна мамка плаче,
 Та не одна туже:
 «Деє мій синок молоденький
 Цісареві служе....
 Служи, служи, мій синочку,
 Будем мати ласку:
 Через плечі білий ремінь
 А на чолі бляжку».
 Плачут мами за синами
 Молодиці за мужами,
 А молоді дівчатоцька
 За кавалерями.
 «Та що було любе, миле,
 Пошло з водою;
 А що було гідке бридке,
 Говорит зо мною».

Плачъ за взятими въ солдаты—матери, отца, сестеръ и товарищей.

326.

Гей на горі жито, жито
 Вісоко піджато,—

Плаче, плаче рідна мати,
 Шо її сина взято.
 Не плач, не плач! лиш дивися,
 Вітки сонце сходе:
 Вітки твій синочок
 До тя в гості приходе.

327.

Гей на горі жито, жито,
 Тай високо жато,—
 Плаче, плаче Іваниха,
 Шо її сина взято.
 Іде Іван дорогою,
 Сірі воли гоне;
 А до него Григорійко
 З рекменту говоре....
 —«Григорійку, Григорійку,
 Де твоя невістка?»
 —Через плечі білий ремінь
 Та утята кіска!»
 —«Григорійку, Григорійку,
 Де ви слюбок брали?»
 —«У Чернівцех в славнім домі—
 Там ми прицигали....»
 Ой вістрінув Григорійко
 З нової рушниці,
 Тай учули, заплакали
 Дві рідні сестриці.
 —«Коби же знала, вітки
 Тебе візирати,
 Я би слідки промітала
 Аж до свої хати;
 Я би слідки промітала,
 Столи застеляла

Їсти бих варила,
Та за гості приймала!»

328.

Гей у горах сніги ввали,
Потоки прибули,
Та вже наших дай братчиків
В черевечки вбули.
В черевички дай їх вбули,
А в барвочку вбрали,
Клади ремінь через плечі
На коня сажали.

Новобранцы предъ цисаремъ.

329.

Вітер віе, вітер віе
Лішійнов колише;
Сидит цісарь на стільчику,
Вібранчиків нише.
—«Та на що нас, цісаріку,
Вербуеш, вербуеш?
В магазинах хліба нема,
Чім нас погодуеш?!»
—«Буду я вас годувати
Ячмінков половов,
Та буду я вас гонити
Цісарсков дорогов».

Земледѣльцы и солдатчина.

330.

Гей летіли кавунки
По-над Чорне Море,—

Тай не один жовпір плаче
 В цісаря в неволі.
 Та не один жовпір плаче,
 Тай не один туже,
 Шо він бідний цісареві
 За-дармо так служе.
 —«Тай вийдіт ви, новобранці,
 Перед нові брами!
 Станьте разом всі погами
 Докупи плечами!
 Поглипуйте на цісари
 Чорними очима».
 —«Гей ви, старі новобранці,
 Беріт нас на руки,
 Не бийте нас, не карайте,—
 Навчіт нас науки;
 Бо нашіі руки
 Цего не робили,
 Лиш сіяли та орали,—
 За плугом ходили...»
 Бояласе моя мамка,
 Шо ня не згудує;
 Та дала ня до цісаря
 А тепер банує.
 Гей в цісаря тяжка служба,
 А мала заплача:
 Не одному жоввірові
 Головочка стята.
 Головочка стята, стята,
 Толуб похиливсе:
 Тай дивітсе, новобранці,
 Як я засмутивсе!
 Тай заплачеш, мой мамко,
 Заплачеш, заплачеш,

Та як мене на цісарскім
 Кошику zobачеш.
 Та заплачеш, моя мамко,
 Дрібними словами,
 Та як мене тай zobачеш
 Меже гусарями!

Загадка: хто жие без дружини й без родини?

331.

Ой там, ой там під вільхою,
 Сидит Маїн й а з дівкою.
 —«Дівко моя, малолітна,
 Збавилас ня зіми—літа!
 Відгадай мі шість загадок:
 Відгадаеш-моя будеш,
 Не вгадаеш—дурна будеш:
 Тай що росте без коріня?
 Що се вєе округ дерева?
 Та що біжыт без нагону?
 Що то світе—ясна зоря?
 Що то горит без жарини?
 Хтож то жие без дружини,
 В чужім краю без родини?»
 —«Дурний Маю не помало,
 Ти лиш згадав—я вже знаю:
 Земля росте без корінья,
 А хміль вєсе вкруг дерева,
 Вода біжыт без нагону,
 Місяц світит—ясна зоря,
 Срібло горит без жарини,
 Жовнір жие без дружини—
 В чужім краю без родини!»!

Солдаты передают поклонъ своей милой.

332.

Гей на горі, гей на горі
 Горох покотивсе,—
 До дівчини на Україну
 Жовнір поклонивсе.
 Поклонивсе молоденький
 З коня вороного,
 Вона йому шереночку
 З шовку дай самого.

Онъ їдетъ изъ похода къ милой.

333.

Ишов жовняр з війни
 На сивенькім коню:
 «Гой ти, коню сивий,
 Будь же ми жичливий!
 Занеси ня, коню сивий,
 До мої дівчини...
 Перед воротами
 Ударь копитами,
 Війде дівчиночка
 С чорними бровами...
 Гей в городі сіно
 Низенько присіло,—
 Відай мое закоханье
 До вечері сіло;
 Та як воно сіло,
 Най здорове буде:
 Вона файна любка
 За ня не забуде».

Одинъ ночлегеъ у нея—и опять походеъ.

334.

Ходит, блудит козак по долині,
 Приблудивсе к молодій дівчині
 «Ти, дівчино, переночуй мене,—
 Мій вінь тобі стайпі не заляже,
 Ясна зброя клинки не поламе,
 Молод хлопоц білу постель не заляжу;—
 Лбе мене збудила так раненько,
 Шоби не видненько,
 Шоби кури шьє не піли,
 А лебеді шьє на став не летіли».
 Ой снит козак, ой спит молоденький;
 Шробудивсе—вже день біленький.
 Ти, дівчино, шо ти наробила,
 Шо ти мене рано не збудила?
 Вже гусарі з міста віступали,
 А каноньери гору вкрили.
 Ой дівчино, ой дівчино, дівчино небого!
 Утратив я через тебе коня вороного.
 Ой дівчино, ой дівчино, дівчино Параско!
 Втратив я через тебе в капітана ласку».

Дѣвушка тоскуетъ.

335.

Ой на горі черешенька—
 Білий цвіток упав,
 Гей, гей! ¹⁾.
 Машеруя жовнарикк,
 Бо їм маршок припав.

¹⁾ Послѣ каждаго дустишя.

— «Чомує мене, моя мамко,
 Рацо не збудила,
 Та як тота кумпанійка
 З міста виходила?»
 — «Ой я тебе, мой дочко,
 Раво не будила:
 Може маєш вірне-пана,
 Щобис не тужила.
 Подивисе, моя дочко,
 В горішву квартиру:
 Сходить уже кумпанійка
 З гори на долинку».
 — «Ой мій милий-чорнобривий
 Наперед ступає;
 Через плечі білий ремінь
 Боки оббиває».

Солдатъ проситя въ отпускъ: дѣвушка сына родила.

336.

Ой знаю я, знаю,
 Як жовнір бідує.
 Хоть най який дощик иде
 Жовнір машерує;
 Машерує, машерує,
 Аж го вода зносе.
 Яка-така жовнярина
 Капітана просе:
 «Ой мій пане, ой мій пане,
 Пане капітане,
 Пусти мене до домочку
 Хоть до заволянъ;
 Пишит дівчиночка,
 Шо вже має сина,

Ой тара да-дана —
 Шо вже має спина».

Побѣгъ изъ войска.

337.

Гей ступають жовнярики
 На широкий міст,
 Та пьют вони горівочку
 Тай солодкий мід.
 Позволив єс, пан-капітан,
 Мід-горівку пити,
 Позволь же нам, пан-капітан,
 Шьє се поженити.
 В людей жінки, як Вермінки, ¹⁾
 Як ружевиї цвіт;
 Мені ж моя залізна
 Завязала світ!...»
 Та озмуж я залізную
 По-під білі боки,
 Та пусто я залізную
 Та в Дунай глибокий:
 «Плини, плини, залізна,
 Аж на синій камінь,
 А там же ти відпочинеш
 Тай на віки амінь!»

338.

По-під гору високою
 Мальовані хрести—
 Туда будеш, пане брате
 Карабини нести.....
 «Карабінче, недобінче,
 Бодай твою душу!...

¹⁾ Армянки.

Сім рік від тя ховавемсе,
 Носити тя мушу!
 Сім рік ходив та полював,
 А шьє вісім буду;
 Таки тебе, карабинче,
 Носити не буду!»

Солдатъ попалъ въ тюрьму.

339.

Летіла сива зозулька
 Через Дунай в гай,
 Гей, гай через Дунай в гай! ¹⁾.
 Та пустила сиве перце
 На тихий Дунай,
 Та як тому сиву перцу
 На тихім Дунаю;
 Та так мені молодому
 Й а в чужому краю:
 Сидит жовнір у штокгаузі ²⁾.
 На крутій горі,
 Росчасує кучериги
 Тай на голові.
 Росчасує, росчасує
 Золотим гребенцем;
 Нагадує давні літа,
 Як був молодцем.
 «Воли мої половії
 Чому не орете?
 Літа мої молодії
 Чо так марно йдете?
 Коні мої, воронії

¹⁾ Припівъ послъ кьждаго двустипія.

²⁾ Тюрьма.

На годіна впали,
 Літа мої молоденькі
 На віки пропали!
 Та впряжу я штире коні,
 Коні вороні,
 Та пійду я, чий вздогоню
 Літа молоді?
 Тай пішов я, та здогонив
 На кедровім мості:
 — «Завернітсе, літа мої,
 Хоть до мене в гості!
 — «Хіба би ми дурні були,
 Розуму не мали,—
 Шоби ми се в свої краї
 Назад завертали!»!

Солдату найбільше тяготно отчужденіє отъ семейной жизни и лишеніє сельскаго труда.

340.

Гей в Чернівцех землі нема,
 Лиш камяні підлоги,—
 Пішли наші кучерики
 Панам по під ноги.
 Та видай то, люди добрі,
 За нашу провину:
 Та циж бо ми не робили
 Панові панчину!
 Та вжеж собі наші пани
 Серце потопили,
 Та шо вони з наших братів
 Кучери здоймили.
 Бодай царі царовали,
 Пани злиднували;

Та шо би се и їх діти
Того дочикали.
Бодай царі царували,
Пани злиднували,
Шо вони наших дітей
В таку службу дали.
Ой бо в царя тяжка служба,
А мала заплата;
Та шо в царя є велика
Літам дай утрата.
Гей бий, коню, копетами
Й а в штире гарматі,—
Та шож наша дуже плаче
Рідненькая мати;
Ой бо плаче рідна мати,
Плаче тай голосе,
Та шо бо її тай дитинка
Карабінец носе.
Ой не одна мамка, плаче
Тай не одна туже,
Шо її синок молоденький
Цісареві служе.
Ей не плачь же, рідна мати,
Досить він вже плаче,
Літа свої молоденькі
Й а в цісаря трате.
Олілає му, рідна мати,
Шістьє-долю дати;
Від Бога му написано
За жовніра взяти,
Та як ишов долів-річков
Личко розцвітало,
Як се вернув назад домів
Мамка не пізнала:

«Ти там, синку, чи не ти?
 Урвав жес ми серце!
 Сідай, синку, на лавочку
 Вповіж всю правдочку».
 — «Вповім тобі, рідна мамко,
 Як рідна дитина.
 Одна мати всіх нас мала,
 Не однакий талан дала:
 Братьям далає кгаздувати,
 Мені далає панувати;
 А то мое панованье
 Дай гіркеє злиднованье!
 Гей ви, брати, ви кгаздуйте,
 Діти свої дай годуите;
 А я буду панувати—
 Своєю душою годувати».
 Иде мій брат дорогою,
 Сірі воли гоне;
 А я брат із рекгементу
 Д нему так говорю:
 — «Гей мій брате, кгосподарю,
 Та де воли гонеш?
 Відай ти мене се боїш,
 Шо до ня не говориш»!
 — «Ой я тебе се не бою,
 Лишень тебе не пізнаю....
 Скажи, брате мій рідненький,
 Де наша невістка?»
 — «Через плечі білий ремінь,
 Обстрежена кіска».
 — «Ей брате мій дай рідненький,
 Де ви слюбок брали?»
 — «У Чернівцех й а в ратуші—
 Там ми слюбок брали;

В єднорала на одваху,
Там ми прицягали;
Наші ктвери в магазинах,
Там нам фасували!»!

Красота итальянской природы не смягчаєть тоски за соотечественниками.

341.

У Вероні тай на брамі каминії,
Там стояли два жовняре молодії.
Один сперсе на поручє, задумавсе,
Дрібненькими слезоньками заплакавсе.
Другий к нему й а стихонька промовяє:
—«Ой стій, милий брате, не журисе,
Красно, мило в Италії, подивисе».
—«Добреж тобі, мій братчику, говорити,
Колиж мені в Италії тяжко жити,
Бо тут люди не є люди, але звірі,
Ні в них Бога, ні в них цари, ні в них віри;
В Буковині виногради не зацвіли,
Такіж бо наш нарід любий, нарід милій».

Лишь голуби да комари — собесѣдники солдата на часахъ.

342.

Коло води, коло броду
Пьют голуби чисту воду
Напилисе-полетіли,
Крилочками злопотіли.
Сіли собі на діброву,
Розмовляли жовнірову:
«Біда ж тому жовнірові
В чистім полі край дороги.

Він на пошті завжди стоїт,
 Ні с ким слово не розмовит;
 Лішень пташок найменський
 Зашьбече му зраненька».
 Кумарь ёму в ушка бренит:
 «Не спи, жовнір, бо загиниш!»
 Не спав жовнір, лиш склонивсе,
 Тай на небо подививсе:
 «Боже, Боже, ти над нами!
 Тримай з нами, жовнірами!»

Сраженіє.

343.

Гей в неділю рано
 Сонечко сходило,
 Сонечко сходило,
 Туманом се вкрило.
 Гуляй, гуляй, серденько!
 Й а в неділю рано
 Соколи літают;
 Соколи літают,
 Жалібно гукают.
 Гуляй, гуляй, серденько.
 Й а в неділю рано
 Канони заграли;
 Канони заграли,
 Кулі засвистали.
 Гуляй, гуляй, серденько!
 Серденько мое, серденько,
 Чож тобі так тяженько?
 Канони грают,
 Кровцю проливають.
 Й а в неділю рано
 Сонечко сходило:

Перестало жпти,
Шоби се не дивити...

—«Мати ж мой, мати,
Цис годна ня пізнати?»

—«Пізнаю ж тя, пізнаю:
Одного тя сина маю;
Одного тя сина маю,
Як калина в гаю».

—«Мати ж моя, мати,
Мене не пізнати!

Моя кабатина—
То кров, то калина!

Гулий, гулий, серденько!

Й а в гаю калина
А в горі зацвіла;
В чистім полі могила—
То моя дружина.

Журиласе, мати, мною,

Шо не буду кгаздою:

Ой маю я в царя плужок—

Через плечі карабінок;

Ой маю я в царя нивку—

В чистім полі могилку:

Карабінцами виорана,

А кульками засіяна,

Білим тілом зволочена,

Кровцев споловена.

Воронъ извѣщаєть матъ о смерти сына.

344.

Летів ворон з чужих сторон

. Тай жалібно краче,—

Стоїт мати на порозі

Тай за сином плаче.

— «Ти, вороне чорнокрилий,
 Ти світом літаєш:
 Чи ти много мого сина
 На війні видаєш?
 — «Тай видаю, коло гаю
 Коня попасає;
 Ему ворон чорнокрилий
 Головку обіскає.
 Головочку обіскає,
 Кости роскидає,
 Біле тіло роздзюбує
 Кровцю розливає....
 Кости мої, кости,
 Молодої зрости!
 Пожаль же се, милий Боже,
 Мої молодости!»

Теща, мати и жена надъ тѣломъ убитого солдата.

345.

— «Ой я, жовнір молоденький
 На цес світ родивсе,—
 Кінь вороний, я молодий,
 Еще не женивсе.
 Продай, мати, продай, мати,
 Коня вороного,
 Ожени ня, моя мати,
 Хлопца молодого».
 — «Шкода, сину, шкода, сину,
 Коня продавати,—
 Пишу листье по білому,
 Хотя тебе взяти».
 — «Та най пишут та най пишут,
 А я не боюсе:

Кінь вороний, я молодий—
 З войска віслужує».

Гей на горі жито, жито
 Та в копиці збито,
 Аж там, аж там при долині
 Козаченька вбито.
 Ой убито, ой убито,
 Затягнуто в жито,
 Черленою китаєчков
 Личко му накрито.
 Та як прийшла ёго мила,
 Конец голов стала;
 Китаєчку підоймила
 Тай заголосила.
 А як прийшла другая,
 Та вжеж не така:
 Китаєчку підоймила,
 Та думати стала.
 А як прийшла третая,
 Та то сама моя:
 Китаєчку розелонила,
 Білі ручки заломила.
 «Гей встань, милий! гей встань, милий,
 Най ти намалюю
 У світлонці на стінонці,
 Де сама ночую».

А як прийшли малирчики
 Ёго малювати,—
 Як стояла, так упала,
 Зачала вмівати.
 «Ей Господи милосердний,
 Ци то твоя сила,
 Ци є така друга в світі
 Як я не щаслива?

Пийте, люди, горівочку,
 А ви, гуси, воду,—
 Пливіт, пливіт долів річков
 Аж до мого роду...
 А шьє гуси не допливли
 Вже родинка вчула,—
 Вже мене се сестра-братчик
 Барзенько зрекнули.
 А зійдітсе, бристрі річки,
 Втопіт мене в собі:
 Маю жити нисяк-нитак,
 Ліпше гнисти в гробі!...»

Военные похороны убитого солдата; послѣдняя мысль его—о
 родинѣ.

346.

Й а в французскім жолобочку
 Явірь зелененький,
 А там лежить, погибає
 Жовнір молоденький.
 Прийшли к нему вівчарики
 З білими вівцями,
 Заплакали над жовниром
 Тай над головами.
 «Ой не плачте, вівчарики,
 Дайте в місто знати,
 Та най прийде пан-капітан
 Мене поховати».
 Та як прийшов пан-капітан
 З голою шаблею,
 Заплакав пан-капітан
 Та над головою.
 «Ой не плачте, пан-капітан,
 Дайте в місто знати,

Та най прийдуть камратчики
Мене поховати».

Та як прийшли камратчики
З галими шаблями,
Заплакали над камратом
Дрібними слезами.

Ой не плачте, камратчики,
Дайте в місто знати,
Та най прийде кумпанія
Мене поховати.

Та як прийшла кумпанія
З галими шаблями,
Крикнув зараз пан-капітан:
«Копайте му яму!»

«Ой не плачте, пан-капітан,
Віситте могиду;
Дайте чутку в Буковину,
Що я в війні гину!...»

Взглядъ народа на значеніе для страны воинской повинности.

347.

Буковина дай Лядчино, ¹⁾

Буковина сосно,
Чому в тобі, Буковино,
Та так дуже тошно?

Буковина дай Лядчино,
Буковино багно,
Та чо в тобі, Буковино,
Та так дуже банно?

Буковина дай Лядчино,
Буковина вільхо,

¹⁾ Буковинцы называютъ Галицію Лядчиной.

Та чо в тобі, Буковино,
 Та так дуже гірко?...
 Та шо було не чувати,
 Тепер то видати:
 Веде тато свого сина
 До рекрут віддати!

ОТДѢЛЬ VI.

Сатира и шутка *).

Пьянство.

Безпутная жизнь пьяницъ.

348.

— «Шумит, дуднит, гаразд буде,—
Ци будут з нас, брата, люди»?
— «Не буде з нас тай нічого,
Взялисеме до пустого.
Взяли ми се напивати,
Старим людім догоняти.
Старим людім догоняти,
Дома тай не кгаздувати.
Пани поле поорали,
Друге стоїт облогами;

*) Вслѣдствіе присланнаго г. Купчанкою матерьяла, послѣдній VI отдѣль пѣсенъ вышелъ значительно неполнымъ, а потому выработанное Отдѣломъ заглавіе: «Искусство и поученіе въ пѣсняхъ» я замѣнилъ другимъ не столь обширнымъ: «Сатира и шутка». Сообразно съ этимъ послѣднимъ заглавіемъ и баллады (т. е. бродячія пѣсни, въ которыхъ преобладаетъ эффектность содержанія) помѣщены въ предыдущихъ отдѣлахъ подъ номерами: 105, 298, 300, 301 и 311.

Нема волів, нема коров».
 —«Коби, брате, лиш я здоров,
 Будут воли тай корови,—
 Нема, брате, на здоровье»!

Охотниці къ угощеніямъ.

349.

«Аксенію, Аксенію,
 Хороше насінье!
 Подай води напиться,
 Меш мати спасінье».
 Як стала говорити,
 Словами мастити;
 Мусів же я з коня встати,
 Горівки купити.

350.

Та ввійшов я до коршмочки,
 Сороківца мівю,
 Одна вітти, друга вітти:
 «Шо робеш, лекгню?»
 Та як же я тай перестав
 Грошики мінати,
 Зачали ня молодці
 Вже й не пізнавати

Завѣщаніе пьяниці.

351.

Та хора я, хора! видай я умру,—
 Та підіте приведіте, кого я люблю.
 Приведіт попа, приведіт дяка,
 Най роспишу худібочку шье зза живота:

Ой попові штире воли, а дякові два,
 Шоби читав савтеречку від вечера до дня;
 А тобі, паламарю, полотна на стан,
 Шоби с мені задзвонив, скоро день настав;
 А вам, п'яниці, корец пшениці,
 Шобисте ня згадували при п'ятиці.
 П'яниці п'ють тай мене спімнут:
 «Та де наша приятелька, шо її нема тут»?
 А вам, сестриці, дрібні коралі,
 Шобисте спорядили мене на лаві;
 А тобі, брата, сиву корову,
 Шобис ня вітпровадив з світлом до гробу;
 А тобі, коршмарю, свиню каплату,
 Шобис не ходив до мене за платов;
 А вам, погрібачи, білу кобилу,
 Шобисте мені вісипали могилу!...

Шутливое отношение къ наружности и костюму.

Красавица.

352.

Мене мамка породила
 Тай коло потока,
 Тай казала: «рости, синку,
 Тоненька, висока!»
 Та я мамку послухала,
 Віросла тоненька:
 На сім сажінь горботчина,
 Та шьє коротенька...

Красавець.

353.

Гей увіду я до коршми,
 Стану коло груби,—

А тот, мамко, мене любе
Шо вишкірів зуби.

Щеголиха.

354.

Гей учора й а з вечера,
А сегодни з ранку,
Дала дівка стан полотна
За шовкову дранку.

355.

У Аниці вечерниці,
У Аниці данці,—
Фалилася тай Аница,
Шо має три дранци:
Одна драмка тай про будень,
Друга про неділю,
А та трета шовковая
Зогнила на тілі.

356.

А ушь, кури, на сідало!
Я нічо не знаю...
Беріт мене, хлопці, в данец:
Коцовойку маю.
Тай на горі овес, овес,
Овес поваливсе,—
Та на мою коцовойку
И пес не дививсе!...

Воинъ.

357.

Пістольетко жероване,
Каптур мосіндзовий,—

Пішов би я тай у данец,
 Живіт не здоровий.
 Пішов би я тай у данец,
 Волоки пірнутсе,
 Як на мені рипатині,
 Шо в роті не ймутсе.

Взаимныя любезности двухъ половъ.

Насмѣшки мушинъ надъ женщинами.

358.

— «Молоденька, солоденька,
 Ходімо мід пити!
 — «Ой не піду, лекгіннику,
 Бо ня мете бити».
 — «Тай не будем, молоденька,
 Не будем тя бити;
 Запряжемо до борони,
 Підем волочити».
 Шо ми будем, пане-брате,
 Гадати, гадати:
 Як ми будем дівчатами
 На гречку орати?
 Молодиці-круглолиці
 Будут волочити,
 А старими тай бабами
 До дому возити.

И женщины не остаются въ долгу.

359.

Кужівочко, непрящечко,
 Неробото моя!

Як я тебе не випяду,
Соромото моя!
Ой пряду я клочанечку
Та на друкганичку,
Вереківским парубочкам
Най на шебеничку.

Причудливе супружество.

Прихотливая невѣста и дешевый женихъ.

360.

Та я в мамки біла хожу—
За білого дайте;
Шо хочте зо мнов робіт—
Білого шукайте!
Та я з ночі, я з вечера
Масло колотила;
Пішла мамка на ярмарок,
Білого купила.
За три гроші зторгувала,
За чотире дала,—
Такіж мені білявоці
Парочку дібрала!

Упрямый женихъ

361.

Та як мене моя мамка
Женила, женила,
Тай на мені ясеніві
Виля поломила;
Ясеніві поломила,
Берестові взяла,—
Такіж мене моя мамка
Рівно оженила.

Слишкомъ воспитанная жена.

362.

Гей, хмарочки, до купочки,
Иде дощык здрібна....
Тай не бери одиницу,
Хоть най ходе срібна.
«А я на ту одиницу,
Як на воду дую;
Ой я ту одиницу
Для пана гудую:
Ой для пана гудувала,
За мужика дала;
Штире воли помінила,
Куцу свинью дала...»
Ой на полі куца свинья
На полі на молі,—
Та най тебе, одинице,
Страшна колька вколе!

Семейное счастье.

363.

Та як я був парубочок,
Я в підківки дзор, дзор!
А як я се оженив,
Постолом: швор, швор!
Та як я був парубочок,
Кучімка ячняка;
А як я се оженив,
Коби хоть свиняча!
Доки я був у панотца,
Тай у пані-матки,

Були в мене на головці
 Кучерими гладкі;
 Як перийшли кучерики
 На милої ручки,
 Зачали се й а збівати
 В бобові стручки!

Старая жена и въ водѣ не тонеть.

364.

Баба діда посидала
 По студену воду;
 А дід там се забарив,
 Бо кружляв колоду.
 Баба діда ударила
 По плечах дозою:
 «Дес се, діду, забарив
 З студенов водою?
 Дес се, діду, забарив
 З студенов водою?
 Ходім ко ми на лотоки,
 Вимиймосе обое».
 Дід лиш зачав умиватись,
 Баба се схелпила;
 А дід бабу ззаду тругив,
 Баба се втопила.
 Ой дід иде коло трачки—
 Ковбон пила ріже;
 Подвигт се назад себе—
 Баба з води лізе...
 «Діду старий, бородатий,
 Мамі дихо твої!
 Шо се тобі забагає
 Жінки молоді!»

Международныя сестѣскія любезности.

Подгорье.

365.

Пішов же я на Підгірьє,
Тай на Підгіречко;
Та вініє я барабулі
Тай на насінечко.
Та не їв я більше пічо,
Лишень барабулі;
Та як вішов я на весну,
То не вчув зазулі.

Гуцулія и Поляница.

366.

Ой сарака Поляница
Сіє та сапає,
А погана Гуцулія
Бесаги латає.

Ой сарака Поляница
Курузи сапала,
А погана Гуцулія
На то гадку мала.

Ой сарака Поляница
Жала та складала,
А погана Гуцулія
Гарбузи пікрала.

Ляхъ, руснакъ и мазуръ.

367.

Породила шевца вівца,
А лиха кобила,

А руснака-неборака
 Мамка чорнобрива.
 Породила шевца вівца,
 А ляха кобпла,
 А мазура свиня бура—
 Негідного сина.
 Відай тобі, мій мазуре,
 Бура свиня мати:
 Якій в тебе чорний нісок,
 Як у поросяти.

Татари, турки и волохи.

368.

Тай на горі дубочок,
 Дубочок.
 Підвір я вдер
 Я в цен ценевер!
 Луп-цуп ий вер
 Перевер рубцом
 Дубочок ¹⁾.

Під тим дубком ставочок,
 На тім ставку млиночок,
 А в тім млинку млинарка.
 Мала вона три дощі.
 Одну дала до татар,
 Та дала і ввес товар;
 Другу дала до Турок,
 Та дала і сто курок;
 Третю дала до Волох,
 Та дала і сито блох.

¹⁾ Прип'євъ послѣ каждой строки.

Пѣсни плясовыя.

Танцы.

369.

Ану, хлопці, тропота,
Тото наша робота:
Премха шевца не забрав,
Шоби чобіт залатав.

370.

Гоппа, цуппа, коло лави,—
Нема чобіт, лиш холяви.

371.

Вітер віе-тай тепло,
Кучерявий мій Петро!
Кучерям потрясе,
Горівчини принесе,
Горівчини як меду,
Сороківців як леду!

372.

Гей ти, коршмо, ти дудине!
Праци моя в тобі гние:
Кількосе в тобі пропив,
Вже бих ти позолотив!

373.

Отепер я молодец—
Ні товару, ні овец!
Тепер мені погуляти,
Коли нічо загонити.

374.

Не дивуйте, люде добрі,
 Шо я обідравсе;
 Бо мій тато п'яниченька,
 А я в него вдавсе.

Пятое остроуміе

375.

Гей дівчино братова,
 Позич мені батога,
 А я воли попасу
 Батіг тобі принесу!

376.

Гей на пічи на заді
 Скубісе дві бабі,
 А трета дівка,
 Від понедівка.

377.

Ой ніхто так не впрів,
 Як Іванко попів,
 На печі сидючі,
 Молодці скубочи.

378.

Як Василя женили,
 Штире воли мінили;
 А прийшлосе до того—
 Дали kota сліного.
 А kota батіжком:
 «А итрусе, коте, за візком»!

379.

Изза гори біжить брочка,
Моя жінка чемеричка:
Чемеричка чемерує,
Як не бита, то хорує.

380.

Гей Волошин сіно косе,
А волошка їсти носе
«Коби борші доносити,
Аби їсти не носити!»

381.

Прийшла косовица,
Хора молодица.
Як прийшла покрова,
Жінка вже здорова;
Горівочку випивала
Та гоцоньки вітнала,—
За здоров'є мужа того,
Та що віре, що здорова.

382.

Гоп, цуп!
Штире бабі, один зуб!

383.

Данцувала баба куца
За букатку кукуруза,
А другая гола
За букату макогона.

384.

Гей на горі гарбузиньє,
На долині диньє,—

Привидівсе дідько бабі
В білі кожушині.

385.

Ой їхали ковалі,
То великі, то малі:
Найменшого коваля
Висадили на коня;
Ковалиха на міху
Ус..... зо сміху.

Любовь подъ пьяною руку.

386.

Ото в мене любка люба,
Шо під неї ніжка груба!
Ой чахне помалу,
Любив же я дівче з малу;
Любив же я дівче змалу,
Як воно шьє рацкувало;
Як воно шьє рацкувало,
Воно ми се сподобало.

387.

— «Та шо тебе принесло—
Ци лопата, ци весло?»
— «Приніс мене сивий кінь
До дівчини на поклін!»

388.

— «Ой чому ти не такій,
Як тот козак молодий:
На дорозі перейшов,
Поцулував, тай пішов?»
— «Шож то в мене за люба:
Поцулував тай нема?»

389.

Гей на горі на вершечку
 Молотили хлопці гречку,—
 Ані гречки, ні полови!
 А в дівчими чорні брови,
 Чорні, чорні, тай обі,
 Такі, дурню, не тобі!

390.

Ей, дівчино шевернога,
 Рубай древа до порога;
 Рубай древа коротенькі,
 Люби хлопці молоденькі!

391.

Гей в городі кукуруз,—
 Дай ми покій, драптегуз!
 Дай ми покій, напастнику,
 Не булам с тобов на празднику!

392.

Котилісе вози з гори,
 Та все з барівками,—
 Яке таке пометенье,
 Та все за дівками.

393.

Ой ви хлопці віхованці,
 Та не беріт дівки в данці;
 Але беріт молодиці
 Чернобриві, круглотиці.

394.

Гоп, гоп!
 Як би виріс, був би хлоп!

Як би виріс, до полиці,
 То би любив молодці,—
 То би любив молодці,
 Чорнобріві, круглолиці.

395.

Там на горі вітер дув,
 В мене сночи панич був.
 Черевички пуцував,
 Біле личко цілував.
 «Цулуй, цулуй, тай се хоче,—
 Вона, сука, се регоче!»

396.

Гоцца, гоцца, гоцашеньки!
 Любили ня два Ляшеньки;
 Один любив—кужух купив,
 Другий любив—фартух купив;
 Й а в кужушку тепленько,
 А в фартушку файненько.

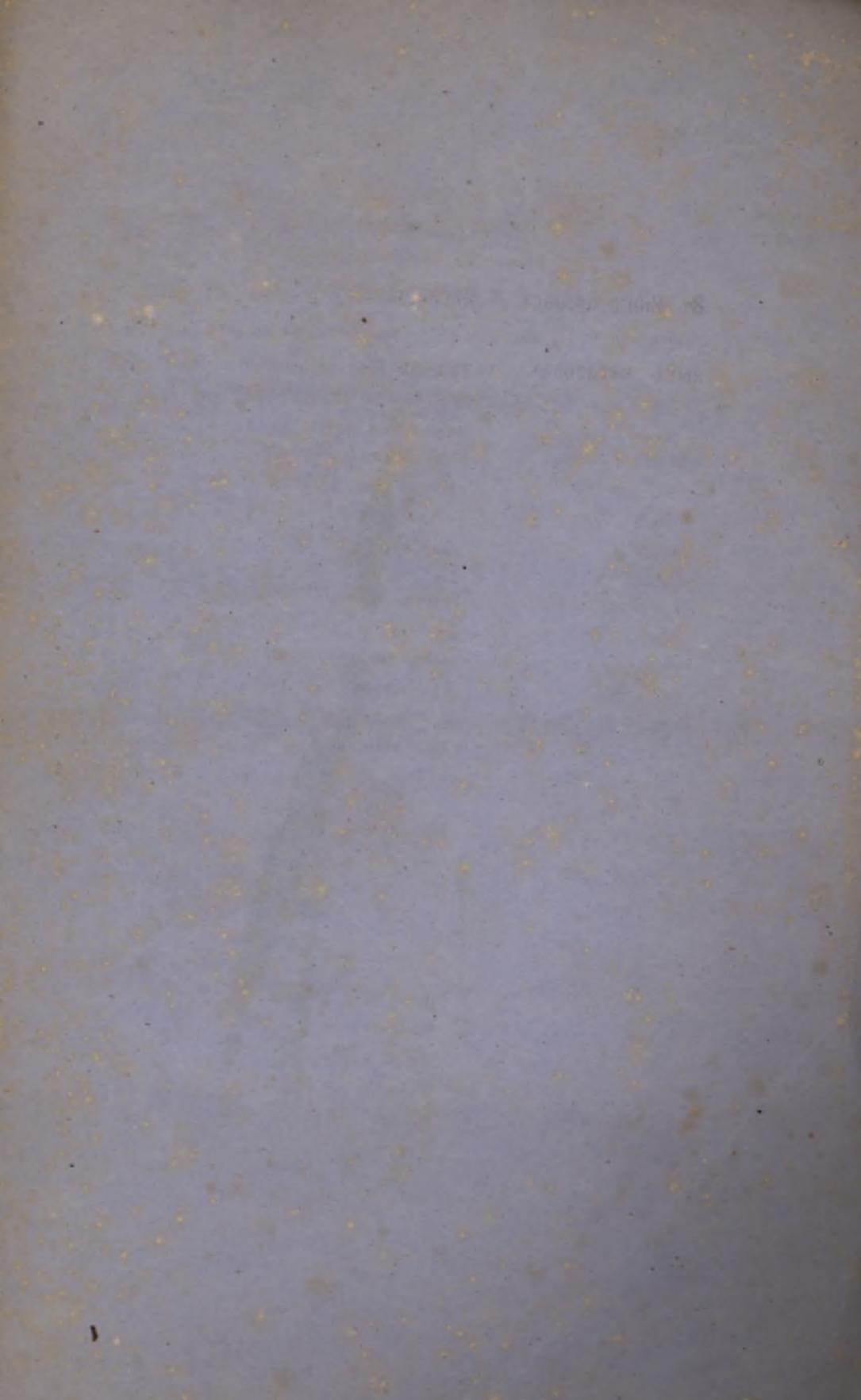
397.

Брови мої чорні,
 Очи мої повні!
 Любили ня офіцери,
 А тепер духовні.

398.

Як я пас ярчата,
 Перевертав дівчата;
 Як я пас ярки,
 Перевертав дівки;
 По-під копиці—
 Усе молодці.

200

Biblioteka WSP Kielce

0146201

Въ Книготорговлѣ Л. Ильницкаго (Кіевъ, Большая Владимірская улица, домъ П. В. Томары, возлѣ театра) и въ другихъ книжныхъ магазинахъ находятся въ продажѣ, между прочими, слѣдующія книги :

Записки Юго-Западнаго Отдѣла Императорскаго Русскаго Географическаго Общества. т. I. Кіевъ, 1874 г. ц. 1 р. 80 к.

Кобзарь Остапъ Вересай ц. 60 к.

Зборникъ пѣсенъ Буковинскаго народа 1875 г. ц. 75 к. с.

КУПЧАНКО. Нѣкоторыя Историко-Географическія свѣдѣнія о Буковинѣ. Кіевъ, 1875 г. ц. 50 к.

Записки Юго-Западнаго Отдѣла Императорскаго Русскаго Географическаго Общества. т. II. Кіевъ, 1875 г. ц. 2 р. для гг. членовъ, а для постороннихъ 2 р. 25 к.

Кіевъ и его предмѣстья по переписи 2 марта 1874 г., произведенной и разработанной Юго-Западнымъ Отдѣломъ Императорскаго Русскаго Географическаго Общества. 1875 г. ц. 3 р., а для Гг. членовъ 2 руб. 60 коп.

АНТОНОВИЧЪ и ДРАГОМАНОВЪ. Историческія пѣсни Малорусскаго народа. Изд. съ объясненіями. Т. I. Кіевъ, 1874 г. ц. 1 р. 50 к.
Т. II в. 1 ц. 80 к.